

פרשת אחרי

מאמר ג"ע וגיהנם וכוונת ק"ש

(א) * ת"ח, בשעתא דאתבריאו אתלבשו בדיוקנא קדישא עילאה דנהורא, בגנתא דעדן דלעילא. ובדיוקנא קדישא אחרא, בגנתא דעדן דלתתא. ויהבין לון
 ב אחסנתא עילאה. ויהבו להון חולקא עילאה. ג ובתר דיהבין להון דא, אמר
 להון מלאכא, אתא ד זימנא דתיפקו, דקב"ה אמר די תפקו מכאן.
 (ב) תוהו, ואמרו ה לאן. א"ל תרין מלאכין, קב"ה אמר (א) לך לך מארצך
 וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך. מארצך: דא גנתא דעדן דלתתא.
 ומבית אביך: דא גנתא דעדן דלעילא. אל הארץ אשר אראך: דא ארעא
 חשוכא שפלה.
 (ג) ואחזיאו ליה כל גנתא דעדן. ואחזיאו ליה היכליו וביתו. מדורין

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

א כל המדרש הנעלם מפרשת אחרי הוא בדפוס קראקא
 בסוף פרשת לך לך. ב ג"א אחסנית (קראקא). ג ג"א
 מוסיף ובתר כן (קראקא). ד ג"א זמינא דתיפוק וקב"ה (חינצ'יא) ג"א זמינא דתיפוק מכאן וקב"ה (קראקא).
 ה ג"א לאנא אולין אל תרין (קראקא).

ג"ע וגיהנם וכוונת ק"ש

הסולם

מאמר

(ב) תוהו ואמרו לאן וכי: תמהו
 ואמרו, אטה. אמרו להן ב' מלאכים, הקב"ה
 אמר לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך
 אל הארץ אשרי אראך. מארצך, זהו גן העדן
 התחתון, ומבית אביך, זהו גן העדן העליון.
 אל הארץ אשר אראך, זו היא ארץ החשכה
 והשפלה.

מאמר ג"ע וגיהנם וכוונת ק"ש

(א) ת"ח בשעתא דאתבריאו וכי:
 (חסר תחילת הענין) ביא ודאה בשעה שנבראו
 הנשמות, נתלבשו בצורה קדושה עליונה של
 אור, בגן עדן שלמעלה, ובצורה קדושה אחרת
 בגן עדן שלמטה. ונתנו להן נחלה עליונה,
 ונתנו להן חלק עליון. ואחר שנתנו להן את
 זה, אמר להן המלאך, הגיע הזמן שתצאו,
 כי הקב"ה אמר, שתצאו מכאן.

(ג) ואחזיאו ליה כל וכי: והראו לו
 לאדם מטרם שגברא, כל גן העדן, והראו לו
 היכלות

(דפו"י דף מ"ו ס"ד)

עילאין וכמה היכלין דכסיפין, וכמה ביתין, וכמה מדורין, וכמה דרגין, וכל חלק וחלק שיש לו לצדיק בפ"ע.

(ד) אמר מה אינון היכלין, אמרו ליה תרין מלאכים, ארבעין ותרין היכלין אינון מרקמן מכמה גוונים נאים, וכל אינש ו דקרי ק"ש שמא דמ"ב שמהן כדקא יאות, יירת לון. עאל ליה לשבעין דרגין, ובהון ע"ב חלונות, ומרקמן בכמה גוונים. אמר למאן אינון. אמרו ליה, כל אינש דקרי ק"ש שמא דע"ב תיבין כדקא יאות, יירת דא.

(ה) עאל ליה להלן, ואחזי ליה חמשין מדורין אחרגין, מרקמן בכמה גוונים. אמר למאן אינון. אמרי ליה, לכל ב"נ דקרי ק"ש שמא דחמשין תיבין כדקא יאות, יירת דא.

(ו) עאל ליה להלן, אחזי ליה שבעין ותרין מדורין אחרגין מרקמן בכמה גוונים. אמר למאן אינון. א"ל, לכל בר נש דקרי ק"ש שמא דע"ב תיבין דאית בפרשתא רביעאה.

(ז) אמר להון, ובמה אנא ארווח דא. אמרו ליה, ^(א) בעצבון תאכלנה. אמר להון ומהו העצבון. אמרו ליה נעשה ונשמע. עשייה, בעובדין טבין. ושמיעה, באורייתא.

(ח) אפיקו ליה מגנתא דעדן, ואזלו עמיה לגיהנם, ועמודא דעננא

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(ב) (בראשית ג) ב"ב קסא נח רנא.

ו ג"א דאתקרי שמא ולי"ג ק"ש (קראקא). ז ג"א נפקו (קראקא).

מאמר

הסולם

ב"ע וגינהם וכוונת ק"ש

בכמה צבעים. אמר למי אלו. אמרו לו, לכל אדם הקורא קריאת שמע ומכוון השם של חמשים תיבות כראוי. שהוא סוד חמשים מלות ויש מן ושמתם. עד סוף הפרשה, יידש זה.

(ו) עאל ליה להלן וכו': בא לו הלאה. הראו לו ע"ב מדורים אחרים. מרוקמים בכמה צבעים. אמר למי אלו. אמרו לו לכל אדם הקורא קריאת שמע ומכוון השם של ע"ב תיבות, שיש בפרשה הרביעית, דהיינו מן ויאמר עד סוף הפרשה.

(ז) אמר להן ובמה וכו': אמר להם. ובמה אני ארויח זה. אמרו לו בעצבון תאכלנה. אמר להם, ומהו העצבון. אמרו לו, זהו, נעשה ונשמע. שפירושו, עשיה, במעשים טובים. ושמיעה בתורה. והוא בעצבון. ע"ד שאמרו ז"ל, אין התורה מתקיימת אלא במי שגמחית עצמו עליה.

(ח) אפיקו ליה מגנתא וכו': הוציאו אותו

היכלות ובתים, מדורים עליונים, וכמה היכלות חמודים, וכמה בתים, וכמה מדורים, וכמה מדוגות, וכל חלק וחלק שיש לו לכל צדיק בפני עצמו.

(ד) אמר מה אינון וכו': אמר, מה הם היכלות אלו. אמרו לו, ב' המלאכים, מ"ב היכלות האלו, שמרוקמים מכמה צבעים יפים, כל איש שקורא קריאת שמע, ומכוון את השם מ"ב כראוי, שהוא בסוד מ"ב מלות שהם בפרשת קריאת שמע מן ואהבת ג'ד והיה אם שמוע, יידש אותם. בא לו לע' מדוגות, ובהן ע"ב חלונות ומרוקמים בכמה צבעים. אמר למי אלו. אמרו לו, כל איש שקורא קריאת שמע, ומכוון בשם ע"ב תיבות כראוי, שהוא סוד ע"ב מלות, שיש מן והיה אם שמוע עד ושמתם, יידש אותם.

(ה) עאל ליה להלן וכו': בא לו הלאה. הראו לו חמשים מדורים אחרים, מרוקמים (דפרי דף מ"י ט"ז)

למהך בהו ביממא על רישיה, ועמודא דאשתא למיהך בהו בלילא. אמרו ליה, ת"ת, אתרא דא איהו חשוכא ביממא ובלילא. אחזיאו ליה כל מדורין דגיהנם ׀ ואחזיאו ליה להט החרב המתהפכת. ואחזיאו ליה ׀ הכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה.

(ט) אמר לון, מאן אינון. אמרו ליה, אינון ארבעין ותרין היכלין חשוכין. וכמה גוברין בשלשלין בצואריהון, ואסורין מן ידיהון ומן רגליהון, ואינון צווחין ואמרין ווי ווי. ווי לנא דאזילנא בהבלי עלמא, ולא אזילנא לבתי כנסיות, ולא קרינא שמא דארבעין ותרין שמהן, דלא אוליפנא ליה. ווי לנא, ווי לנפשנא, ובעל האסורין ממונה עליהם.

(י) עאלו ליה להלן, אחזיאו ליה ע"ב חלונין חשוכין, ובהון הוו עאלין השלשלאין מן צואריהון. עאלו ליה להלן, ואחזיאו ליה חמשין שערין, וכלהו בוקבין, ורגליהון מן חייביא הוו עאלין באינון נוקבין, ואינון צווחין ואמרין, ווי לרגלנא דאזילו בהבלי העולם, ולא אזילנא לבית הכנסת. ולא למדנא שמא דחמשין תיבין מן ק"ש.

(יא) עאלו ליה להלן, ע"ב מדורין, וידיהון אסירין בנוקבין מן מזוויין ׀ דמן ביתא, ואינון אמרין ווי לנא, ווי לידנא, דלא אקשרו תפלין ׀ ברישא ובידנא. (יב) עאלו ליה להלן, ואחזיאו ליה כל מדורין דגיהנם, אמרו, כל בר נש

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ג (ישעיה גו) משפטים תקד. ח ג"א ואחזיאו (דפוסים ראשונים). ט ג"א מן (דפוסים ראשונים). י ג"א אתקשרו (דפוסים ראשונים). כ ה"ג בדפוס מונקאטש במרובעים נוסח אחר בידנא ולא גרטינן ברישא (דפוסים ראשונים).

ג"ע וגיהנם וכוונת ק"ש

הסולם

מאמר

תקועים הכבלים שעל צואריהם. שהם העונשנים לאותם שלא כווננו השט ע"ב בפרשת והיה אם שמוע עד ושמתם. הביאו אותו הלאה, והראו לו חמשים שערים, וכולם הם נקבים, ורגלי הרשעים היו נכנסים בנקבים האלו. והם צועקים ואומרים, אוי לרגלינו שהלכנו בהבלי העולם, ולא הלכנו לבית הכנסת. ולא למדנו השם של חמשים מלות מן קריאת שמע, דהיינו מן ושמתם עד סוף הפרשה.

(יא) עאלו ליה להלן וכו': הביאו אותו הלאה, והראו לו, ע"ב מדורים, וידיהם אסורים בנקבים שבמזוזות הבית. והם אומרים אוי לנו, אוי לידינו, שלא קשרו תפלין בראש ובידינו. ששט העונשנים, לאותם שלא כווננו בשט ע"ב בע"ב מלות שמן ויאמר עד סוף הפרשה.

(יב) עאלו ליה להלן וכו': הביאו אותו הלאה

אותו מגן ערן, והלכו עמו לגיהנם. ועמוד הענן ללכת בו ביום על ראשו, ועמוד האש ללכת בו בלילה. אמרו לו, בוא וראה. מקום זה הוא חושך ביום ובלילה. הראו לו כל מדורי גיהנם. והראו לו להט החרב המתהפכת. והראו לו הכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה.

(ט) אמר לון מאן וכו': אמר להם, מה אלה. אמרו לו, אלו הם מ"ב היכלות אפלים, שהם העונשנים, לאלו שלא קיימו השט מ"ב דקדושה, וכמה אנשים בכבלים על צואריהם, וידיהם ורגליהם אסורים, והם צועקים ואומרים אוי אוי, אוי לנו שהלכנו בהבלי העולם, ולא הלכנו לבתי כנסיות, ולא קראנו השם של מ"ב שמות, שלא למדנו אותן. אוי לנו, אוי לנפשותינו, ושר בית האסורים ממונה עליהם.

(י) עאלו ליה להלן וכו': הביאו אותו הלאה, הראו לו ע"ב חלונות אפלים, ובהם היו

(דפוי וף מ"ו ט"ד)

דעלמא, ייעול באתרא דין. ואפילו מאן דאיהו חפשי. הה"ד, ז) קטן וגדול שם
 הוא ועבד חפשי מאדוניו, ז ולית חפשי אלא כל גבר דידע שמא דקב"ה
 כדקא יאות. הה"ד, ח) אשגבהו כי ידע שמי יקראני ואענהו.
 (ג) * תא חזי, כל גברא דעביד עובדין טבין, ט דאינון מצות עשה. כל
 מצוה ומצוה דיעביד, י אסתלק לעילא, וקיימא קמי קב"ה, ואמר אנא מפלנייא
 דעבד לי, ויהב ליה קב"ה מלאך אחד, דיעזרוניה באתר חשוכא דגיהנם
 • דאתקרי ליליא דאיהו באתרא הדין.
 (ד) • וכל פתגמא דאורייתא דשמע, ט על כל מלה ומלה, יהב ליה קב"ה
 מלאך אחד, לכל מלה ומלה דיעזרוניה. וע"ד ה) והגית בו יומם ולילה למען
 תשמור לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכיך ואז תשכיל. ואם את
 תעביד דא, דקב"ה פקדך דתתעסק באורייתא ביממא ז ולילי, ותיטר ותעביד
 כל מה דאית בה, לא תדחל מאתרא דא. הה"ד, ז) הלא צויתך חזק ואמץ
 אל תערוץ ואל תחת וגו'. קב"ה יהא עמך בשעתא דתתעסק באורייתא
 ביממא ובליליא. וקב"ה ר יהא עמך בשעתא דתשמור לעשות ככל הכתוב בו.
 קב"ה יהא - עמך בשעתא דתתפטרא מעלמא, ותיעול הכא.
 טו) ואי לא • תעסוק באורייתא, ולא תיטר ולא תעביד פקודי אורייתא.

מסורת הזוהר

חלופי גרסאות

ד) (איוב ג) ב"א שצג ז"ח ד עה ט"ב ח) (תהלים
 זא) וישלח רעג תק"ח ד קטו ט"ג ו) (יהושע א)
 הקסה"ז קפא. ז) (שם).
 ז) ה"ג בדפוס מונקאטש במרובעים נ"א ל"ג ולית חפשי
 (דפוסים ראשונים). ט ה"ג בדפוס מונקאטש במרובעים
 נ"א דאיהו מצות עשה (מונקאטש) נ"א דאיהו עשה
 (דפוסים ראשונים). י נ"א אסתלק (קראקא). ט נ"א ל"ג
 דאתקרי ליליא (קראקא). ט נ"א דכל (קראקא). ט נ"א ל"ג על
 (דפוסים ראשונים). ז נ"א ובליליא (דפוסים
 ראשונים). ק נ"א ל"ג מן יהא עד יהא (קראקא). ר נ"א ל"ג עמך
 (קראקא). ט נ"א תתעסק (דפוסים ראשונים).

מאמר

הסולם

ביע וגינהם וכוונת קיש

הלאה. והראו לו כל מדורי גיהנם. אמרו לו,
 כל אדם שבעולם יבוא למקום הזה. ואפילו מי
 שהוא חפשי. ז"ש, קטן וגדול שם הוא ועבד
 חפשי מאדוניו. ואין חפשי אלא כל אדם היודע
 השם של הקב"ה כראוי. ז"ש, אשגבהו כי ידע
 שמי יקראני ואענהו.
 (ג) ת"ח כל גברא וכר: בוא ודאה,
 כל אדם שעושה מעשים טובים, שהם מצות
 עשה, כל מצוה ומצוה שעושה, עולה למעלה,
 ועומדת לפני הקב"ה, ואומרת, אני מפלוני
 שעשה אותי. ונותן לו הקב"ה מלאך אחד
 שיעזרו במקום החושך שבגיהנם הנקרא לילה.
 שהוא במקום הזה.
 (ד) וכל פתגמא אורייתא וכר: וכל
 דבר תורה ששמע, על כל דבר ודבר נותן לו
 612 (דפרי דף מ"ו ט"ו י) דף מ"ו ט"א)
 הקב"ה מלאך אחד לכל מלה ומלה דיעזרוניה.
 ואם את תעביד דא, דקב"ה פקדך דתתעסק באורייתא
 ביממא ובליליא. וקב"ה יהא עמך בשעתא דתשמור
 לעשות ככל הכתוב בו. קב"ה יהא - עמך בשעתא
 דתתפטרא מעלמא, ותיעול הכא.
 טו) ואי לא תעסוק באורייתא, ולא תיטר ולא תעביד
 פקודי אורייתא.
 ובליליא (דפוסים ראשונים). ז נ"א אסתלק (קראקא).
 ט נ"א ל"ג על (דפוסים ראשונים). ז נ"א ובליליא
 (דפוסים ראשונים). ק נ"א ל"ג מן יהא עד יהא (קראקא).
 ר נ"א ל"ג עמך (קראקא). ט נ"א תתעסק (דפוסים
 ראשונים).

קב"ה יסתלק מינך. ומלאכיו לא יצוה לך לשמרך בכל דרכיך. הה"ד, (ח) ואם תלכו עמי קרי וגו' והלכתי אף אני עמכם בקרי.

מאמר שבועת הנשמה מטרם שבאה לעולם

(טז) בטר דיחזי ליה כל דא, ויימא ליה כל דא, אמר ש ליה מלאכא חד מן התרין, דאיהו יצר הטוב, קב"ה אמר לי דאזילנא עמך, אנא ויצר הרע. ה אומי לי דתקיים אורייתא כלא, ללמוד וללמד לשמור ולעשות. אומי ליה. ובתר כן אמר, לך לך מארצך וממולדתך, לגוף שפל, כמא דאמרנא. (יז) ובשעתא דיפוק מבטן אימיה, יתקיף מלאך בידיה בצואריה, וישכח ליה אורייתא, א ורשים ליה באצבעיה על פומיה, לא תשכח ב השבועה ג דנשבעת לי. ואם גברא יעביד, ואתקיים השבועה, יהבו ליה כל מה דאחזיאו ליה. ואם יותר ירויח, יותר יתנו. הדא הוא דתנן, למוד תורה הרבה ויתנו לך שכר הרבה.

מאמר אלימלך ונעמי מחלון וכליון רות וערפה

(יח) ואם לאו, ת"ח, בב"נ אית ביה ד שם יהו"ה. י"ה, העה"ב. ו"ה, העולם הזה. י"ה אתלבש בדיוקנא עילאה, מן גינתא דעדן דלעילא. ו"ה אתלבש בדיוקנא ה דעדן דלתתא. ואינון כדוגמא דא. י, אלימלך. ה, נעמי. ו, מחלון. ה, רות.

חלופי גרסאות

מסורת זוהר

ש הכי גריס הסלם נוסח אחד לי (כל הדפוסים).
 ת נ"א אומי ליה דיקיים (חינצ'א) נ"א אומר לו דיתקיים
 (קראקא). א נ"א וירשים (קראקא). ב נ"א האומאה (דפוסים ראשונים). ג נ"א ושבעת (קראקא). ד ה"ג
 בדפוס מונקאטש במרובעים נ"א ל"ג שם (דפוסים ראשונים). ה נ"א ל"ג דעדן (קראקא).

שבועת הנשמה מטרם שבאה לעולם

הסולם

מאמר

שיוצא מבטן אמו יתפוש מלאך בידו ובצוארו, ומשכיחו התורה, ורושם לו על פיו באצבעו. לא תשכח השבועה שנשבעת לי. ואם האדם יעשה והשבועה מתקיימת, נותנים לו כל מה שהראו לו בגן עדן. ואם ירויח יותר יתנו לו יותר. זה הוא שלמדנו, למוד תורה הרבה ויתנו לך שכר הרבה.

לא יצוה לך לשמרך בכל דרכיך. ז"ש, ואם תלכו עמי בקרי וגו' והלכתי אף אני עמכם בקרי.

מאמר שבועת הנשמה מטרם שבאה לעולם

(טז) בטר דיחזי ליה וכו' : אחר שמראה לו כל זה, ואומר לו כל זה, אומר לו מלאך אחד מן השנים, שהיא יצר הטוב, הקב"ה אמר לי, שאלך עמך, אני ויצר הרע. השבע לי שתקיים התורה כולה, ללמוד וללמד לשמור ולעשות. נשבע לו. ואחרי כן, אמר לו, לך לך מארצך וממולדתך, לגוף שפל, כמו שאמרנו. (באות ב')

(יז) ובשעתא דיפוק מבטן וכו' : ובשעה

מאמר אלימלך ונעמי מחלון וכליון רות וערפה

(יח) ואם לאו. ת"ח וכו' : ואם אינו מקיים השבועה. בוא וראה, באדם יש השם הויה. י"ה ה"ס עולם הבא. ו"ה ה"ס העולם הזה. י"ה נתלבשו בצורה עליונה של הנשמה, שהיא מגן עדן שלמעלה. ו"ה נתלבשו בצורה של

(ט) ואם ההוא גברא אזיל בארְחין טבין, ויקיים האומאה דאומי, יהבו ליה כל טיבו דאחזיאו ליה, וכל מה דרווח בעלמא דין. ואם לאו. מה אמרת ו נשמתא קדישא. ט) ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב שמה. ומאי איהו י ערום. משמא קדישא יהוה דאמינא.

(כ) ת"ח, בשעתא ׀ דאתי ב"נ לעלמא, יהב ביה קב"ה שמיה בב"נ. ׀ ושמא אחרא מן שד יהודאי, דאיתקרי חול. ושמא אחרא. דאתקרי חשך.

(כא) הה"ד, י) ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע. החיים: דא . שם יהוה דקב"ה. ואת הטוב: זה השד יהודאי, דיהב ליה עושר בעלמא דין. ואת המות ואת הרע: אלין תרין מקטרגין רשעים טמאים, מסטרא דסמאל ונחש, מן שרו של ישמעאל כ ועשו.

(כב) אם ב"נ יקיים האומאה דאומי, טוב. ואם לאו, יסתלק מניה י"ו, ׀ אשתארת ה' ה'. ובהאי שעתא, ה' עילאה מה אמרת. ט) שובו שובו מדרכיכם הרעים, שהם ׀ הרשעים שאמרנו.

(כג) ואם תבו הרי טב. ואם לאו, יסתלק ה' עילאה עם ר"י, ואתעביד הו"י. ומה היא אומרת. ז) הוי גוי חוטא וגו'. ואם תבו מדאשתארת ביה ה' תתאה.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

ט) (איוב א) ב"א רפת. י) (דברים ל) ב"א קפ. ו ה"ג בדפוס מונקאטש במרובעים נ"א שמא (דפוסים כ) (יחזקאל לג) תולדות סו. ג) (ישעיה א) ספרא (ראשונים). ז ה"ג דפוס מונקאטש במרובעים נ"א שבא ול"ג ערום (דפוסים ראשונים). ח ה"ג בדפוס ירושלם במרובעים נ"א דאיהו (דפוסים ראשונים) ונ"א דאזיל (מונקאטש). ט נ"א דשמא (קראקא). י נ"א הוי"ה מקב"ה ול"ג שם (דפוסים ראשונים). כ ה"ג בדפוסים ראשונים נ"א ועשו במרובעים (מונקאטש). ל נ"א וישתאר (חינצאי) נ"א וישתאר (קראקא). ט נ"א רשעים ול"ג שאמרנו (קראקא).

מאמר

הסולם

אלימלך ונעמי מחלון וכליון רות וערסה

(כא) הה"ד ראה נתתי וכו': ז"ש, ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע. החיים, זהו שם חויה של הקב"ה. ואת הטוב, זהו השד היהודי, שהרוח הזה נותן לו עושר בעולם הזה. ואת המות ואת הרע, אלו הם ב' מקטרגים, רשעים טמאים, מצד סמאל ונחש, משרו של ישמעאל ועשו.

(כב) אם ב"נ יקיים וכו': אם האדם יקיים השבועה שנשבע, טוב. ואם לא, יסתלק מן השם הוי"ה, י"ו, וישאר ה' ה'. ובאותה שעה, ה' עליונה שהיא בינה, מה אמרת. היינו, שובו שובו מדרכיכם הרעים. שהם הרשעים שאמרנו.

(כג) ואם תבו חרי וכו': ואם שבו בתשובה, הרי טוב. ואם לא, תסתלק גם ח' עליונה

של הנשמה, שהיא מגן עזן שלמטה. (ע"י לעיל אות א'). והם כדוגמא זו, י' היא אלימלך, ח' נעמי, ו' מחלון, ח' רות.

(ט) ואם ההוא גברא וכו': ואם האדם ההוא, הולך בדרכים טובים ומקיים השבועה שנשבע, נותנים לו כל טוב שהדאו לו, וכל מה שהרויח יותר בעולם הזה. ואם לא, מה אומרת הנשמה הקדושה, ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב שמה. ומהו ערום. היינו ערום מן השם הקדוש הוי"ה, שאמרנו.

(כ) ת"ח בשעתא דאתי וכו': בוא וראה, בשעה שאדם בא לעולם, נותן הקב"ה את שמו באדם. ושם אחד נותן בו משד יהודי, שנקרא חול. כלומר שהוא בחינת רוח שאינו מקדושה, ואינו מטומאה, אלא הוא חול. ושם אחר הנקרא חשך.

הרי טב. ואם לאו, יתעביד הוי"ה. הה"ד, * (ט) השיב אחור ימינו מפני אויב. ויתעבידו הרשעים ש שר עליהם.

כד) ובהוא זמנא, יתעבידו הרשעים אדונים להון, ומתעלה הטמא דאיהו מסטרא דשרו של עשו, על אלימלך ונעמי. ושרו של ישמעאל, על מחלון ורות. ובהיא שעתא אמרו, ה' אלהינו בעלונו אדונים זולתך.

כה) ובהיא שעתא, ויהי רעב בארץ. הארץ, דא גופא. ובהיא שעתא, אם יתעסק בתורה הרי טב. ואם לאו, ייתי סמאל רכיב על נחש, לאלימלך. וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו. אזיל לאתתא נעמי, יהפך לה, ויעביד לה דתיחוב, ותהא בישא.

כו) אם אדם אתפרש מינה, הרי טב. כמא דאמר איוב, כדבר אחת הנבלות תדברי גם את הטוב נקבל מאת האלהים והרע לא נקבל. העצה דיהב לך הטמא, לא נקבל. ואם יקום עצת החטא כמו שאמרה היא, ויגנוב, או יעשה כל העבירות שבעולם, אח"כ יתלוהו על העץ וימות. הה"ד, וימותו גם שניהם מחלון וכליון. ונשארו ה"ה אלמנות.

כז) ותאמר נעמי, ומה היא אומרת. ר"י ר"י ו"ה. ועכ"ז נעמי אומרת,

מסורת הזתה

חלופי גרסאות

(ח) (איכה ב) ויצא שנט ויקהל קסד. (ז) (ישעיה כו) שמות קלו. (ט) (בראשית לב) ב"א קמד. (ע) (איוב ב) בא כו. (פ) (רות א) ז"ח ד' פ ט"ב.

נ בדפוס קראקא לא כתוב מן אות כ"ב עד אמצע אות מ"ה ישראל דיתקרון ארץ. ס ה"ב דפוס מונקאטש כמרוכעים נ"א חז (חינצ'א). ע נ"א הפך (חינצ'א).

מאמר

הסולם

אלימלך ונעמי מחלון וכליון רות וערסה

עליונה דהוי"ה, ותתחבר עם ר"י שכבר נסתלקו. ונעשה הצירוף הו"י. ומה היא אומרת. היינו, הוי גוי חוטא. וגוי. ואם שבו בעוד שנשארת ה' תחתונה מן השם, הנה טוב. ואם לא, מתחברת גם ה' תחתונה עם הוי שנסתלקו, ונעשה הצירוף הוי"ה. ז"ש השיב אחור ימינו מפני אויב. כי ה' שה"ס ימין, שצריכה להיות בראש אותיות השם, ירדה למקום של האות השלישית. ויעשו הרשעים שרים עליהם.

ובשעה ההיא, אם עוסק בתורה הרי טוב, ואם לא, יבא סמאל רכוב על נחש אל אלימלך. וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו. כלומר, כשרואה שאינו יכול להאחו ולהתגבר על אלימלך שה"ס ה"י של הנשמה, הוא הולך אל כף ירכו, שה"ס אשתו, סוד הד' של הנשמה, והוא הולך אל האשה נעמי, מהפך אותה מקדושתה, ועושה לה שתחטא, ותהיה רעה.

כד) ובהוא זמנא יתעבידו וכו': ובעת ההיא יעשו הרשעים אדונים להם, והטמא שהוא מצד שרו של עשו יתעלה על אלימלך ונעמי, שהם בחינת י"ה של נשמת האדם, ושרו של ישמעאל על מחלון ורות, שהם בחינת ו"ה של נשמת האדם (כנ"ל אות י"ח) ובשעה ההיא אומרים, ה' אלקינו בעלונו אדונים זולתך.

כו) אם אדם אתפרש וכי': אם האדם נפרד ממנה, הרי טוב. דהיינו כמו שאמר איוב, כדבר אחת הנבלות תדברי גם את הטוב נקבל מאת האלקים והרע לא נקבל. היינו שאמר לה, העצה שנתן לך סמאל הטמא לא נבל. ואם תקום עצת החטא כמו שאמרה היא, ויגנוב, או יעשה כל העבירות שבעולם, יתלוהו אח"כ על העץ וימות. ז"ש, וימותו גם שניהם מחלון וכליון. ונשארו ה' ה', שהן נעמי ורות אלמנות.

כה) ובהיא שעתא ויהי וכו': ובשעה ההיא, ויהי רעב בארץ. הארץ, זהו הגוף. 615 (דפוי דף מ"ז ט"א י" ט"ב)

כז) ותאמר נעמי ומה וכו': ותאמר נעמי

שובנה בנותי, שובו שובו בתשובה, העוד לי בנים במעי והיו לכם לאנשים, י"ו דאסתלקו. ערפה מסטרא דמסאבו, תשוב אל עמה ואל אלהיה. ורות דבקה עם נעמי, הה"ד ^ק אל אשר תלכי אלך.

כח) ואם תבו בתיובתא, ייתי אלימלך, יייתי מחלון. ואם תבו כולהו, ייתי שמא קדישא עילאה. ואם לא, ימותו. הה"ד ^ה ותצא מן המקום אשר היתה שמה ושתי כלותיה עמה, נפקו מגופא.

כט) בההיא שעתא איהי אזלת לנטרי ג"ע, ^פ למיעל בגנתא דעדן, דחיין לה לבר, ואזלת באתר דחשוכא. ^ו ותהום כל העיר עליה ותאמרנה הזאת נעמי. בההיא שעתא אמרת, אני מלאה הלכתי וריקם השיבני ה', שמא קדישא דההו בני. הה"ד ^ה וה' ענה בי, ^ז שמא קדישא דיהו"ה, אסהיד בי כל חובין דעבידנא. ^ל בההיא שעתא ייתי נחש ונסיב לה לשפחה. בההיא שעתא אמרת, איכה היתה לזונה קריה נאמנה מלאתי משפט צדק ילין בה ועתה מרצחים. ^א (לא) י"ו נשאר עני ודל, ^ב עני ורוכב על חמור. דל, עליה אתמר ^ג אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'. אם ישאר לו בן דאזיל בארחוהי דקביה, ואתעסק באורייתא, ^ד אפיק לו מן רעה. שהם מתפרדים בדי פנות העולם

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

ז (שם) לך צג כתיב צ"א ז"ח ד' עה ט"ג. ^ק (שם) בלק ק. ^ה (שם) ז"ח ד' פב ט"ב. ^ו (שם) פנהס נח ז"ח ד' עה ט"ג פג ט"ב ט"ג ט"ד. ^ה (שם) לך זה כתיב צ"ד ז"ח ד' עה ט"ג פג ט"ד תק"ח ד' קג ט"א ק"ט ט"ב. ^א (ישעיה א) ספרא דצניעותא כה. ^ב (זכריה ט) ויחי תקפח ז"ח ד' פ ס"ל. ^ג (תהלים טא) הקסה"ז רס ז"ח ד' מט ט"א עה ט"ג

אליםלך ונעמי מחלון וכליון רות וערסה

הסולם

מאמר

עדה, והשומרים דוחים אותה לחוץ. והיא הולכת במקום החשך. ותהום כל העיר עליה ותאמרנה הזאת נעמי. באותה שעה אומרת. אני מלאה הלכתי וריקם השיבני ה'. היינו מן השם הקדוש שהיה בי. וה' ענה בי, היינו, שהשם הקדוש הויה, העיד בי כל הענות שעשיתי.

ל) בההיא שעתא ייתי וכו': באותה שעה יבא הנחש ויקח אותה לשפחה. באותה שעה אומרת, איכה היתה לזונה קריה נאמנה מלאתי משפט צדק ילין בה, ועתה מרצחים. ^א (לא) י"ו נשאר עני וכו': י"ו נשאר עני ודל, עני ורוכב על החמור. דל, עליו נאמר, אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'. היינו, אם ישאר לו בן ההולך בדרכי ה', ועוסק בתורה, מוציא אותו מן הרעה. שהם טמאל תחש, מתפרדים בדי פנות העולם. כתיב

נעמי. ומה היא אומרת. היינו שמקוננת אוי ויה. ועם כל זה, אומרת נעמי, שובנה בנותי, שובנה שובנה בתשובה, העוד לי בנים במעי והיו לכם לאנשים, היינו רחוז על י"ו דהויה. שהם אלימלך ומחלון, שנסתלקו. ערפה שהיא מצד הטומאה תשוב אל עמה ואל אלהיה, ורות דבקה עם נעמי. ז"ש אשר תלכי אלך.

כח) ואם תבו בתיובתא וכו': ואם שבו בתשובה, יבא אלימלך שהוא י', ויבא מחלון, שהוא ו'. ואם שבו כולם יבא השם הקדוש העליון, ואם לא, ימותו. ז"ש ותצא מן המקום אשר היתה שמה ושתי כלותיה עמה. דהיינו שיצאו מן הגוף. שהגוף מת.

כט) בההיא שעתא איהי וכו': באותה שעה היא הולכת לשומרי גן עדן. לבוא בגן ^(דפו"י דף מ"ז ט"ב) 616

מאמר יעקב אשר פדה את אברהם

(לב) כתיב, (ז) כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם. יעקב לא היה בעלמא, ואת אמר אשר פדה את אברהם.
 (לג) אלא ת"ח, בשעתא דאפילו לאברהם בנורא יקידתא, בקדמיתא הו' דיינין ליה לעילא, אמר קב"ה, כרסיא דילי, זילי ושוזיבי לאברהם מן אור כשדים, שבשביל כבודי עביד מה דעביד.
 (לד) אמרו ליה מלאכי השרת, רבש"ע, גברא דיפוק מיניה ישמעאל. ו דיעבדין להו' לישראל מה' דיעבדין. אמר להו' כן יפוק מיניה יצחק, דיושיט קדליה ע"ג מדבחא. אמרו ליה, הא עשו דנפיק מיניה דיתריב בי מקדשא. אמר. הא נפיק מיניה יעקב, דאיהו כורסיא שלימא. אמרו, הא ודאי בזכותא דיעקב ישתויב. הה"ד, כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם.

מאמר חנניה מישאל ועזריה

(לה) ובשעתא דכפיתו לחנניה מישאל ועזריה, למרמי לגו אתון נורא יקידתא, פתח חנניה ואמר, ה' לי (מ) לא אירא מה יעשה לי אדם. ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי. פתח מישאל ואמר, כה אמר ה' * אל בית יעקב אשר פדה את אברהם לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו כי בראותו ילדיו מעשה ידי וגו'.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ז (ישעיה כט) ויצא קנג. ה (תהלים קיח) משפטים
 ר נ"א דיעביד להו' (חניציא). ט ה"ג בדפוס מונקאטש
 בסוגריים נ"א ל"ג לישראל (חניציא). ת נ"א דיעביד
 כ ז"ח ד' עו ט"ו.
 (חניציא).

יעקב אשר פדה את אברהם

הסולם

מאמר

מלאכי השרת, רבונו של עולם, אדם שיצא ממנו ישמעאל, שיעשו לישראל מה שיעשו. אתה רוצה להצילו. אמר להם כן יצא ממנו יצחק שיושיט ציארו על המזבח. אמרו לו הרי עשו שיצא מיצחק, יחריב בית המקדש. אמר. הרי יצא ממנו יעקב, שהוא כסא שלם. אמרו הנה ודאי בזכותו של יעקב ינצל, ז"ש, כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם.

מאמר יעקב אשר פדה את אברהם

(לב) כתיב כה אמר וכו': כתוב, כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם. שואל, הרי יעקב לא היה בעולם בזמן אברהם, ואתה אומר, אשר פדה את אברהם.

(לג) אלא ת"ח בשעתא וכו': ומשיב. אלא בוא וראה, בשעה שהפילו את אברהם בשריפת האש, היו דנים אותו תחילה למעלה, אמר הקב"ה אל הכסא: כסא שלי, שחזא המלכות, לך והצל את אברהם מאור כשדים. כי לכבודי עשה מה שעשה.

מאמר חנניה מישאל ועזריה

(לה) ובשעתא דכסיהו לחניציה וכו': ובשעה שאסרו את חנניה מישאל ועזריה, להשליכם לתוך כבשן האש השורפת. פתח חנניה, ואמר, ה' לי לא אירא מה יעשה ל אדם

(לד) אמרו ליה מלאכי וכו': אמרו לו (דפרי דן מ"ו ט"ב) ס"ג

לו) ובהיא שעתה דנו דיניה לעילא, אמר הקב"ה, ה) זה יאמר לה' אני, זה חנניה, שאמר ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי. וזה יקרא בשם יעקב, זה מישאל, שאמר כה אמר ה' אל בית יעקב וגו'. ובשם ישראל יכנה, זה עזריה, שאמר שמע ישראל.

לז) ת"ח, בשעתא דאמר מישאל, כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם, עבדו ליצנות בלישניהון. אמר קב"ה, כורסייא דילי, ה) ההוא ליצנותא דעבדו, שזיב לון בדרגא דא, כמה דשויבת לאברהם. ולא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו. בהיא שעתא, כל אינון דכפיתו לון, קטל לון שביבא דנורא.

לח) דניאל אמאי לא הוה עמהון. אמר בלביה, הא עבדו מיניה צלמא. ומלכא אמר, שמיה כשם אלוה דיליה, הה"ד, ה) די שמיה בלטשאצר כשם אלהי. וכתוב ה) פסילי אלהיהם תשרפון באש, וע"ד אתכסי מינייהו. וכי אדם יברח מן המלכות. אלא מלאכין הוו מכסין ליה.

לט) מה ראו חנניה מישאל ועזריה דיהבו גרמייהו לנורא. אלא ת"ח, יומא חד הוה דוד ב נחית להנות גופו לפני הנהר. ג והוה אמר, ה) שמרה נפשי כי חסיד אני. אמרו ליה, ואתה חסיד. אמר להו, ולא חסיד אני, שידי מלוכלכות בשפיר ובשליא, ומטהר את הטהור, ומטמא את הטמא. ואני קם בחדוה בגי

מסורת הוזהר

חלופי גרסאות

(ו) (ישעיה מד) לך תמה. ז) (דניאל ד) תרומה תתצו. (ז) (דברים ז) שמות שכ. ט) (תהלים טו) בלק קצו. א) (ישעיה מד) לך תמה. ז) (דניאל ד) תרומה תתצו. ח) (דברים ז) שמות שכ. ט) (תהלים טו) בלק קצו. א) (ישעיה מד) לך תמה. ב) נ"א כהוא (וינציא). ג) נ"א נהיר להניח גופו מלפני (וינציא) נ"א נחית להניח (מונקאטש). ג) נ"א והנח (וינציא).

מאמר

הסולם

חנניה מישאל ועזריה

אדם. ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי. פתח מישאל ואמר, כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם. לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו כי בראותו ילדיו מעשה ידי וגו'.

לו) ובהיא שעתא דנו וכו': ובאותה שעה, דנו דינו למעלה. אמר הקב"ה, זה יאמר לה' אני זהו חנניה, שאמר ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי. וזה יקרא בשם יעקב, זהו מישאל, שאמר, כה אמר ה' אל בית יעקב וגו'. ובשם ישראל יכנה, זהו עזריה, שאמר שמע ישראל.

לז) ת"ח בשעתא דאמר וכו': בוא וראה בשעה שאמר מישאל, כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם, לענו להי הכשדים בלשונותיהם, אמר הקב"ה, כסא שלי, אותו הלעג שלעגו, תציל אותם את חנניה

משמרות, כד"א (חצות לילה אקום להודות לך. ואנא נאים כסוסיא בהבל א'.
 (מ) ובחצות לילה, אקום להתעסק בתורה. ובמשמרה שלישית, אני מנגן
 עם המלאכים להקב"ה. הה"ד, (ו) ברן יחד כוכבי בוקר ויריעו כל בני אלהים.
 מאן אינון. מלאכין קדישין דאמרן שירה עמי בלילה. הה"ד, (ז) ובלילה שירה
 עמי תפלה לאל חיי.

(מא) אמרו הצפרדעים, אנחנא עבידנא יתיר מינך בדיל קב"ה. אמר
 לון דוד, ומה עבדתון אתון יתיר מיני. אמרו ליה, דהוינן מוקדין גופנא
 בנורא בתנורא במצרים. ובשעתא דהוּוּ מכפתין חנניה מישאל ועזריה, אמרו
 בלביהו (דנעביד כצפרדעים.

מאמר שלש משמרות הוי הלילה

(מב) תניא, שלש משמורות הוי הלילה, ועל כל משמר ומשמר יושב
 הקב"ה ושואג כארי. ת"ח, שלש משמרות אינון י"ב שעותי, ואתפלגון ד' לכל
 ה משמר. ובכל משמר, יושב הקב"ה ושואג כארי, ואומר אוי שהחרבתי את
 ביתי וכי.

(מג) ת"ח, כדוגמא דאית משמרות ברקיעא, כך אית משמרות בארעא.
 ו ומאן אינון. משמרה שניה, כלבים צועקים. הה"ד, (ט) לעלוקה שתי בנות

חלופי גרסאות

מסורת הנהר

י. (תהלים קיט) לך קלד לעיל כי תשא אות סט.
 ט (איוב לח) כי מט. ז (תהלים מב) לך קלב לעיל
 יתרו אות קצנ. ח (משלי ל) וירא שכב.

ד ג"א דאתעביד (חינציא). ה ג"א משמרה ובכל משמרה
 (חינציא). ו ג"א למאן (חינציא).

חנניה מישאל ועזריה

הסולם

מאמר

גופותינו באש בתנור במצרים. ובשעה שהיו
 אוסרים את חנניה מישאל ועזריה, אמרו בלבם,
 אנו נעשה כצפרדעים.

אמר להם, ולא חסיד אני שידי מלוכלכות בדם
 ושפיר ובשליא, ומטהר את הטהור ומטמא את
 הטמא, ואני קם בשמחה בג' משמורות, כש"א
 חצות לילה אקום להודות לך. ואני ישן כסוס
 כהבל א', דהיינו בנשימה אחת.

מאמר שלש משמרות הוי הלילה

(מב) תניא שלש משמרות וכו': למדנו
 שלש משמרות הוא הלילה, ועל כל משמר
 ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי. בוא וראה,
 שלש משמרות הן י"ב שעות, ונחלקות ד'
 שעות לכל משמר, ובכל משמר, יושב הקב"ה
 ושואג כארי, ואומר, אוי שהחרבתי את ביתי
 וכי.

(מ) ובחצות לילה אקום וכו': ובחצות
 לילה אקום להתעסק בתורה. ובמשמרה
 שלישית, אני מנגן עם המלאכים להקב"ה.
 ז"ש, ברן יחד כוכבי בוקר ויריעו כל בני
 אלקים. שואל, מי הם בני אלקים. ומשיב,
 הם המלאכים הקדושים האומרים עמי שירה
 בלילה. כש"א ובלילה שירה עמי תפלה לאל
 חיי.

(מג) ת"ח כדוגמא דאית וכו': בוא
 וראה כמו שיש משמרות ברקיע, כך יש
 משמרות בארץ, ומה הם. היינו שבמשמרת
 השניה כלבים צועקים. ז"ש, לעלוקה שתי
 בנות

(מא) אמרו הצפרדעים אנחנא וכו':
 אמרו הצפרדעים, אנחנו עשינו יתוד ממך
 בשביל הקב"ה. אמר להם דוד, ומה עשיתם
 אתם יותר ממני. אמרו לו, שהיינו שורפים את

הב הב. ו והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה. ראשונה. חמור נוער. הה"ד, (ס) לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו.

מד) ועל דא, בלעם בזה החמור ובאשתו, היה מתנבא. הה"ד, (ט) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. אבל באוה"ע קם. וכי מטונף מן הטנופת, אתה מזכיר עם הטהור. אלא משה בטהרה. ובלעם בטומאה. וע"ז היה עושה מעשה אישות עם האתון.

נזאמר כי יקרא קן צפור

מה) כתיב (ט) כי יקרא קן צפור לפניך וגו'. ת"ח, קן : דא (ח) הוא גופא. בדרך : דאזיל באורחין טבין. בכל עץ : * דא תורה, כד"א (צ) עץ חיים היא למחזיקים בה. או על הארץ : אלין אינון ישראל, דאתקרון ארץ, דמלמד להון אורייתא. אפרוחים : אלין אינון נערים גדולים, דיתעסקון באורייתא. או ביצים : אלין זעירין, דיוליף לון אליף ביית. (מו) והאם רובצת, אין אם אלא תורה. הה"ד, (ק) ואל תטוש תורת אמר.

מסורת הזוהר

חלופי גרסאות

(ו) (ישעיה נד) משפטים תקד לעיל אות ת. (ט) (דברים כב) וישלח כד שלח לך קב ז"ח עז ט"ג תק"ח ד' צט ט"ב. (ע) (שם לד) הקסה"ז קטב. (פ) (שם שמות קה בלק שסא שנחס תצד תשנא תשצא בהשמטות ח"ג ד' שט. ד"י ת"ז בהקדמה ד' א : ב. תכ"א ד' נח : ז"ח ד' עז ט"א ט"ב תק"ח ד' קב ט"א. (צ) (משלי ג) ב"א רעא. (ק) (שם א) ח"י שרה רל תק"ח ד' צו ט"ג

מאמר

הסולם

כי יקרא קן צפור

בנות הב הב, דהיינו הכלבים הצועקים כמו הב הב. והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה. במשמרת ראשונה, חמור נוער. ז"ש, לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו. שהם רומזים על ב' הקליפות הנקראים שור וחמור.

מד) ועל דא בלעם וכי : וע"כ בלעם בחמור הזה ובאשתו, שהיה עושה עמה מעשה אישות, היה מתנבא. ז"ש, ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. אבל באומות העולם קם. שואל, וכי מטונף מן הטנופת אתה מזכיר עם הטהור. ומשיב, אלא משה בטהרה. ובלעם בטומאה, ועל זה, כדי להרבות טומאה, היה עושה מעשה אישות עם האתון.

(מו) והאם רובצת, אין וכי : והאם רובצת על הבנים. אין אם אלא תורה. ז"ש, ואל תטוש תורת אמך. אם תרצה שתקח הבנים שלח תשלח את האם, ואח"כ ואת הבנים תקח לך, והארכת ימים.

אין המאמר הזה כפשוטו, ואין הפשט הולם אותו. והוא רומז לאדם הממשיך מוחין עליונים כיצד צריך להמשיכם. וצריך שתדע, שבדרך כלל, יש ג' בחינות במוחין, א) מוחין דקטנות גמורים שהם ממטדרון וסנדלפון, ומכוונים ביצים. דהיינו כמו ביצה שעוד לא נתגלתה בה החיות, שה"ס המוחין, אלא שהחיות עתידה לבוא. והם מכוונים אפי זוטרי. ב) מוחין דקטנות מזוין, ומכוונים אפרוחים, שכבר

מאמר כי יקרא קן צפור

מה) כתיב כי יקרא וגו' : כתוב, כי יקרא קן צפור לפניך וגו'. בוא וראה, קן, זהו הגוף. בדרך, היינו שהולך בדרכים טובים. בכל עץ, זה התורה. כשי"א עץ חיים היא (דברי דף פ"ז ט"ג ט"ד) 620

אם תרצה שתקח הבנים, ה' שלח תשלח את האם, ואח"כ ואת הבנים תקח לך והארכת ימים.

(מז) ד"א כי יקרא, ה' כד"א ואם תלכו עמי קרי. והלכתי אף אני עמכם בקרי. ויספתי ליסרה אתכם שבע על חטאתיכם. מאן איהי שבע. דא שכינתא. (מח) בדרך: דא קבורת רחל, דאיהי קיימא בפרשת דרכים, ויבשר לה וינחם לה ולא צביאת לקבלא תנחומין. הה"ד, ה' מאנה להנחם על בניה. ובשביל דאזלו. עמו בקרי, גלה להון, ושכינתא גלתה עמהון.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(ד) (דברים כב) יתרו תקנט. ה' (ידימה לא) חיי שרה ה' ג"א הה"ד (קראקא). י' ג"א עמי בקרי גלה לון רסח ז"ל ד' נה ט"ג צא ט"ג. ושכינתא גלה (דפוסים ראשונים).

מאמר

הסולם

כי יקרא קן צפור

הו"ק, אבל עוד אין בהם דאש. שהוא מוחין ממש דגדלות. ורביצה. היא בהסתר הרגלין שה"ס נה"י. והחסדה נה"י דכלים חסדה ג"ד דאורות. שהם הראש. וע"כ המוחין האלו ככונים שהאם רובצת. דהיינו שחסדה בחינת נה"י דכלים וג"ד דאורות. וכבר ידעת. שעד כאן נמשכים המוחין מהמצב הא' של המלכות. בעוד שהיא דבוקה בבניה הנקראת אם. וכדי לקבל מוחין דג"ד שהם גדלות גמורה. צדיכים להמשיך המצב הב' של המלכות. שפירושו. להפריד המלכות מבניה. ולבנותה להיות נוקבא לז"א בוווג פב"פ.

וז"ש אם תרצה שתקח הבנים, דהיינו אם תרצה להמשיך מוחין דגדלות הנקראים בנים. שלח תשלח את האם, דהיינו שתמשיך המצב הב' של המלכות שאז נשלחת האם שהיא בינה והמלכות נפרדת ממנה. כדי להבנות לנקבא דז"א לזווג פב"פ. ואח"כ, ואת הבנים תקח לך, אחר שכבר נפרדה הבניה. והמלכות באה למצב הב' או תוכל להמשיך המוחין דגדלות הנקראים בנים. והארכת ימים, שמוחין דגדלות נבחנום לאריכות ימים בסוד עולם שכולו ארוך.

(מז) ד"א כי יקרא וכו': פירוש אחר. כי יקרא הוא כמו שאתה אומר, ואם תלכו עמי קרי והלכתי אף אני עמכם בקרי ויספתי ליסרה אתכם שבע על חטאתיכם. מי היא. שבע. זו היא השכינה. הנקראת שבע, שתהיה עם ישראל בגלות.

(מח) בדרך דא קבורת וכו': בדרך, זו היא קבורת רחל. שהיא עומדת בפרשת דרכים. ויבשר לה וינחם לה, ואינה רוצה לקבל תנחומים. ז"ש מאנה להנחם על בניה. ובשביל

שכבר נתגלתה בהם החיות. דהיינו המוחין. אלא קטנים הם. אבל מכונים אפי דברכי. להיותם מזו"ן. ג) מוחין גמורים דגדלות. והם מכונים בנים. דהיינו בנים גדולים כל צרכם. ובי' הבחינות הראשונות שהן ביצים ואפרוחים נמשכות מהמצב הא' של המלכות. שאז ז"א ומלכות דבוקים בבניה, ז"א בקו ימין דבניה. והמלכות בקו שמאל דבניה. אבל הבחינה הג' שהיא מוחין דגדלות. אינם באים אלא מהמצב הב' של המלכות. דהיינו אחר שהמלכות נפרדה מבניה ונבנתה להיות נוקבא דז"א ובאה עמי בוווג פב"פ. וביאור אלו ב' מצבים שבמלכות (עי' בפלפלה"ס).

וז"ש קן, דא הוא גופא, בדרך, דאזיל באורחין טבין וכו'. כלומר הארם ההולך בדרכים טובים ובא להמשיך מוחין. בכל עק, דא תורה וכו'. שהוא ז"א הנקרא תורה. או על הארץ אליו אינון ישראל דאתקרון ארץ. כאן רמז נסתר על המלכות. כי המלכות נקראת ארץ. אלא כשישראל מקבלים ממלכות נקראים גם הם ארץ. וז"ש דמלמד להון אורייתא, דהיינו שממשיך להם מוחין ממלכות הנקראת אפרוחים, אליו אינון נערים גדולים וכו'. דהיינו שהמשיך מוחין דקטנות מסוד אפי דברכי. המכונים אפרוחים. וכן מוחין דנער. או ביצים אליו זעירין דיוליף לון אלף בית, דהיינו מוחין דקטנות גמורים הנמשכים ממטטרון וסנדלפון. הנק' ביצים. שה"ס אפי זוטרי. והאם רובצת, אין אם אלא תורה וכו'. דהיינו בינה הנקראת אמא, וגם נקראת תורה. על שם שממנה תצא תורה. שהיא ז"א. ורובצת פירושו שמשפעת מוחין דקטנות. הנבחנום למוחין דו"ק. דהיינו המשלימים את

(מט) בכל עץ: דא יריחו. או על הארץ: דא ירושלם. אפרוחים: אלן כרובים דלעילא. או ביצים: אלן כרובים דלתתא. אנפי רברבי, ואנפי זוטרי. (נ) והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים לא תקח האם על הבנים שלח תשלח את האם. הה"ד, (ח) ובפשעיכם שולחה אמכם. ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך והארכת ימים, בשביל דאימא אזלא ומנדדא כ מגזולה

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(י) ישעיה (ג) לעיל פרשת יתרו אות צח.

כ נ"א מגזולה (דפוסים ראשונים).

מאמר

הסולם

כי יקרא קן צפור

ומחזירים אותם למקומם, לבנין המלכות. ואלו הכלים שהחזירו למלכות נעשים כלים להתלבשות הארת החכמה. כי במצב של פב"פ אין כלים להתלבשות החכמה.

ו"ש (באות מ"ז) כי יקרא כד"א ואם תלכו עמי קרי וכו', שבע על חטאתיכם, שיחטאו ויפדידו זווג ז"א ומלכות פב"פ, שאו תלך המלכות הנק' שבע בגלות. וז"ש (באות מ"ח) בדרך דא קבורת רחל וכו' ובשביל דאזלו עמו בקרי גלה להון ושכינתא גלתה עמהון, דהיינו שנסתלקו המוחין דפנים מישראל, והשכינה חזרה למצב האחודים הנבחן לה לגלות. ויש ב' בחינות באחודים. א) היינו המצב הא' של המלכות במקומו, וזה נקרא יריחו. שהיא עיד הראשונה שהוציאו ישראל מן הקליפות. ויש מלכות דמצב הב' אלא שמחמת חטא נגלים שם האחורים של המצב הא'. וזה נקרא ירושלים. וז"ש (באות מ"ט) בכל עץ, דא יריחו, דהיינו המצב הא' של המלכות במקומו. או על הארץ, דא ירושלים, דהיינו גילוי המצב הא'. במלכות דמצב הב'. אפרוחים, אלן כרובין דלעילא וכו', שהם המוחין דאחורים המאידים מז"א ומלכות. הנקראים אפי רברבי, או ביצים אלן כרובים דלתתא, שהם המוחין דאחורים המאידים מצד המלאכים מטטרון וסנדלפון הנקראים אנפי זוטרי (כנ"ל תרומה אות ע"א ע"ש).

ואח"כ כשעושים תשובה חוזרים זי"ן פב"פ כהלכתם וחוזרים המוחין דפנים דהיינו הגי' לישראל, שז"ס מצב הב'. וכבר נתבאר שבמצב הא' ז"א ומלכות דבוקים באמא. ואי אפשר שיבואו למצב הב' אלא אחד שנפרדו מאמא, והמלכות נבנית לנוקבא דז"א (כמ"ש בפלפ"ס אות פ"ח ע"ש). וז"ש (באות נ') לא תקח האם על הבנים, כי בעת שתזכה למוחין פנים שנקראים בנים מוכרחה האם להפרד

מן

ובשביל שהלכו עמו בקרי גלה אותם, והשכינה הנקראת שבע, שה"ס רחל, גלתה עמהם. וע"כ נאמר שבע, על חטאתיכם. שגל חטאתיכם נגלתה השכינה.

(מט) בכל עץ דא וכו': בכל עץ. זו היא יריחו. או על הארץ זו היא ירושלים, אפרוחים, אלו הם הכרובים שלמעלה כלומר מוחין דקטנות הנמשכים מזו"ן. או ביצים, אלו הם הכרובים שלמטה, שהם, מוחין דקטנות הנמשכים ממטטרון וסנדלפון, פנים גדולים, הם אפרוחים. ופנים קטנים הם ביצים (כמ"ש לעיל תרומה אות ע"א).

(נ) והאם רובצת על גרי: והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים לא תקח האם על הבנים שלח תשלח את האם. ז"ש ובפשעיכם שולחה אמכם. ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך והארכת ימים. היינו, בשביל שהאם הולכת ונודדת מגזוליה ומקינה, זה גרם לך אדיכת אפים, שששת ימים שלמעלה חג"ת נה"י, ירחמו על העולם, ז"ש, ה' ה' אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת. ומאריך הכעס מן הפנים שנסתלקו בעונותיהם של ישראל. ז"ש, וראית את אחורי ופני לא ידאו.

ביאור הדברים. שכאן מעמיד הכתוב, כי יקרא קן צפור, לא על סדר המשכת המוחין כדרכם, כמו בפירוש הא', אלא שכבר המוחין בבחינת ז"א ומלכות פב"פ כהלכתם. אלא שבסבת עונות ישראל חזרו למצב הא', שאו נפרדה המלכות מז"א, ומישראל, והולכת בגלות. שהפירוש הוא שהכלים שלה נופלים בין הקליפות ואי אפשר להמשיך בזמן ההוא, אלא מוחין דאחורים המכונים אפרוחים או ביצים. אלא אחד שעשו תשובה מחזירים ז"א ומלכות לזווג פב"פ, ואו הכלים של המלכות שנפלו לקליפות, הם מוציאים מן הקליפות, ומעלים

ל ומקינה. ם ודא גרים לך אריכו ן דאנפין, שית יומין דלעילא, ם דירחמו על עלמא. הה"ד, (ר) ה"ה אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת. ואריך רוגזא מן אפיין דאסתלקו בחוביהון דישראל. הה"ד, (ב) וראית את אחורי ופני לא יראו.

מאמר חצות לילה

(נא) ן דודי ירד לגנו לערוגות הבושם לרעות בגנים וללקוט שושנים. ת"ח, כל השירים קדש, ושה"ש קדש קדשים. ן כנסת ישראל משבחת ליה לקב"ה, ואומרת דודי. הה"ד, (ד) דודי צח ואדום.

(נב) ת"ח, בשעתא דיהא פלגות ליליא. איתער שלהובא חדא, ויעול תחות ן גדפי דתרנגולא, וקארי. ובההוא שעתא, קב"ה ירד אל גנו, דאיהו ג"ע

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ל נ"א ומקנה (דפוסים ראשונים). ם ה"ג דפוס מונקאטש במרובעים נ"א ל"ג דא גרים לך (דפוסים ראשונים). נ נ"א אנפין (דפוסים ראשונים). ם נ"א וירחמו (דפוסים ראשונים). ע נ"א מוסיף ד"א דודי (קראקא). ן נ"א וכנסת (דפוסים ראשונים). צ נ"א גדא (דפוסים ראשונים).

(א) (שמות לד) לך ן ויצא רמה תרומה תתקיג סקודי תתקכו אחרי רמג אורא רבא רלא רפה פנחס תתסח ת"ז תכ"ב ד' סז : ת"ע ד' קכט : ז"ח ד' עז ט"ב תק"ח ד' צח ט"ג קי ט"ב לעיל יתרו אית קפת. (ב) (שם לג) ב"א קל ואתחנן נו ת"ז תי"ח ד' לה : תל"ד ד' עז : ת"ע ד' קלג : קלו. ז"ח ד' מח ט"ב סו ט"ג פג ט"ג תק"ח ד' קב ט"ג. (ג) (שיר ו) ב"ב שצא לעיל יתרו אית רנו. (ד) (שם ה) לך תסב.

הסולם

כי יקרא קן צפיר

מאמר

המלכות, דהיינו למוחין דפנים, הנה הכלים דמוחין דאחורים של הגלות שנשארן מאן. נעשו כלים להארת חכמה. והארת החכמה נקראת אורך. וז"ש ואריך רוגזא, שהכסה דהיינו הכלים דאחורים שמוזמן הגלות נתארכו. דהיינו שקבלו הארת חכמה הנקראת אורך. וז"ש הה"ד וראית את אחורי ופני לא יראו. כי ראיה ה"ס הארת חכמה, שהחכמה נקראת עינים ודאיה כנודע. והיא מקיבלת בכלים דאחורים, והיינו וראית את אחורי. אבל בכלים דפנים החסדים מכוסים מחכמה. וז"ס ופני לא יראו.

מן הבנים, וע"כ שלח תשלח את האם, שהוא אמא, ומבא ראיה מהכתוב ובפשטיכם שולחה אמכם, שהכונה היא על אמא שלמעלה. ואת הבנים תקח לך, שאז תוכל לקבל המוחין דפנים הנקראים בנים. למיין ייטב לך והארכת ימים בשביל דאמא אזלא ומנדדא מגוזלה ומקינה, ודא גרים לך אריכו דאנפין שבשביל שאמא נפרדה מן הבנים, אתה יכול להמשיך המוחין דפנים. שה"ס אריכות ימים. ונדוע שמצב הא' דמלכות ה"ס הארת חכמה בלי חסדים. וע"כ גם החכמה אינה מאירה, כי אין החכמה מאירה בלי חסדים. והוא חשך בלי אור. אמנם בזמן שמאירה במצב הב' במוחין דפנים, אע"פ שהמוחין דפנים הם חסדים מכוסים מחכמה, עכ"ל, יש שם גם הארת חכמה, כי היא מאירה בכלים דאחורים שנשארן בה ממצב הא'. וז"ש, ואריך רוגזא מן אפיין דאסתלקו בחוביהון דישראל, כי הכעס והרוגז שנעשו מחמת חטאם של ישראל שנסתלקו המוחין דפנים ובאו לבחינת המוחין דאחורים, שהם בחינת חושך ונחשבו לשכינתא בגלותא (כנ"ל ד"ה וז"ש באות מ"ח) עכ"ל אחר שעשו תשובה, וזכו למצב הב' של (דפוס דף מ"ז ט"ד) 623

מאמר חצות לילה

(נא) ן דודי ירד לגנו וגו' : דודי ירד לגנו לערוגות הבושם לראות בגנים וללקוט שושנים : בוא וראה, כל השירים קדש, ושיר השירים קדש קדשים. כנסת ישראל, שהיא המלכות, משבחת להקב"ה, ואומרת לו דודי. וז"ש דודי צח ואדום.

(נב) ת"ח בשעתא דיהא וכו' : בוא וראה, בשעה שיהיה חצות לילה. שלהבת אחת מתעוררת

עילאה, דאית ליה לקב"ה. ובההיא שעתא אתער תרנגולא דלעילא, ואמר. קומו כל אינון דשינתא בחוריהון, הא שעתא איהי לאתחברא איילתא בבעלה. זכאה איהו כל ב"נ דיקום בפלגות ליליא לאתעסקא באורייתא. דקב"ה וכל צדיקיא אציתו לקליה. הה"ד (ה) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעיני.

(נג) ובהאי שעתא, פ מאן דאתעסק באורייתא, איתרק עליה חד תוטא חסד. ובהאי שעתא, קב"ה ירד לגנו. למי ירד. לערוגות הבושם. ומאן אינון ערוגות הבושם. הה"ד (ו) בשמים ראש. ומאן אינון. צדיקים.

(נד) ה לרעות בגנים, ט בגן עדן דלעילא, וגן עדן דלתתא, דאיקרי העולם הזה, והעולם הבא. ללקוט שושנים, מאן אינון שושנים. אלין צדיקיא דאתעסקו באורייתא, ואינון דמרחשן אורייתא בשפוחתייהו. הה"ד שושנים, אל תקרי שושנים, אלא שושנים, שאפילו בקבר רוחשות תורה.

מאמר למה מתים לפני זמנם

(נה) א"ל, וכי לאינון דאתעסקי באורייתא קטיל לון קודם זמנם, ואינון צדיקים דלא חבו. ת"ת, ירבעם בשעתא דהוה ינוקא, הוה זכאי, ולא הוה ליה חובה. אמר הקב"ה למלאך המות, זיל ואייתי לירבעם בן נבט.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

פ ג"א ל"ג מאן (קראקא). ר ג"א ל"ג לרעות בגנים בגן עדן (קראקא). ש ג"א לגן (הינצא).

(ח) (שם ח) לך ט. ו) (שמות ל) תצוה ב.

חצות לילה

הסולם

מאמר

(נד) לרעות בגנים בגן וכי: לרעות בגנים, היינו בבי גנים, בגן עדן של מעלה. שה"ס בינה, ובגן עדן של מטה, שה"ס מלכות. הנקראים העולם הזה, דהיינו מלכות. והעולם הבא, דהיינו בינה. ללקוט שושנים, מי הם שושנים. אלו הם הצדיקים העוסקים בתורה, ואלו ששפתותיהם דובבות תורה. ז"ש שושנים, אל תקרא שושנים אלא שושנים. כלומר, שהם שונים תורה. שאפילו בקבר שפתותיהם דובבות תורה. ועליהם נאמר וללקוט שושנים, דהיינו שלוקט אותם מהעולם הזה לפני זמנם. כדי שלא יחטאו. כמ"ש לפנינו.

מאמר למה מתים לפני זמנם

(נה) א"ל וכי לאינון וכי: אמר לו, וכי אלו שעוסקים בתורה הורג אותם לפני זמנם, שכתוב עליהם וללקוט שושנים. והם צדיקים שלא חטאו. ומשיב, בוא וראה, ירבעם בשעת שהיה

מתעוררת ובאה תחת כנפי התרנגול, וקורא. ובאותה שעה הקב"ה יורד אל גנו, שהוא גן העדן העליון שיש לו להקב"ה, ובאותה שעה מתעורר התרנגול של מעלה, ואומר, קומו כל אלו שהשינה בחורי עיניהם. הנה השעה היא, שתתחבר האילה, שהיא המלכות, בבעלה, שהוא ז"א. (ביאור הדברים תמצא בזהר ויקהל אות כ"א). אשרי הוא כל אדם שיקום בחצות לילה לעסוק בתורה, שהקב"ה וכל הצדיקים מקשיבים לקולו. ז"ש היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעיני.

(נג) ובהאי שעתא מאן וכי: ובשעה זו, מי שעוסק בתורה הורק עליו חוט א' של חסד. ובשעה זו הקב"ה יורד לגנו, שהוא מלכות, למי ירד. לערוגות הבושם. ומי הוא ערוגות הבושם. ז"ש, בשמים ראש. בשמים ה"ס הארת חכמה. ראש, ה"ס ג"ך. ומי הם, אלו הם הצדיקים שיש להם אלו המוחין דבשמים ראש ע"כ נקראו ערוגות הבושם.

(נו) בהוא שעתא אמרו מלאכי השרת, ה' אדונינו מה אדיר * שמך בכל הארץ. מה ה' דשמך איהו אדיר ביה, והוא צדיק, א' אנח ליה, ועל זכותא דיליה ייתי שפע לנא. אמר להון קב"ה, ב' אי רעוא דילכון דאשבוך ליה, אנא שביק ליה.

(זו) ובתר כן נפק לתרבות רעה, ג' ועביד תרי עגלי דדהבא, וחטא והחטיא את ישראל. אמר להון קב"ה, הרי כל שפע דהוה יהיב לכון, אתהפך לכון בזוהמא, ד' לא הוה טב לכון ה' דתייתי ליה הכא בשעתא דהוה זכאי, והוה אוליף ליה מטטרין אורייתא. בשעתא ההיא, פתחו כלהו ואמרו, ו' צדיק אתה ה' וישר משפטיך. וע"ד קב"ה ירד לגנו ללקוט שושנים.

מאמר שמות מ"ב וע"ב ונשיב שבק"ש ורמיח תיבין

(נח) פתח ינוקא ואמר, ט' עמי מה עשיתי לך ומה הלאיתך ענה בי. קב"ה בחביבותא דאית ליה עם ישראל, קרא להון עמי. מה עשיתי לך, למה עשיתי לך. אלא דתזלין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, ותסהידו בי דאנא אחד, הה"ד י' ה' אחד.

(נט) תסהידו דאנא חד, ומתעלה על שמא דמ"ב תיבין, דאינון בפרשת

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(ז) (תהלים ח) הקסה"ו יב פנחס קמו ז"ח ד' טו ס"ג. ת נ"א דאיהו שמך (דפוסים ראשונים). א ה"ג דפוס מונקאטש במרובעים נ"א ל"ג אנח ליה (כל הדפוסים).
 (ח) (תהלים קיט). ט (מיכה ו) בחקותי ב. י' (דברים ו) הקסה"ו רד.
 ב נ"א הוא (חינצאי) נ"א דהוה יהי רעוא דילכון דשביק (קראקא). ג נ"א עבד (דפוסים ראשונים). ד ה"ג דפוס מונקאטש נ"א ל"ג לא (כל הדפוסים). ה נ"א דאייתי (דפוסים ראשונים). ו ל"ג לך (דפוסים ראשונים). ז נ"א ענה בי (מונקאטש במרובעים). ח נ"א ותסהידו (דפוסים ראשונים).

למה מתים לפני זמנם

הסולם

מאמר

בשעה ההיא פתחו כולם ואמרו, צדיק אתה ח' וישר משפטיך. וע"כ ירד הקב"ה לגנו ללקוט שושנים. דהיינן ללקוט הצדיקים העתידיים לחטוא כדי שלא יחטאו.

שהיה ילד, היה צדיק, ולא היה לו חטא. אמר הקב"ה למלאך המות, לך והביא לי את ירבעם בן נבט.

מאמר שמות מ"ב וע"ב ונשיב שבק"ש ורמיח תיבין

(נח) פתח ינוקא ואמר וכו' : פתח הילד ואמר. עמי מה עשיתי לך ומה הלאיתך ענה בי. הקב"ה באהבתו את ישראל קרא אליהם. עמי. מה עשיתי לך. היינו למה עשיתי לך כך, אלא כרי שתלכו לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ותעידו בי שאני אחד. ז"ש ה' אחד.

(נו) בההיא שעתא אמרו וכו' : באותה שעה אמרו מלאכי השרת, ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ. אותו ששמך הוא אדיר בו, שהוא צדיק, ועל הזכות שלו יבא לנו שפע, עזוב אותו. אמר להם הקב"ה אם דצונכם הוא שאעזוב אותו, אני עוזבו.

(נט) תסהידו דאנא חד וכו' : תעידו, שאני אחד, ומתעלה על שם מ"ב תיבין, שהן בפרשת

(זו) ובתר כן נפק וכו' : ואחרי כן יצא לתרבות רעה, ועשה ב' עגלי זהב, וחטא והחטיא את ישראל. אמר להם הקב"ה, הרי כל השפע שהיה נותן לכם נתהפך לכם בזוהמא. וכי לא היה טוב לכם שהייתי מביאו כאן בשעה שהיה צדיק. ומטטרין היה מלמדו תורת.

ק"ש, מן ואהבת עד והיה. ותעבידו * ליחדני עלייכו. ואיהו שמא כדוגמא שמא דמ"ב שמהן.

ס) ובשמא דע"ב תיבין, דאית בפרשת ק"ש, מן והיה עד ושמתם. ובשמא דחמשין תיבין, מן ושמתם ע"ס פרשתא, כחושבן שערי בינה. ובשמא דע"ב, מן ויאמר עד סוף * הפרשה.

סא) ואינון ארבע פרשיין, עם י"ב תיבין דאית בקריאת שמע, * תרין יחודין עילאין, יתעבידו כלהו מאתן וארבעין ותמניא, כחושבן רמ"ח אברים. וכל אינש דיקרי ק"ש כדקא יאות, כל תיבה ותיבה משפיע בכל אבר ואבר דיליה. ואי אינש לא יקרי ק"ש ביממא ובליליא, כל אבר ואבר דיליה יתמלי מן רוח רעה, ומכל מלין ומרעין בישיין דעלמא.

סב) אמר ינוקא, תלת תיבין אינון, דחסרין מן ק"ש, מן רמ"ח תיבין, * ובמה אשתלימו. אמר, אנא שמענא מאבא, עם ה' אלהיכם אמת * שהש"ץ חוזר בקול.

א/סג) פתח סבא דינוקא ואמר, עיר קטנה ואנשים בה מעט וגו', * ומצא בה ילד מסכן חכם וגו', ת"ת, עיר קטנה, דא תיבת נח. ואנשים בה מעט, אלו אשתו ובניו ונשי בניו, וחיות ועופות ובהמות. ובא אליה מלך גדול

מסורת הזוהר

חלופי גרסאות

כ) (קהלת ט) אחרי מות רכו ז"ח ד' * ס"ג תק"ח * * נ"א ליחד עליהו (דפוסים ראשונים). * ה"ג דפוס מונקאטש במרובעים נ"א ל"ג מן ושמתם ע"ס פרשתא (כל הדפוסים). * נ"א מוסיף כל הפרשה (קראקא). * ל נ"א ל"ג תרין יחודין (דפוסים ראשונים). * מ נ"א מוסיף אמר ובמה (דפוסים ראשונים). * נ ה"ג דפוס מונקאטש במרובעים נ"א ל"ג שהש"ץ חוזר בקול (כל הדפוסים).

מאמר

הסולם

שמות מ"ב וע"ב ונשיב שבק"ש ורמ"ח תיבין

בפרשת קריאת שמע, מן ואהבת עד והיה אס שמוע. ותעשו ליחד אותי עליכם. ומ"ב תיבות אלו הם שם כמו השם של מ"ב שמות.

ס) ובשמא דע"ב מן וכו': * ובשם ע"ב תיבות שיש בפרשת קריאת שמע מן והיה אס שמוע עד ושמתם את דברי. ובשם של חמשים תיבות, שיש מן ושמתם עד סוף הפרשה. כחשבון חמשים שערי בינה. ובשם של ע"ב תיבות שיש מן ויאמר עד סוף הפרשה.

סב) אמר ינוקא תלת וכו': * אמר הילד, ג' המלים החסרות בק"ש, מרמ"ח תיבות, במה הן מתמלאות. אמר, אני שמעתי מאבי, שהן נשלמות עם ה' אלקיכם אמת, שהשליח צבור חוזר בקול.

סא) ואינון ארבע פרשיין וכו': * ורל"ו תיבות שבארבע פרשיות אלו, עם י"ב תיבות שיש בקריאת שמע, דהיינו בפסוק שמע ישראל עם ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. שהם ב' יחודים עליונים, יעשו כולם רמ"ח תיבות כנגד רמ"ח אברים שבאדם, וכל אדם שיקרא

א/סג) פתח סבא דינוקא וכו': * פתח זקנו של הילד ואמר, עיר קטנה ואנשים בה מעט וגו' ומצא בה ילד מסכן חכם וגו'. ת"ת, עיר קטנה, זו היא תיבת נח. ואנשים בה מעט, אלו הם אשתו ובניו ונשי בניו, וחיות ועופות ובהמות. ובא אליה מלך גדול וסבב אותה, זהו

יצר

וסבב אותה, זה יצר ם הרע, ומצא בה איש מסכן וחכם, דא נת. ומלט הוא את העיר בחכמתו.

סתרי תורה

מאמר ג' סעודות שבשבת

ב/סג) סעודתי דשבת בכל אינון אוכלוסין עילאין. (ג) ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לדי. היום לא תמצאוהו בשדה. תלת זמנין היום, כחושבן תלת סעודתי, דאתקריאו ענג. ם ומהו ענג. הה"ד ם וקראת לשבת ענג. (ג) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. ובחשבון תלת גלויות, שאמר משה ם כנגדן ץ אהי"ה אהי"ה תלת זמנין.

סד) אנא אהיה עמכון בגלותא קדמאה, הדא הוא דאמרו, גלו למצרים שכינה עמהם. ואנא אהיה עמכון בגלותא תניינא, ם הה"ד, גלו לבבל שכינה עמהם. ואנא אהיה עמכון בגלותא תליתאה, ם הה"ד גלו ליון שכינה עמהם. אהיה רביעאה לא גילה להון, אלא ם אני ה' בעתה אחישנה. זכו אחישנה, לא זכו בעתה.

סה) אמר ר' פנחס, רצה הקב"ה ם לנסות את ישראל וכו'. ת

חלופי גרסאות

מסודת הנהר

ז) (שמות טז) ת"ז תכ"א ד' נז. ז"ח ד' מח ט"ב
 נא ט"א. ח) (ישעיה נח) הקסה"ז פ. ג) (בראשית ב)
 ב"א רמז. ט) (ישעיה ט) וירא תמא תק"ח ד' קז
 ט"א קיג ט"ב.
 ט ג"א מוסיף הרע שסיבכה (מונקאטש כמרוכעים).
 ע ג"א הה"ד וקראת לשבת ענג ומהו ענג (קראקא).
 פ ה"ג בדמוס מונקאטש כמרוכעים ג"א ל"ג כנגדן (כל הדמוסים).
 צ ג"א אהיה אשר אהיה תלת זמנין (קראקא).
 ק ג"א ל"ג הה"ד (קראקא). ר ג"א ל"ג הה"ד (קראקא).
 ש ג"א לזכות (קראקא). ת בדפו"י כתוב ככתוב לעיל בפרשת נח [מאות ל"ז עד מ"ז] על סוסק וישלו: את העורב עד מוזמן ומחכה אימתי תשוב ע"ש.

ג' סעודות שבשבת

הסולם

מאמר

ג' גלויות שאמר משה, כנגדם, ג' פעמים אהיה אהיה אהיה, שהם בחשבון ם"ג, ועם הגי' קכ"ג של ענג, הוא בחשבון ג"פ היום, שהם בגי' קפ"ו, עם ג' המלות, דהיינו מ"ש, אהיה אשר אהיה וגו' אהיה שלחני אליכם, שהקב"ה צוה למשה לאומרם לבני ישראל.

סד) אנא אהיה עמכון וכו': שג' אהיה אלו. פירושם, אני אהיה עמכם בגלות הראשונה, וזה שאמרו, גלו למצרים שכינה עמהם. ואני אהיה עמכם בגלות השנייה, זה שאמרו גלו לבבל שכינה עמהם. ואני אהיה עמכם בגלות השלישית, זהו שאמרו גלו ליון שכינה עמהם. אהיה של הגלות הרביעית, לא גילה להם. אלא אני ה' בעתה אחישנה. שפירושו, זכו אחישנה לא זכו בעתה.

סה) אמר ר' פנחס וכו': כבר נדפסו דבריו, לעיל פרשת נח מאות קל"ח עד אות קמ"ו.

ת"ח

יצר הרע. ומצא בה איש מסכן וחכם, זהו נת. ומלט הוא את העיר בחכמתו. שמלט את כל העולם.

פתרי תורה

מאמר ג' סעודות שבשבת

ב/סג) סעודתי דשבת בכל וכו': ביאור סעודות השבת בכל אלו הגדודים העליונים. כלומר, ביאור עניני סעודות השבת, איך הם מתבארים בעולמות עליונים. ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאוהו בשדה. ג' פעמים, היום שהם בגי' קפ"ו, עם ג' המלות עצמן. הם כחשבון ג' הסעודות הנקראות ענג שהוא בגי' קכ"ג, ומהו ענג. היינו שכתוב, וקראת לשבת ענג. ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, שראשי תיבות נהר עדן גן הם אותיות, ענג. ובחשבון

(דפו"י דף מ"ח ט"א)

(ס) ת"ח, אם ישיבו לא נשאר בבלות יום א' שלם. אמר ליה בחשאי, מהו * יום א'. זהו שאמר, הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה וגו'. אם תבו בתיובתא, יצאו לזמן היום שאמר הנביא. א ואם לא עת האסף המקנה, השקו הצאן ולכו רעו. בספרא דרב המנונא סבא, אם לא תבו בתיובתא, לא יפקון עד דישתלים שמא דקב"ה יהו"ה.

(סז) ד"א, ישראל נמשלו ליונה, והכנפים למצות, כמו בשעה שהיונה יש לה כנפים, ב והכנפים שלימים, לא יש ג עוף בעולם שיקחה. כך ישראל, בשעה שהם שלמים במצות, לא יש בכל העולם מי שיוכל להם. ד כמו שהוא כתוב בפ' בלעם, ה מה אקוב לא קבה אל ומה אזעום לא זעם ה'. ואח"כ זנו אחרי אלהיהם, ויחר אף ה' בהם.

(סח) ועל דא, וזלא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם. ומהו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. זהו ה רק רע כל ו היום, וזהו ו רע רע יאמר וגו'.

(סט) ועל דא ו וראית את אחורי. הה"ד, ה השיב אחור ימינו. וכתבי, אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם וגו'. וע"ד בשעה שישראל היו

מסורת הנהר

חלופי גרסאות

(ע) (בראשית כט) ואתחנן קמד לעיל יתרו אות קצב (במדבר כג) בחקותי טו. (ז) (במדבר טו) תרומה תפב בהשמטות ז"ב ר' רעז ד"י. שלח לך שכד שלב ואתחנן עג ר"ז תל"ז ד' עת. ז"ח בראשית אות רפג לעיל יתרו אות מו. ק (משלי כ). ר (שמות לג) לעיל אות ג. ט (איכה ב) ויצא שנט ויקהל קמד לעיל אות כג. ת (דברים לב) ר"ז תכ"ו ד' עא : תס"ט ד' קיד:

א ג"א מוסיף ואם לאו (דפוסים ראשונים). ב ג"א לא יש עוף בעולם שיקחה והכנפים שלימים (דפוסים ראשונים). ג ג"א אופן (מונקאטש במרובעים). ד מן כמו עד ואח"כ הוא בדפוס מונקאטש בסוגריים. ה ג"א רע (קראקא). ו ג"א מוסיף היום המבין (דפוסים ראשונים) ג"א היום דאינון עשו וישמעאל (מונקאטש).

מאמר

הסולם

ג סעודות שבשבת

העולם מי שיוכל להם. כמו שהוא כתוב בפרשת בלעם. מה אקוב לא קבה אל ומה אזעום לא זעם ה'. ואח"כ שזנו אחרי אלהיהם. נאמר ויחר אף ה' בהם.

(סח) ועל דא ולא וגו': וע"כ, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם. ומהו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. זה הוא, רק רע כל היום. וזהו רע רע יאמר וגו'. דהיינו רע שבלב ורע שבעינים. ואחרי, הוא לשון אחורים ודינים.

(סט) ועל דא וראית וגו': ועל זה. וראית את אחורי. זה שכתוב, השיב אחור ימינו. וכתוב, אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם וגו' שכל אלו המלות אחור ואחורי מורים על דינים. וע"כ בשעה שישראל היו כלב

(סו) ת"ח אם ישיבו וכר': בוא וראה אם ישובו. לא היו נשארים בגלות יום אחד שלם. אמר לו בלחש מהו יום אחד. זהו שאמר, הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה וגו'. אם יחזרו בתשובה יצאו לזמן היום. שאמר הנביא, דהיינו היום אם בקולו תשמעו. (תהלים צ"ה) כי אלו י"א מזמורים מתפלה למעשה עד מזמור לתודה. אמרם משה הנביא. ואם לא עת האסף המקנה, כי לא געשו תשובה, השקו הצאן ולכו רעו. בספרו של רב המנונא סבא יע' אם לא חזרו בתשובה לא יצאו עד שיושלם שם הקב"ה. הוי"ה.

(סז) ד"א ישראל נמשלו וכר': פירוש אחר. ישראל נמשלו ליונה, והכנפים למצות. כמו שהיונה, בשעה שיש לה כנפים, והכנפים שלמות, אין עוף בעולם שיקח אותה. כך ישראל, בשעה שהם שלמים במצות אין בכל (דפו"י דף מ"ח ט"א * ט"ב)

בלב שלם ז לפני ה', מה היה. פנים בפנים דבר ה'. ך ואם לאו, בסטרא דאחוריים. וזהו העריות. הה"ד, ם ערות אביך וערות אמך לא תגלה.

מאמר פנים כלפי מטה ואחורים כלפי מעלה

(ע) ויש אחור מן קדושה. הה"ד, ם אחרי ה' ילכו כאריה ישאג. ואתקרי פנים לגבי מטה, ואחור לגבי מעלה. ואתקרי חול לגבי מעלה, וקודש לגבי מטה.

(עא) וזה בקש משה לידע, זה שהיה ם פנים לגבי מעלה. ואמר ליה, כי לא יראני האדם וחי. ואח"כ בקש שיתן נשמה לישראל מן הפנים שהם למטה, ונקראו אחורים לגבי מעלה. ואמר ליה, וראית את אחורי. אתה תראה והם לא יראו. הרי תבין שהיה ם לגביה אחור, ולגבי ישראל פנים. ועל זה אמר לא יראו, ולא אמר לא תראה.

(עב) ת"ח, בחובא דאדם קדמאה, אבדו הפנים עילאין. ובחובא דעגל, פנים תתאין, דאתקרי אחור לגבי עילא. ובכל גלות וגלות אבדו. ואיהו רזא רברבא, ך וכל דא נרמז ם בשם יהויה. ך פנים עילאין. ה', אחור לגבי ך, ופנים לגבי ך. ה', אחור לגבי ה' עילאה. ופנים לגבי ה' תתאה. ה', אחור לגבי ך, ופנים לגבי רזא דלתתא.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(א) (ויקרא יח) ב"א רסת. (ב) (הושע יא) ויבא רשב ז נ"א מלפני (קראקא). ך ה"ג בדפוס מונקאטש במרובעים נ"א ל"ג ואם לאו בסטרא דאחוריים (דפוסים ראשונים). ם נ"א ל"ג פנים (דפוסים ראשונים). ך נ"א תרי (דפוסים ראשונים). ם נ"א לגבי (דפוסים ראשונים). ך נ"א ועם כל דא נרמזו הו"יה (דפוסים ראשונים). ם ה"ג דפוס מונקאטש במרובעים נ"א ל"ג בשם (כל הדפוסים).

פנים כלפי מטה ואחורים כלפי מעלה

הסולם

מאמר

משה לדעת, מה שהיה פנים כלפי מעלה, ואמר לו, כי לא יראני האדם וחי. ואח"כ בקש שיתן נשמה לישראל מן הפנים שהם כלפי מטה, הנקראים אחורים כלפי מעלה. ואמר לו, וראית את אחורי, אתה תראה, והם לא יראו הרי תבין, שהוא מטעם, כי אצל משה היה זה אחור, ואצל ישראל היה זה פנים. וע"כ אמר לא יראו, שגול פי הכתוב הוא לשון רבים, ולא אמר לא תראה. מפני שהכונה היא על ישראל.

בלב שלם לפני ה', מה היה. פנים בפנים דבר ה'. ואם לא, היה בבחינת אחורים. שהוא דינים. וזהו סוד העריות, ויש ערות אביך וערות אמך לא תגלה. דהיינו שלא תגלה האחורים והדינים של אביך ואמך העליונים, שהם זרין.

מאמר פנים כלפי מטה ואחורים כלפי מעלה

(ע) ויש אחור מן וכו': ויש אחור שהוא קדושה. ויש אחרי ה' ילכו כאריה ישאג. והאחור הזה נקרא פנים כלפי מטה, ואחור כלפי מעלה. וכן נקרא חול כלפי מעלה, וקודש כלפי מטה. כי האחור נקרא חול. והפנים נקרא קדש.

(עא) וזה בקש משה וכו': וזה בקש (דפויי דף מ"ח ס"ב)

(עב) ת"ח בחובא דאדם וכו': בוא וראה בחטאו של האדם הראשון נאבדו הפנים העליונים. ובחטא העגל נאבדו פנים תחתונים, הנקראים אחור כלפי מעלה. ובכל גלות וגלות נאבדים. והוא סוד גדול. וכל זה נדמו בשם הוי"ה

עג) ומאי איהו ידו"ד, דאתקרי אחור לגבי ידו"ד דלעילא, ודא המבדיל בין הקדש ובין קדש הקדשים. ידו"ד דלעילא, אדם עילאה. ידו"ד דלתתא, אדם תניינא. ואית אדם דאיהו תליתאה, דאקרי אחור, לגבי שמא תניינא.

חלופי גרסאות

נ ה"ג הגהה כתיי מדמוס אמסטרדם נ"א ל"ג מן אדם עד אדם (וינציא) נ"א אדם הקטן אית הוי"ה דלתתא דאיהו תליתאה (קראקא).

פנים כלפי מטה ואחורים כלפי מעלה

הסולם

מאמר

למעלה מהם, והם נפגמים על ידה ויוצאים מן המדרגה. ואע"פ שבגדלות יוצאת המלכות המסיימת ממקום בינה, זכינה ותו"מ דכל מדרגה חוזרים אל המדרגה. (כמ"ש) שם באות י"ח עכ"ז נבחנו עוד לבחינת אחורים כלפי כו"ח של אותה מדרגה שלא נפגמו מעולם. גם נתבאר שם, שאפילו בעת גדלות אינו נפסק החיבור של הפנים דתחתון, דהיינו כו"ח דתחתון באחורים דעליון, שהם בינה ותו"מ דעליון, כי אז עולים כו"ח דתחתון ומלבישים לבינה ותו"מ דעליון במקום העליון עש"ה.

הויה. ה' היא פנים עליונים. ה' היא אחור כלפי ה' ופנים כלפי ה'. ה' היא אחור כלפי ה' עליונה, ופנים כלפי ה' תחתונה. ה' היא אחור כלפי ה', ופנים כלפי הסוד שלמטה.

עג) ומאי איהו הוי"ה וכו': שואל, ומה היא הוי"ה הנקראת אחור כלפי הוי"ה שלמעלה, שעליה נאמר, המבדיל בין הקדש ובין קדש הקדשים. ומשיב, הוי"ה שלמעלה היא האדם העליון. הוי"ה שלמטה היא האדם השני. ויש אדם שהוא שלישי הנקרא אחור כלפי השם השני. והשם השני הוא פנים כלפי זה השלישי. וזה הוא המבדיל בין קדש לחול. והם ג' בחשבון אהיה אהיה אהיה ג' פעמים. ביאור המאמר. נודע שבכל מדרגה יש ע"ס כח"ב תו"מ, ובסבת עלית המלכות של כל מדרגה לבינה של אותה המדרגה, נסתיימה כל מדרגה במקום בינה, ולא נשאר במדרגה אלא כתר וחכמה, ובינה ותו"מ של המדרגה נפגמו ויצאו ממדרגה למדרגה שמתחתיה, ולפי שגם המדרגה שמתחתיה נבקעה לשנים, שגם בה לא נשאר אלא כתר וחכמה, ובינה ותו"מ שלה נפלו ממנה לתחתונה שלה, ע"כ נבחן שבינה ותו"מ הנופלים למדרגה שמתחתיה אינם נופלים לכל כח"ב תו"מ של המדרגה שמתחתיה אלא לכתר וחכמה שלה בלבד, כי לא נשאר שם יותר. ולפיכך נבחן שבינה ותו"מ של כל מדרגה נופלים ומתלבשים בכתר וחכמה של התחתונה שלה. שבינה ותו"מ דכתר, מתלבשים בכו"ח דחכמה. ובינה ותו"מ דחכמה מתלבשים בכו"ח דבינה. ובינה ותו"מ דבינה מתלבשים בכו"ח דז"א. ובינה ותו"מ דז"א בכו"ח דמלכות. וכן בכל המדרגות שבכל העולמות. (כמ"ש) בפלפ"ס אות ט"ו) ומשום זה נבחנו כתר וחכמה וכל מדרגה לבחינת פנים של המדרגה. ובינה ותו"מ דכל מדרגה נבחנו לבחינת אחור של המדרגה. שהוא משום שהמלכות המסיימת של המדרגה נמצאת

והנה נתבאר שאחורים דעליון שהם בינה ותו"מ שלו מלובשים תמיד בפנים של התחתון, שהם כו"ח שלו, הן בקטנות והן בגדלות. ולפיכך הפנים של התחתון נבחנו כלפי העליון לאחורים שלו, שהרי הם מלבישים לאחורים שלו, וכל מה שיש בפנים דתחתון מקבלים מאחורים שלו. באפן שהפנים של כל תחתון, נחשב לפנים רק כלפי עצמו. ולא כלפי העליון שלו, כי כלפי העליון הוא אחורים, לא פחות מאחורים שלו.

וז"ש (באות ע') ויש אחור מן קדושה וכו' והיינו בינה ותו"מ של כל מדרגה הנבחנת לבחינת אחור של המדרגה, כנ"ל. ואתקרי פנים לגבי מטה, ואחור לגבי מעלה, כי בינה ותו"מ דעליון, שהם אחור דעליון, נחשבים פנים לתחתון, כי כו"ח דתחתון שהם הפנים שלו מלבישים על בינה ותו"מ אלו, וממנו מקבלים כל שפעם. והם מלובשים בפנימיותם, ע"כ הם חשובים לא פחות מכתר וחכמה של עצמו שהם פנים. ונמצא שאחור דעליון הוא פנים לתחתון. וכן הפנים דתחתון הוא אחור דעליון, שהרי הם מלבישים על בינה ותו"מ שלו, ואינם עדיפים ממנו.

וז"ש (באות ע"א) וזה בקש משה לידע, זה שהיה פנים לגבי מעלה. דהיינו שהיה רוצה

ושמא תניינא איהו פנים לגבי דא. ודא הוא המבדיל בין קדש לחול. ואינון תלת, בחושבן אהייה אהייה תלת זמנין.

מאמר

הסולם

פנים כלפי מטה ואחוריים כלפי מעלה

דז"א, להיותם מקבלים מהם, ומלבישים אותם. ו' אחור לגבי ה' עלאה, שכ"ח שהם פנים של ה' הם אחוריים כלפי ה' ראשונה, להיותם מלבישים אותם. ופנים לגבי ה' תתאה, דהיינו אפילו בינה ותו"מ דו', שהוא ז"א. הם ג"כ פנים כלפי ה' תתאה. שהיא המלכות ה' אחור לגבי ו' ופנים לגבי רזא דלתתא כי משום שכ"ח של המלכות מלבישים על האחוריים דז"א, נחשבים לאחוריים. ומשום שבינה ותו"מ של המלכות, מלובשים בכ"ח של המדרגה שלמטה ממנה, הם הפנים של המדרגה שלמטה.

ונודע שהוי"ה במילוי אלפין, כזה יוד הא ואו הא, נקרא אדם, שהיא בגי' אדם דהיינו מ"ה. ויש בה דאש תוך סוף, שה"ס ג' היות, שבכל אחת יש עשר ספירות שהם ג' בחינות אדם. וז"ש (באות ע"ג) ומאי איהו הויה דאתקרי אחור לגבי הוי"ה דלעילא, ששואל איזו הוי"ה היא שאמרו עליה שהיא אחור כלפי הוי"ה עליונה, ודא המבדיל בין הקדש ובין קדש הקדשים, שעליהם אמרו. המבדיל בין קדש ובין קדש הקדשים. ומשיב, הוי"ה דלעילא אדם עלאה, דהיינו בחינת ראש דז"א, שה"ס הראש דהוי"ה דאלפין שה"ס אדם. הוי"ה דלתתא אדם תניינא, שה"ס בחינת תוך דז"א שה"ס מחזה ולמעלה, והוא הוי"ה דאלפין השניה, שה"ס אדם השני. ועל ב' ההיות האלו, נאמר, המבדיל בין קדש שהוא הוי"ה השניה, ובין קדש הקדשים שהוא ההוי"ה העליונה. ואית אדם דאיהו תלתאה, דהיינו מחזה ולמטה דז"א, ששם הוי"ה שלישית במילוי אלפין, שה"ס אדם הג'. דאקרי אחור לגבי שמא תניינא, משום שבינה ותו"מ דהוי"ה שניה מלובשים בכ"ח דהוי"ה ג'. יע"כ כו"ח דהוי"ה ג' הם אחור להוי"ה ב'. ושמא תניינא איהו פנים לגבי דא, שאפילו בינה ותו"מ דהוי"ה ב', נחשבים לפנים להוי"ה הג'. משום שהפנים דהוי"ה הג', שהם כו"ח מלבישים עליהם ומקבלים שפעם מהם. ודא הוא המבדיל בין קדש לחול, כי הפנים דתחתון נקרא חול כלפי אחור דעליון (כנ"ל אות ע') ואינון תלת, אלו ג' היות רת"ס, הם בחושבן אהיה אהיה אהיה ג' זמנין כלומר, שהחשבון ג' שבג' היות, הם כנגד החשבון ג' שבג'

רוצה לדעת הפנים של ז"א, שהוא העליון אל המלכות. ואמר ליה, כי לא יראני האדם וחי. וז"ש ואח"כ בקש שיתן נשמה לישראל מן הפנים שהם למטה, דהיינו מן כתד וחכמה של המלכות, שהם פנים כלפי המלכות שהוא למטה. ונקראו אחוריים לגבי מעלה, שכלפי ז"א הם אחוריים, משום שהם מלבישים על בינה ותו"מ שלו. דהיינו על אחוריים שלו, וע"כ הפנים של המלכות נחשבים לאחוריים של ז"א. ואמר ליה, וראית את אחורי, דהיינו אחוריים דז"א. כי משה היה מדכבה לז"א. והפנים של המלכות, שהם כו"ח שלה נחשבים לו אחוריים. ולא פנים. לפיכך, א"ל, אתה תראה, להיותם אחוריים שלך. והם לא יראו, כי ישראל שבחינתם בבחינת ז"א, אלא בבחינת מלכות, ע"כ אינם יכולים לדאות הפנים שלה כי אצלם הוא פנים ממש. ורק משה שהוא בבחינת ז"א, שנמצא הפנים של מלכות לאחוריים שלו, היה יכול לדאות. ולא ישראל שהם בבחינת מלכות וז"ש, הרי תבין שהיה לגביה אחור, ולגבי ישראל פנים וכו'. דהיינו כמבואר.

ונתבאר לעיל (באות ס"ט) בשעה שישראל היו כלב שלם לפני ה' מה היה. פנים בפנים וגו'. ואם לאו כספרא דאחוריים. אשר ע"י החטא, מסתלק הפנים והאחור שולט. וז"ש, (באות ע"ב) בחובא דאדם קדמאה אברו הפנים עליון, דהיינו הפנים של ז"א, שהוא חזר לאחור. כי חטאו של האדם הראשון הגיע עד ז"א. ובחובא דעגל, פנים תתאין, דהיינו שנסתלקו כו"ח דמלכות, שהם פנים של המלכות וכי החטא שלהם הגיע רק עד המלכות ונסתלקו הפנים שלה דאתקרי אחור לגבי עלאה, שכלפי ז"א הם נחשבים לאחוריים. כנ"ל. ובכל גלות וגלות אברו, שבכל גלות נאברו הפנים והאחור שולט.

וז"ש (באות ע"ב) ו' פנים עליון. כי ו' ה"ס או"א עליון. ה' אחור לגבי ו', ופנים לגבי ו'. שכתר וחכמה של ה' שהיא ישו"ת, הם אחוריים כלפי ה' שהיא או"א. ומכ"ש בינה ותו"מ של ה'. והם פנים כלפי ה' שהיא ז"א. שאפילו בינה ותו"מ של ה', הם פנים לכו"ח

מאמר ב' ג' סעודות שבשבת

(עד) ד"א ג ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאוהו בשדה. האי קרא אוקמה חבריא, תחות כפתור עילאה, כפתור די ממנא בכ"ב אתוון. בעיזקא דלעילא, לקטין תרין סטרין, חד עיזקא. וההוא עיזקא איהו בריבועא לארבע סטרי עלמא.

(עה) אחידן האי עיזקא מהאי סטרא ומהאי סטרא, דא לימינא, ודא לשמאלא. ההוא דימינא סלקא ברישא, וכד איהו זקפא, נטיל עמיה שית

מסורת הזהי

חלופי גרסא

ג (שמות טז) לעיל אות כ/סג

ס ג"א ל"ג וההוא עיזקא (קראקא).

הסולם

מאמר ב'

ג' סעודות שבשבת

שעולים ל"ב. ולפיכך נבחן כאן בבינה ג' בחינות. א) עצם הבינה, שהיא נקדאת כפתור, שפירושו משקוף. ב) ב' הקוין שהכפתור נשען עליהם. ג) הוא ז"א. שה"ס כ"ב אותיות העולה אליהם למ"ן ומיחד אותם.

שבג' אהיה, שהם מודים על ראש תוך וסוף של המדרגה.

מאמר ב', ג' סעודות שבשבת

וז"ש, תחות כפתור עלאה שהוא בינה, כפתור די ממנא בכ"ב אתוון, שהבינה ממונה על ז"א, שה"ס כ"ב אותיות, שעלה אליה למ"ן. ומפרש יותר בפרטות, בעזקא דלעילא, דהיינו המוחין דבינה המכונים הטבעת העליונה מטרם שנפתחו להשפיע הארת החכמה. לקטין תרין סטרין חד עיזקא, כי ב' הקוין שבמוחין דבינה הנקדאת עזקא עלאה, לוקטין, דהיינו שהעלו למ"ן, טבעת אחת, שהוא ז"א. וההוא עיזקא איהו בריבועא לד' סטרי עלמא, דהיינו שיש בו ד' בחינות חו"ג תר"מ.

(עד) ד"א ויאמר משה וגו': פירוש אחר. ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאוהו בשדה. מקדא זה כבר העמידוהו החברים. תחת כפתור העליון, שהוא בינה, שהוא כפתור הממונה על כ"ב אותיות, כי בינה היא ממונה על ז"א שנקרא כ"ב אותיות. בטבעת של מעלה, דהיינו במוחין דבינה, הנקראים טבעת שלמעלה, לוקטין ב' צדדים, דהיינו ב' קוין, ימין ושמאל, טבעת אחת, שהוא ז"א שעלה להם למ"ן. וטבעת ההיא היא במדובע, לד' צדדי העולם, דרום צפון, הם חו"ג, ומזרח ומערב, הם תו"מ.

פירוש הבינה דהיינו ישו"ת, נקראת כפתור עילאה. כפתור פירושו משקוף הנשען על ב' מזוחות. מלשון בכפתוריה ילינו (צפניה ב') וכן הך הכפתור וירעשו הספים (עמוס ט'). ולפי שהבינה נשענת על ב' קוין ימין ושמאל לגלות החכמה הנקדאת ראה מלשון משקוף. ע"כ היא נקדאת כפתור. ונודע שבעת יציאת ב' הקוין ימין ושמאל בבינה, אינם יכולים להאיר עד שז"א עולה למ"ן, והוא מיחד ב' הקוין דבינה זה בזה ואז יכולים להאיר (כמ"ש בפלפ"ס אות כ"ד) שמטעם זה מכונה חכמה זו הנגלית ע"י הקוין בשם חכמה דל"ב נתיבות, שפירושו, עשר ספירות דבינה, וז"א המכונה כ"ב אותיות (כמ"ש באדרא זוטא אות ע"ג) שעשר וכ"ב הם ל"ב. והוא מטעם, כי אין הארת החכמה נגלית זולת ע"י בינה ח"א.

(עה) אחידן האי עיזקא וכי: ב' הקוין שבבינה, אוחזים בטבעת זה, שהוא ז"א, מצד זה ומצד זה, זה לימין, זה לשמאל. זה של הימין, עולה תחילה, וכשהוא קם, לוקח עמו שש מאות אלף גברים גבורים אחוזי חרבות על הירכים. ז"ש כשש מאות אלף דגלי הגברים לבד מטף, וזה שבשמאל עולה אחר כך, וכשהוא קם, לוקח עמו שש מאות אלף בעלי כנפים, ופנים של רחמים. והם מתחלפים, הימין בשמאל, והשמאל בימין.

פירוש. כבר נתבאר, שהטבעת שה"ס ז"א היא הקו האמצעי המכדיע על ב' הקוין, ימין ושמאל דבינה ומיחד אותם זב"ו, שעל ידי יחודם זב"ו הם יכולים להאיר בשלמות. ולפיכך נבחן, שב' הקוים אוחזים בקו האמצעי, שהוא

מאה אלף גוברין גברין, אחידן סייפין על ירכין. ההי' (ז) כשש מאות אלף רגלי הגברים לבד מטף. והוא דשמאלא סלקא לבתר כן, וכד איהו זקפא, נטיל עמיה שית מאה אלף ן מארי דגדפין, אנפין דרחמי. ומתחלפין דימינא בשמאלא, ודשמאלא בימינא.

מסורת הזהר

(ז) (שמות יב) שמות ג

חלופי גרסאות

ג נ"א ל"ג מארי (קראקא)

מאמר ב'

הסולם

ג סעודות שבשבת

דהיינו שנכלל בהם המסך דחירק שנקרא חרב. על הירכין שה"ס נה"י. כי לולא היו אחוים בחרב הזו, לא הי'. השמאל מתיחד עם הימין. והחכמה היתה נשארת בחשכה. וזסו"ה, כולם אחוים חרב וגר מפחד בלילות. דהיינו מחמת הפחד שהשמאל לא יתפרד מן הימין והחכמה תחזור לבחינת לילה וחשך. הם אחוים החרב על ירך, שה"ס המסך דחירק שבקו האמצעי. השומר שהשמאל לא יפרד מן הימין. ואחר שנכלל הימין מן השמאל ונשלם בבחינת ג"ר. חזר קו השמאל שה"ס חכמה, ונכלל מן הקו הימין שה"ס חסדים, ובוה הוא קם מנפילתו, כי אחד שנכלל בחסדים הוא יכול להעיד (כמ"ש בפ"ה"ט ש"ס). וז"ש. והוא דשמאלא סלקא לבתר כן, דהיינו אחר השלמת הימין, וכד איהו זקפא, וכשהוא קם מנפילתו, מכח התכללותו בחסדים דימין. נטיל עמיה שית מאה אלף מארי דגדפין. שש ה"ס חג"ת נה"י, והם שש מאות להיותם חסדים הנמשכים מבינה, שספידותיה בסוד נאות. ומתוך שכל אחת משש מאות אלו כלולות מחכמה, שה"ס אלף, ע"כ הן שש מאות אלף. כנ"ל. אלא שפה בצד השמאל, החכמה מכוסה בכנפים, ומאירה דק בחסדים. וע"כ מכנה אותם מארי דגדפין, שיש להם כנפים לכסות החכמה. והם אנפין דרחמי, שפניהם דהיינו השפעתם הוא חסדים ורחמים כמו קו הימין. שהחכמה מכוסה ונכללת בחסדים. ואומר הטעם, שהוא משום, ומתחלפין דימינא בשמאלא ודשמאלא בימינא, שהארת החכמה השייכת לשמאל באה לימין, ומשם היא מאירה. וע"כ אומר שם בקו ימין, אחידן סייפין על ירכין, שזה הוצרך שם מפני השפעת החכמה שיש שם. והשפעת החסדים השייכת לימין, נחלפה ובאה לקו שמאל, וע"כ אומר, כאן בשמאל, אנפי דרחמי שזה שייך לימין. וענין ההתחלפות וזאת בא, משום שמדרך ההיצונים להתאחו בשמאל. וע"כ עברה השפעת החכמה לימין.

שהוא הטבעת. כי כל הארתם מגיע להם על ידי אחיותם בו. וז"ש, אחידן האי עוקא מהאי פטרא ומהאי פטרא, דא לימינא ודא לשמאלא, שב' הקוין ימין ושמאל דבינה אחוים בימין ושמאל שבטבעת, שע"ז הם מתיחדים זב"ו. וקמים מנפילתם. כי מטרים שאחוזו בקו האמצעי, היה קו הימין ו"ק חסד ג"ר. וקו השמאל היה חשך ולא אור, משום שהחכמה שבו אינה מאירה בלי חסדים. וגם היתה מחלוקת ביניהם (כמ"ש בפ"ה"ט אות כ"ט) וע"כ נבחן שהיו שניהם בנפילה. ועתה שנאחוזו בקו האמצעי, נכללו זה מזה, והחסדים שבימין נכללו מהחכמה שבשמאל שע"ז השיג ג"ר, ונבחן שקם מנפילתו. וכן קו השמאל שהחכמה שלו היתה חשכה, מחמת חסרון חסדים, נכללה עתה בחסדים שבימין, ויכולה להאיר, ונבחן שקם מנפילתו.

וז"ש, דימינא סלקא ברישא, שקו הימין, שהוא חסדים, עולה להכלל בחכמה שבשמאל מתחילה, שע"ז הוא קם מנפילתו ומשיג ג"ר. וכד איהו זקפא, וכשהוא קם מנפילתו, נטיל עמיה שית מאה אלף גוברין. כי אינו מקבל ג"ר דחכמה אלא ו"ק דחכמה, שהם שש ספירות חג"ת נה"י, ובסוד החסדים שבו שהם מבינה שכל ספירה שלה בסוד מאה, הן שש מאות. ובסוד החכמה הנכללת בכל אחת משש המאות, הן שש מאות אלף, כי החכמה נקראת אלף, בסו"ה ואאלפך חכמה, וכבר ידעת שכל כחו של הקו האמצעי ליחד הימין והשמאל זה בזה, הוא מחמת המסך דחירק שבו, שהוא מסך דבחי"א. הממעט את ג"ר דחכמה, ולולא המסך דחירק לא היה השמאל מתיחד עם הימין לעולם והיה נשאר בחשכה (כמ"ש בפ"ה"ט אות ל"ז) והמסך דחירק הזה הנאחו בקו השמאל כדי ליחדו עם הימין מכונה חרב, והוא פועל על הירכים, שה"ס נה"י דכלים, כי המיעוט של נה"י דכלים גורם הסתלקות ג"ר דאור החכמה (כנ"ל בפ"ה"ט אות יוד) וז"ש, אחידן סייפין על ירכין, שאחוים חרבות על הירכים.

עו) זקפאן לעילא, עד 9 דאמטו לחד כהנא, דגלי מיומא דאתברי עלמא. כד מטו תמן, נפיק ההוא כהנא רבא, וקא מברך לההוא כפתור. כיון דקא מתברכא מתמן, מגו עתיקא 2 סבא דסבין * סיבתא דכל סיבתין, נפיק 3 טלא דבדולחא, ונגיד לההוא ראש דכהנא, ואיהו אמלי להאי כפתור, כיון דאתמלייא, אתמלייא 4 בשית סטרין, לשית יומין דשבתא.

חלופי גרסאות

9 גיא דמאטו (דפוסים ראשונים). 2 גיא ל"ג סבא דסבין (קראקא). 3 גיא מוסיף טלא טלא (דפוסים ראשונים). 4 גיא לשית (קראקא).

ג סעודות שבשבת

הסולם

מאמר ב'

מנפילתם מלמעלה. ע"ד דאמטו לחד כהנא, שה"ס או"א הפנימיים. שה"ס חכמה דימין. הנקראים כהן גדול. דגלי מיומא דאתברי עלמא, שהם גלו ממקומם ונגנזו בדישא דעתיק. מיום שנתתקן העולם אחר שבירת הכלים. כד מטו תמן, כשימין ושמאל דיסו"ת, הנקראים כפתור, מגיעים שמה, לאו"א עלאין, כדי לקבל חכמה, נפיק ההוא כהנא רבא, יוצאים ומתגלים לשעתם או"א הפנימיים, וקא מברך לההוא כפתור ומשפיעים החכמה ליסו"ת, שנקראים כפתור. ומפרש איך הם משפיעים החכמה ליסו"ת. ואומר, כיון דקא מתברכא מתמן, כלומר בעת שהכפתור מתברך מאו"א הפנימיים, שה"ס כהן גדול. מגו עתיקא סבא דסבין שהוא או"א סיבתא דכל סיבתין שהוא ראש עתיק, נפיק טלא דבדולחא, ונגיד לההוא ראש דכהנא כי או"א דאצילות עולים לראש או"א המתחבר עם דישא דעתיק לאחר. ששם נגנזו או"א הפנימיים, ואז מתעוררים לשעתם או"א הפנימיים מדישא דעתיק, ונעשים אחד עם או"א דאצילות ומלבישים לחכמה סתימאה דאו"א הנקרא טלא דבדולחא. והם מקבלים שפע החכמה מטלא דבדולחא הוה. וז"ש, נפיק טלא דבדולחא מחכמה סתימאה דאו"א, ונגיד להאי ראש דכהנא, שנמשך לג"ד דאו"א אלו, הנקראים ראש. ואיהו אמלי להאי כפתור, כהן, שהוא או"א הפנימיים, ממלא שפע החכמה לכפתור הוה, שהוא יסו"ת, דהיינו שממלא אותם בע"ס שלמות דחכמה. שגם הג"ד דחכמה בכללם, כי אי אפשר בדרך אחרת. כנ"ל. אלא, כיון דאתמלייא, אחר שנתמלא, אתמלייא בשית סטרין, לא נשאר בכפתור אלא ו' קצוות דחכמה, משום שהג"ד יצאו ונעלמו תיכף, מחמת תקון הגניזו דאו"א הפנימיים. והכפתור, שהוא יסו"ת, משפיע לשית יומין דשבתא

עו) זקפאן לעילא עד וכו': הם קמים למעלה עד שמגיעים לכהן אחר, אשר הגלה מיום שנברא העולם. כשהם מגיעים שמה, יוצא הכהן הגדול ההוא ומברך את הכפתור ההוא. כיון שמתברך משם, יוצא מן עתיקא, זקן הזקנים, סבת כל הסיבות, שהוא או"א, שבו משובש או"ס ב"ה, יוצא טל הבדולח, דהיינו שנמשך שפע מחכמה סתימאה דאו"א הנקראת טלא דבדולחא (ג"ד אדרא רבא אות י"ז) ונמשך אל ראש אותו הכהן, והוא ממלא את הכפתור הוה. כיון שנתמלא, נתמלא בששה קצוות, לששת ימי השבת.

פירוש. בעולם הנקודים, שמטרם עולם התקון, היה הקב"ה בונה עולמות ומהריבם, שז"ס שבירת הכלים (המבואר בתלמוד עשר ספירות שיעור ז') ועיקר הגידם לשבירת הכלים, היה אור החכמה שהשפיעו או"א הפנימיים שה"ס ג"ד דאו"א דנקודים, שהיה נמשך ממעלה למטה, ולפיכך בעולם התקון נגנזו או"א הפנימיים בראש עתיק, שה"ס חכמה שבימין (כח"ש לעיל בפלפ"ס) והחכמה אינה מתגלה אלא בשמאל דיסו"ת, המתוקן ע"י הקו האמצעי, שאין בה אלא ו"ק דחכמה. כמ"ש שם, ואם או"א הפנימיים היו מאירים החכמה, לא היתה אפשרות למעט החכמה לבחינת ו"ק.

ועכ"ז אי אפשר שהחכמה תתגלה בבחינת ו"ק בלי ג"ד, אלא מתחילה מתגלים בהכרח גם הג"ד דחכמה, ולאח"כ פועל הגניזו דאו"א להסתיר אותם, ומשאירים רק הו"ק דחכמה. ונמצא שאע"פ שאו"א הפנימיים נגנזו ואינם מאירים בעולם התקון, עכ"ז, צדיכים להתגלות בתחילת כל זוג, להשפעת החכמה. ואח"כ חוזרים ונגנזים. וז"ש, זקפאן לעילא, דהיינו שמפרש איך מקבלים חכמה, ואומר, שקמים

(ע) כד נחית מסטרא דשמאלא, ואקריש לההוא בדולחא, ׀ אתעביד כגוונא דבדולחא דאבן ת טבא. וכלהו אוכלוסין אתזנו מניה בכל יומא, ומגהון בליליא. אינון דיממא אכלי בגוונא חד, ואינון דליליא אכלי בגוונא אחרא. אינון דליליא אקרונ מתברי טורין וטנרין, אלין לקטין מפלגות דליליא עד דיתתקף שמשא, כיון דאתא שמשא ׀ לא לקטי. אינון דיממא, אקרונ ילידי ביתא, טמירי היכלא. לא לקטי אלא בצפרא. כיון דאתי צפרא, לקטי כל חד וחד כדקא חזי ליה. אתרנין אית דלקטי לעידן רמשא, וכל חד וחד כדקא חזי ליה.

חלופי גרסאות

׀ ג"א ואתעבידו (דפוסים ראשונים). ת ג"א טבאן (קראקא). א ג"א ל"ג מן לא לקטי עד לא לקטי (קראקא).

מאמר ב'

הסולם

ג' סעודות שבשבת

שה"ס חסדים וחכמה. וז"ש, וכלתו אוכלוסין אתזנו מניה בכל יומא. כי ביום הוא שליטת החסדים, וכולם מקבלים אז מן הלבן שבאבן הבדלה. ומנהון בליליא, שיש חלק מן המלאכים הנמשכים משמאל, והם מקבלים הארת החכמה שלהם בלילה. כי בלילה שולטת הארת החכמה שבשמאל ושבמלכות.

וז"ש, אינון דיממא אכלי בגוונא חד, דהיינו אור החסדים. ואינון דליליא אכלי בגוונא אחרא, דהיינו הארת החכמה. אינון דליליא אקרונ מתברי טורין וטנרין, שהן הקליפות הנקראים הדים וסלעים, כי הארת החכמה משבדת הקליפות. אלין לקטין מפלגות דליליא עד דיתתקף שמשא, כי בחצות לילה נעשה הזווג להשפעת החכמה, בסריה ותקם בעוד לילה (כמ"ש) בזהר אחרי דף ע"ג אות ר"י) עד שמגיעה ממשלת היום, שהיא ז"א, הנקרא שמש, שאז מתחילה שליטת הארת החסדים המכוסים מחכמה, ואין עוד שליטת הארת החכמה. וז"ש כיון דאתא שמשא לא לקטי, דהיינו כמ"ש, וחס השמש וגמס. כי מז"א שנקרא שמש, מושפעים רק חסדים מכוסים מחכמה.

וז"ש, אינון דיממא אקרונ ילידי ביתא. כי בית ה"ס מלכות מבחינת החכמה, כמ"ש בחכמה יבנה בית. ואלו שביום אע"פ שמקבלים חסדים מכוסים מחכמה, עכ"ז הם ילידי בית דהיינו שנולדו מהמלכות שה"ס בית החכמה. וע"כ הם כלולים מחכמה. אלא טמירי היכלא, שהמה נסתרי ההיכל, כלומר, שהחכמה שבהם היא מכוסה ונסתרת. לא לקטי אלא בצפרא, דהיינו בבוקר מטרם התגברות זריחת השמש.

כיון

דשבתא, שהוא ז"א, הנקרא בשם חג"ת נה"י, שה"ס ששת ימי השבת.

(ע) כד נחית מסטרא וכו' : כשהטלא דבדולחא יורד מצד השמאל והשמאל מקפיא לבדולח ההוא, הוא נעשה כעין הבדולח של אבן טובה, וכל המחנות נזונים ממנו בכל יום, ומהם בלילה. אלו שביום אוכלים באפן אחד, ואלו שבלילה אוכלים באפן אחר. אלו שבלילה נקראים משברי הדים וסלעים, הם לוקטים מחצות לילה עד שמתגבר אור השמש. כיון שבא השמש, אינם לוקטים. אלו שביום, נקראים ילודי בית נסתרי ההיכל. הם אינם לוקטים אלא בבוקר. כיון שהבקר בא לוקט כל אחד ואחד כראוי לו. ויש אחרים הלוקטים לעת ערב, וכל אחד ואחד לוקט כראוי לו.

פירושו. כבר נתבאר שהכהן הגדול, שה"ס הג"ר דאור"א, הנקראים אור"א הפנימיים, השפיע את הטלא דבדולחא ליסו"ת שה"ס הכפתור. אמנם להיותו הארת חכמה היא שייכת לקו שמאל של יסו"ת. ונדע שבתחילת יציאת קו השמאל עם הארת החכמה, נקפאו בו האורות, עד שבא קו אמצעי ויחד אותו עם הימין. וז"ש, כד נחית מסטרא דשמאלא, כשטלא דבדולחא ירד מאור"א לקו השמאל דיסו"ת, ואקריש לההוא בדולחא, כי קו השמאל מטרם שנתיחד עם הימין נקפאים אדותיו. (כמ"ש) בזהר בראשית א' דף רמ"ז ד"ה ימא דקא"ו) אז מתקן אותו הקו האמצעי, אתעביד כגוונא דבדולחא דאבן טבא, שהוא לבן, וצבע אדומית מתנוצץ ממנו. כן נכללה החכמה שבימין עם החסדים שבשמאל, והשפע נעשה כלול משניהם, מלבן ואדומית.

(עח) אינון דליליא, עלייהו כתיב (ה) ובבקר היתה שכבת הטל. אלין אינון ב נזלי טלא דמנא לתתאי, מחולקא דילהון. האי מנא לא הוה ליה גוון,

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(ה) (שמות טז).

ב נ"א מוסיף הו דקא נזלי (קראקא).

הסולם

מאמר ב'

ג' סעודות שבשבת

הטללים של המן הנמשכים ונזלים מהם. שהטל שמתחת המן. נמשך מזריעה שבקו ימין. והטל שמלמעלה המכסה על המן. נזול מזריעה שבקו שמאל. והטל שמתחת המן, שהיא סוד מיעוט הג"ר שבקו ימין, משך אליו את המן, שמקורו מחכמה סתימאה דא"א. כנ"ל (באות ע"ז) כדי לקבל ממנו הארת החכמה שבו שישתלם על ידו בג"ר החסרים לו. וזו"ה וברדת הטל על המחנה לילה ירד המן עליו. עליו, היינו בסבתו, כי המן ירד בסבת הטל, להשלימו בהארת החכמה. והטל שממעל המן שהוא נזול מקו שמאל מהקפאון שבו, הוא צריך רק לגילוי החסדים, כי חסרון החסדים מקפיא את החכמה (כנ"ל בפלפ"ה ס' אות 9). ולפיכך נבחן המן אליו לבחינת חסדים בלבד בלי חכמה. וזו"ה, כי לא ידעו מה הוא, כי לא ידעו אם הוא חכמה אם הוא חסדים. כי כלפי הטל העליון נבחן לחסדים בלי חכמה, וכלפי הטל התחתון נבחן לחכמה. ולפיכך ביחס לטל העליון נאמר והמן כזרע גד לבן, דהיינו בלי צבע כלל, כי חסדים הם לבן בלי צבע. וביחס לטל התחתון נאמר ועינו כעין הבדלה, שהיה בו צבע אדמומי הרומוז על הארת החכמה שבשמאל שהיא אדומה.

וז"ש, אינון דליליא, שהם בחינות קו השמאל, כי לילה ה"ס המלכות הנאחזת בשמאל, עלייהו כתיב ובבקר היתה שכבת הטל, דהיינו הטל שממעל המן, המכסה את המן עד הבקר, שאז ותעל שכבת הטל והנה וגו' אלין אינון נזלי טלא דמנא לתתאי מחולקא דילהון, כי אלו של לילה, שחלקם הוא הקו השמאלי, מזילים לתחתונים מן הזריעה שבשמאל, את הטל שממעל למן המכסה אותו, וכמו שבארנו שביחס לטל הזה הנזול משמאל, אין במן אלא חסדים בלבד בלי חכמה, וז"ש, האי מנא לא הוה ליה גוון, כי להטל הזה נבחן המן לחסדים שה"ס לבן בלי צבע. שזו"ה והוא כזרע גד לבן. ולא אנליד, שאינו נקפא, כי אוד החסדים אינו נקפא, וזה שהיה חסר לטל הזה שהקפאון שבשמאל

כיון דאתי צפרא, לקטי כל חד וחד כדקא חזי ליה. דהיינו בסו"ה, איש לפי אכלו לקטו. אית דלקטי לעידן רמשא, דהיינו אותם הנמשכים מקו שמאל שבז"א, השולט לעת ערב. כי עד אמצע היום שולט הימין דז"א. ובערב, השמאל דז"א. ובלילה, המלכות.

(עח) אינון דליליא, עלייהו וכו': אלו של לילה, עליהם כתוב, ובבקר היתה שכבת הטל. אלו הם מזילים טל של המן לתחתונים, מחלקם. המן הזה, אין לו צבע ואינו נקפא. אלו של בוקר, עליהם כתוב בבקר זרע את זרעך. אלו היו מזילים טל של המן לתחתונים, ונותנים צבע לאותו המן, ומתיקות ודבש.

פירוש. כל מה שנתבאר בדבור הקודם, איך הארת החכמה שנמשכה מטלא רבולחא, נשתנתה לבחינת כעין הבדלח דאבן טבא, סובב על סוד המן שאכלו ישראל במדבר. דהיינו שהיתה הארת חכמה בחסדים שבו, כעין האדמומית שבעין הבדלח, כמ"ש שם. וכאן מפרש הדברים יותר בפרטות. כי אנו מוצאים שהיו ב' טללים במן, טל אחד מתחת המן, כמ"ש בפרשת בהעלותך, וברדת הטל על המחנה לילה ירד המן עליו, וטל אחד מלמעלה המכסה על המן עד הבקר, כמ"ש בפרשת בשלח, ובבקר היתה שכבת הטל וגו' ותעל שכבת הטל והנה על פני המדבר רק מחספס דק ככפור על הארץ. וכן בפרשת בהעלותך אומר שהיה צבע במן, שכתוב, ועינו כעין הבדלח. שצבע אדמומי מתנוצץ בו, ובפרשת בשלח אומר והוא כזרע גד לבן, דהיינו בלי צבע כלל.

וכבר ידעת שיש ג' מיני זריעות, שהם מיעוטים ורינים, בג' קוין המכוונים חלם שורק חירק (כמ"ש) בזהר ב"א דף ט"ו אות ט') ועקדם הם בימין ובשמאל, שהזריעה שבקו ימין, ה"ס מיעוט ג"ר שנעשה בו מחמת עלית המלכות לבינה, והזריעה שבקו שמאל, היא החשך והקפאון שנעשו בהארת החכמה שבו, מטרם שנתחד עם קו הימין, עש"ה.

ותדע שהזריעות שבימין ובשמאל האלו, ה"ס

(דפו"י דף מ"ח ט"ג)

ולא אגליד. אינון דצפרא, עלייהו כתיב, (ו) בבקר זרע את זרעך. אליי הוי
 נזלי טלא דמנא לתתאי, ויהבי גוון לההוא מנא, ומתקא ודובשא.
 (ט) אינון דרמשא, עלייהו כתיב, (ז) ערב וידעתם. ואינון דליליא, הוו
 נזלי בזמנא חדא מסטרא דאלין. מאן נ דאשאר מניה עד צפרא, כתיב,
 (ח) וירם תולעים ויבאש.

(פ) תלת סטרין גליפין הכא, לקביל תלת, היו"ם היו"ם היו"ם. תלת
 ההי"ן, ה' ה' ה', ולכולהו ד ההי"ן, תלת תלת אתוון, ואתעבידו תרין עשר,
 כחושבן תרי עשר שעתי דיממא, וכלהו חד, ה וכלהו יום. תלת ו שבתי אינון,
 כלהו יומא חד, ז שבתא דליליא, שבתא דיממא, שבתא דרמשא. ה לקבלהו
 תלת סעודתי, סעודתא דליליא, סעודתא דיממא, סעודתא דרמשא.

מסורת הזוהר

חלופי גרסאות

(ו) (קהלת יא) וישב קפא ז"ח ד' סט ט"א. (ז) (שמות נ ג'א דשאר (קראקא). ד ה"ג בדפוס מונקאטש
 במרובעים ג"א ל"ג ההי"ן תלת (דפוסים ראשונים).
 (ט) (שבלח תר. חז) (שם).
 ה ג"א כלהו (דפוסים ראשונים). ו ג"א שבי (דפוסים
 ראשונים). ז ג"א שבתא דליליא שבתא דיממא שבתא דרמשא (קראקא). ח נוסח אחר לקבלין (דפוסים ראשונים).

מאמר ב'

הסולם

ג' סעודות שבשבת

חכמה, הוא, מחמת שמקבלת אותה מן קו
 השמאל דז"א, הנקרא ערב. ואותם שהם
 מבחינת לילה היו נוזלים הטל בזמן אחד עם
 אלו שהם מבחינת ערב. כי הלילה מקבלת מן
 הערב כנ"ל. מי שמשאיר ממנו עד הבקר,
 כתוב, וידם תולעים ויבאש.

(פ) תלת סטרין גליפין וכו': ג' צדדים
 חקוקים כאן, דהיינו ג' קוין שהם, צד ימין
 וצד שמאל, והאמצעי. כנגד ג' פעמים, היום
 היום היום (כנ"ל אות ע"ד). ג' ההי"ן, ה' ה'
 ה', שבר"ת ג"פ היום, שה"ס ג' הקוין, ולכל
 ההי"ן יש ג' ג' אותיות, דהיינו י' ו' ס', כי
 בכל קו יש ד' אותיות חו"ב תו"מ, שה"ס ה'
 ו' אותיות שלאחריה. ונעשו י"ב אותיות שהם
 כחשבון י"ב שעות היום, וכולם אחד, כי
 ה"ס ג' קוין ומלכות המקבלתם הכלולים זה
 מזה ויש לכל אחד מהם ג' קוין. וכולם יום.
 דהיינו חסדים מכוסים, שה"ס ממשלת היום,
 שהוא ז"א. כי השמאל שבהם נכלל בימין,
 והימין שולט. ועל דרך זה, ג' שבתות הן,
 וכולן יום אחד, דהיינו בשליטת היום שהוא
 חסדים, שהן שבת של לילה, ושבת של יום,
 ושבת של ערב, דהיינו מנחת שבת. ועל דרך
 זה, הן ג' סעודות, סעודת הלילה, סעודת
 היום, וסעודת הערב.

שבשמאל שורה עליו וע"כ נתדבק במן, שהוא
 חסדים שאין להם קפאון.
 וז"ש, אינון דצפרא, דהיינו אותם שהם
 בחינות קו ימין, עלייהו כתיב, בבקר זרע
 את זרעך, שהם נמשכים מן הימין, שבו
 הזריעה דמיעוט ג"ד, אלין הוי נזלי טלא
 דמנא לתתאי, כי אלו של בקד שהם בחינות
 קו ימין, מזילים הטל התחתון של המן,
 לתחתונים, שבסו"ה, וברדת הטל על המחנה
 לילה ירד המן עליו, שביחס לטל התחתון
 הזה, נבחן המן להארת החכמה המשלימה
 אותו בג"ר. וז"ש ויהבי גוון לההוא מנא,
 כי הטל הזה השואב הארת החכמה מן המן,
 עושה בו גוון אדמומי, שה"ס הארת החכמה,
 שהסו"ה ועינו כעין הבדלה. ומתקא ודובשא.
 שכן מכונה הארת החכמה, שהיא מתוקה מדבש
 ונופת צופים.

(ט) אינון דרמשא עלייהו וכו': אלו
 של ערב, דהיינו אותם שהם מבחינות לאחר
 חצות היום, לעת כי ינטו צללי ערב, שהם
 בחינת קו השמאל של ז"א. כי לילה, הוא
 המלכות האחוזה בשמאל דז"א, וערב, הוא
 שמאל דז"א עצמו. עליהם כתוב, ערב וידעתם,
 כי קו השמאל דז"א, הוא המקור להארת
 החכמה הנמשכת ע"י הדעת, והלילה, שהוא
 המלכות המאירה בלילה אחר חצות, בהארת

פא) סעודתא דליליא, עד לא אתקדש יומא, מתתקני אוכלוסין כלהו תלת ׀ קשירין, עאלין גו נהרי דאפרסמונא, ׀ אתסחיין ׀ בתסירו דוורדי גליפן, מתעברן גו נהר דינור, וסלקין מתמן בקומי. כיון דסלקין לסטר חוורא, ׀ אתסחיין אינון וורדין. סהדו סהדין דשבת בראשית. כלהון דליליא ׀ קדישין. לסטר חד לשית שית סטרין.

פב) כד בעא יומא ׀ לאתקדשא, קל שופרא אתנגיד מלעילא ׀ לתתא, וההוא קלא חולקא דעמא דישראל איהו. בגין דלית קדושא בר כד אשתמע ההוא קלא. וכדין ידיע ׀ דאתקדש יומא.

פג) סנדלפון נזירא פרישא, אתעטרא בעטרוי גליפין, רשימאן באתון דאקרי גלגולא דחד ותרין ותלת ארבע וחמש ושית, ואינון אתון אי"ק בכ"ר גל"ש דמ"ת הנ"ך וכו'.

פד) כדין בוא"ל, רב אסוון דאקרי רפאל, ׀ אל נא רפא נא, בעותא

מסורת הוהר

חלופי גרסאות

ט) (במדבר יב) ב"א רט.

ט נ"א קסירין (כל הדפוסים). י נ"א אתחסי' (קראקא).
 כ נ"א בטסירו (כל הדפוסים). ל נ"א אתחסיין (דפוסים ראשונים ומונקאטש במרובעים). מ נ"א קריטיין (כל הדפוסים). נ נ"א לקדשא (דפוסים ראשונים). ס נ"א ותתא (קראקא). ע נ"א אתקדש (דפוסים ראשונים).

מאמר ב'

הסולם

ג' סעודות שבשבת

פד) כדין בואל רב וכו': און, בואל, גדול הרופאים הנקרא רפאל, שהוא סוד. אל נא רפא נא. דהיינו התפלה שבקש הנאמן של אדונו, שהוא משה, ומקום זה דיפא את מרים. נא נא, הוא בואל. באותיות הרשומות דאלף דלת נון יוד. בית ואו אלף למד. זה הוא בואל. זהו גדול הרופאים. הרופא לכל המחנות. ומעביר מהם הזיו של החשך, ששאר הימים היו מקרבים אליהם.

ביאור המאמר. כבר נתבאר סוד המן, שהוא מוטל בין ב' טללים, שה"ס ימין ושמאל, וע"כ הוא כעין הבדלה, שהוא בצבע לבן בניצוצות אדמומיות, שמורה על חסדים בהארות חכמה, והם נמשכים מג' קוין שבישסו"ת, שה"ס ג' שבתות ג' סעודות ג' פעמים היום, כי כל סעודה הי"ס ד' חלות שכנגד ד' אותיות היום, שה"ס ד' אותיות הוי"ה, שהם חו"ג תו"מ, וכל סעודה כלולה מכל ג' הסעודות, וע"כ כל חלה נחלקת לב', שה"ס ג' קוין, ויש בכל סעודה י"ב חלות. חצים חסד, דהיינו חסד ות"ת שהם י"ז שבכל הוי"ה, וג' פעמים י"ה, הם שש חלות של הצד הימיני, וחצים גבורות דהיינו גבורה ומלכות

פא) סעודתא דליליא עד וכו': ומפרש. סעודת הלילה, היא כי מטרם שנתקדש היום, מתתקנים כל המחנות שלמעלה. ג' קשרים, דהיינו ג' קוין, נכנסים בנהרות אפרסמון, מתחילה מתרחצים באוצר שושנים חקוקות, נעברים בנהר דינור, ועולים משם בקימה. כיון שעולים לצד הלבן רוחצו השושנים האלו. מעידים עדות של שבת בראשית. כולם של לילה קדושים, שש שש לצד אחד. ולב' צדדים הם י"ב. תסירן, הוא כמו תיסוורא, שפירושו אוצר. כי על מזוינו מלאים, מתרגם, תסוורתא מליין (תהלים קמ"ד י"ג).

פב) כד בעא יומא וכו': כשהיום צריך להתקדש, נמשך קול שופר ממעלה למטה, ואותו הקול הוא חלקם של עם ישראל. כי אין קדושה אלא כשהקול ההוא נשמע, ואז ידוע שנתקדש היום.

פג) סנדלפון נזירא פרישא וכו': סנדלפון הנוזיר והפרוש, התעטר בעטרוותיו החקוקות, הן רשומות באותיות הנקראות גלגול דאחד, ושנים, ושלושה וארבעה וחמשה וששה וכו'. ואלו הן האותיות, אי"ק בכ"ר גל"ש דמ"ת הנ"ך וכו'.

(דפו"י דף מ"ח ס"ג)

דקאמר מהימנא דמארוי, ואתר דא אסי למרים. נ"א נ"א הוא בוא"ל, באתון רשימאן דאל"ף דל"ת נר"ן יו"ד. ב"ת וא"ו אל"ף למ"ד, דא הוא בוא"ל. האי

מאמר ב'

הסולם

ג' סעודות שבשבת

ומלכות, שהם ה' ה' שבכל הויה, וג"פ ה' ה', הם שש חלות שמהצד השמאלי. באפן, שעיקרה של כל סעודה, אינה אלא ד' חלות, ב' של חסד שה"ס י' ו', וב' של גבורה, שה"ס ה' ה', ומניחים אותן באמצע. וח' חלות באות מטעם התכללות, ומניחים אותן ד' חלות למעלה, וד' חלות למטה (וע"י בזהר פנחס אות תר"ח). ואסור לערב אותן שבימין עם אותן שבשמאל, (כמ"ש להלאה אות פ"ח ע"ש) והוא מטעם שבשבת מאירים המוחין דא"א עלאין, שהם בשליטת החסדים. שהוא ימין. וע"כ, צריכים להזהר מלעורר שליטת השמאל בשבת.

והוא הטעם שהמן אינו נמצא בשבת, כמ"ש היום לא תמצאוהו בשדה. כי אין מן אלא מיתוד ימין ושמאל ע"י קו האמצעי, ובא"א אין ה' יוצאת מהאור שלהם (כמ"ש בזהר ב"א דף רנ"א ד"ה נחית). ולא שייך שם היחוד הזה, לפיכך אינו נמצא בשבת, ואפילו המן שנפל מע"ש, אסור לתקנו, כי אז זמן הארת א"א עלאין, ומטעם זה, יש ב' שינויים מחול לשבת, א) איסור לקיטה ותקון המן, כמ"ש אשר תנפו אפו וגו'. אלא שהמן צריך להתתקן מערב שבת, ואז מותר לאכלו בשבת, ב) שנתוספה הארת א"א עלאין, שהוא למעלה מן המן, והאחד תלוי בשני, כיון שהמן כבר מתוקן בכל התקונים מערב שבת, אפשר לאכלו בהארת א"א עלאין, אבל אסור לעשות תקון בו במשהו, משום שאין ה' יוצאת מאור א"א עלאין, ואין שם מבחינת תקוני השמאל כלל, ואין לשאול א"כ למה צריכים למן בשבת שהוא מישו"ת, בזמן שאפשר לקבל הארת א"א הגדולים יותר לאין ערך, התשובה היא, כי אין לקבל ממוחין דא"א מטרים שמקבלים המוחין דישו"ת, כי הארת א"א בלי ישו"ת נבחנת לתחתונים בחינת ו"ק בלי ראש, משום שא"א עצמם שהם בסוד כי חפץ חסד הוא, אינם צריכים חכמה, וחסדים שלהם עדיפים מחכמה משא"כ התחתונים הצריכים חכמה ע"כ מטרים שנשלמים בחכמה יהיו להם החסדים דא"א בבחינת ו"ק, ולפיכך אין לקבל הארת א"א עלאין אלא ע"י אכילת המן בשבת, שה"ס הארת ישו"ת, ולא עוד אלא שהמן ממשיך ומשלים הארת א"א בשביל התחתונים. והנה

נתבאר, שמקור ההפדש בין חול לשבת, הוא, כי בחול מאירים המוחין דישו"ת בלבד, ובשבת מאירים המוחין דא"א עלאין, וכל זה הוא ביום השבת, אבל בליל שבת, עוד אין מאירים המוחין דא"א עצמם, אלא המוחין דישו"ת.

וה"ש (באות פ"א) סעודתא דליליא, עד לא אתקדש יומא מתתקני אוכלסין כלהו, סעודת הלילה, באה מטרים שנתקדש היום, דהיינו ממוחין דיום הששי, שהם המוחין דישו"ת, שבהם מתתקנים כל האוכלסין מטרים שנתקדשה השבת, ומפרש סוד המוחין ההם, ואומר, תלת קשירין עלאין גו נהרי דאפרסמונא, ג' קשרים, דהיינו ג' קוין, נכנסים בנהרי אפרסמון, שה"ס חכמה וחסדים יחדיו, כי נהרי אפרסמון, ה"ס שמן מבושם, שהשמן רומז על חכמה דימין שה"ס חסדים, והבשמים דומזים על הארת השמאל שה"ס חכמה, הנכללת בשמן הזה שה"ס חסדים, ומפדש יתד בפרטות, אתספחין בתפירו דוורדי גליפן שמתחילה מתרחצים האורות באוצר שושנים חקוקות, שה"ס קו הימין, כי שושנים ה"ס המלכות, וחקוקות, פירושו, שהמלכות היא באורות ההם, בבחינת קטנות ובבחינת נפילה, כי בקו ימין נמצאים האורות בור"ק בלי ראש, (כמ"ש בפלפ"ס אות ל"ג) וכיון שמדבר כאן מג' קוין של המלכות שהיא ליל שבת, מכנה כולם, בשם וורדין, שהוא שם המלכות, מתעברין גו נהר דינור, דהיינו ביציאת קו השמאל שממנו נמשך נהר די נור, כי אין החכמה שבשמאל מאירה אלא בדינים מדובים, המענישים הדשעים הקרבים לינק מחכמה (כמ"ש בזהר באדרא רבא אות ר"ט) וסלקין מתמן בקומי, ועולים משם בהארת החכמה הנקראת קימה, שהמלכות קמה על ידיה מנפילתה, ואחר זה בא הקו האמצעי ומיחד ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה, והשמאל נכלל בימין, שהיא לבן, דהיינו חסד, וה"ש, כיון דסלקין לסטר חוורא, כיון שהשמאל נכלל בימין שהוא הצד הלבן, דהיינו צד החסד, אתספחין אינון וורדין, מתרחצת המלכות ומתמתקת בחסדים ההם, פהרו סהדין דישבת בראשית, דהיינו ויכלו השמים והארץ וגו'. שה"ס עדות על בריאת העולם, שיש בעדות הוה, ל"ה מלים, הרומזות על ל"ב נתיבות

רב אסון אסי לכלהו אוכלוסי, ומעבר מנייהו זיוא דחשוכא, דהוה מקרבא גבייהו שאר יומי.

ג סעודות שכשבת

הסולם

מאמר ב'

דישראל איהו, שמשום ההארה הזו, נק' עם ישראל קדש, בנין דלית קדושא, דהיינו הארת המוחין דא"א, בר כד אשתמע ההוא קלא, שהוא הארת המנועולא, וכדין ידיע דאתקדש יומא, ואו ידוע שמוחין דא"א התחילו להאיר, שה"ס התקדשות של יום השבת.

והנה אחר שנתקדש היום ע"י הקול הנמשך ממנועולא המאירה בא"א, מתחילה העליה של העולמות, שיהיו ראויים לקבל המוחין דא"א. וז"ש (באות פ"ג) סנדלפון נזירא פרישא, דהיינו סנדלפון שהוא בעולם העשיה, שהוא נזיר ופרוש ממוחין עליונים, אתעטרא בעטרוי, גליפין, הוא מתעטר בעטרותיו החקוקות, כלומר שהולך לקבל מוחין הנקראים עטרות, ע"י עליתו לעולם היצירה ולעולם הבריאה, רשימאן באתון דאקרי גלגולא דחד ותרין וכו' שהעליה הזאת רשומה באותיות הנקראות גלגול של ט' האותיות הראשונות של אלפא ביתא שהם מן א' עד ט' שהן יחידות, שה"ס ט' ספירות של המלכות הנבחות ליחידות, עולות אל ט' אותיות שמן י' עד צ', שהן עשרות, שה"ס ט' ספירות דז"א, הנבחות לעשרות, וט' ספירות דז"א, עולות לט' ספירות דישסו"ת הנבחות למאות, שה"ס ט' אותיות מק' עד ק"ף שהן מאות, ואינון אתון: אי"ק, בכ"ר, גל"ש, דמ"ת, הנ"ד, וס"ם, זע"ן, חפ"ף, טצ"ץ, שא' שהיא ספירת כתר דיחידות שהיא דמלכות, עולה לספירת כתר דז"א שספירותיו הן עשרות דהיינו י'. וכן ה"ל עולה לספירת כתר דישסו"ת שספירותיו בסוד מאות, דהיינו ק'. וזהו הצירוף אי"ק, וכן ספירת חכמה דיחידות שהיא ב' עולה לחכמה דעשרות, שהיא כ'. וחכמה דעשרות לחכמה דמאות שהיא ר', וזהו הצירוף בכ"ר ועד"ז עליות הצינות ממלכות לז"א ומז"א לישסו"ת הוא הצירוף גל"ש, ועליות החסדים ממלכות לז"א, ומז"א לישסו"ת, ה"ס הצירוף דמ"ת, וכו' עד"ז ובאותה העת שט"ס דמלכות עולות לז"א ולישסו"ת, עולות ג"כ ט"ס דעשיה, שהיא בחינת מלכות, לעולם היצירה, שהוא בחי' ז"א, ולעולם הבריאה שהוא בחי' ישסו"ת, ונמצא סנדלפון שהיה בעשיה, עולה לעולם היצירה ומשם לעולם הבריאה ומקבל המוחין משם.

נתיבות החכמה, וג' מדרגות התפוחים הקדושים, שה"ס ג' קוין, (כמ"ש בזהר קדושים, אות רנ"ב, ע"ש) כולהון דליליא קדישין, כל האורות המאירים בלילה הם קדושים, שיש בהם הארת ישסו"ת דא"א, הנקראים קדש, לפטר חד לשית שית סטרין שששה קצוות מאירים לצד אחד, כי ג"ר דחכמה דשמאל נעלמים מחמת תקון הקו האמצעי, ואין מאירים מהארת החכמה שבשמאל אלא ו"ק דחכמה (כמ"ש בפלפ"ס אות ל"ח) וכן לצד האחר שית סטרין, והם י"ב סטרין.

וכל זה אמור במוחין דליל שבת, שאז עוד אין מאירים המוחין דשבת, שהם המוחין דא"א עלאין, אלא אותם המוחין מאירים כמו ביום הששי מטרם שנתקדשה השבת, שהם המוחין דישסו"ת, אלא בתוספת הארה מישסו"ת דא"א, הנקראים קדש, כנ"ל. אשר הארה זו כבר באה בהכרח מאחר שנתקדש יום השבת, כי התקדשות יום השבת מתחילה מערב שבת, וצריך שתדע שבכל מדרגה יש קטנות וגדלות, וכשמגיעה הארת מדרגה חדשה, צריכה להתחיל להאיר את הקטנות שבה, ואח"כ תוכל להאיר הגדלות שבה, ולפיכך מטרם שבאה מדרגה חדשה צריכה מקודם המדרגה הישנה להסתלק, כדי לתנו מקום להארת הקטנות של המדרגה החדשה, ולפיכך, ביום הששי בערב לפני כניסת השבת, מסתלקים מוחין דישסו"ת, וקטנות דא"א מתחילים להאיר, וכשהקטנות דא"א עלאין, מתחילה להאיר, מתקדשת השבת, כלומר, שכבר התחילו להאיר המוחין דא"א דשבת, הנקראים קדש.

וז"ש (באות פ"ב) כד בעא יומא לאתקדשא, דהיינו כשהגיע הזמן, להארת המוחין דא"א, הנקראים קדש, שה"ס התקדשות השבת, כנ"ל. וצריך שתדע ההפרש העקרי בין מוחין דישסו"ת למוחין דא"א, באו"א עלאין משמשת המלכות דמנועולא הנקראת שביל, ובישסו"ת משמשת המלכות דמכתחא, הנקראת ארה (כמ"ש באורך בזהר בראשית א' אות ש"ח ד"ה נחית ע"ש) וז"ש, קל שופדא אתגגיר מלעילא לתתא, דהיינו הקול מהארת המנועולא שבאו"א, שע"י הקול הזה, מסתלקים המוחין דישסו"ת, ומתחילים להאיר המוחין דא"א הנקראים קדש, וההוא קלא חולקא דעמא

פה) בהוא שעתא מתערי תרין רוחין עילאין, חד מסטרא דאור וחד מסטרא דחשך. ואינון מיכאל גבריאל, מתגלפאן לשתין רבוא אוכלסין, דשלטן בהוא ליליא. ואתעתדן חד לימינא וחד לשמאלא, לכל חד וחד פתורי אתתקנון. בתר דאתחזון כל פתורי דלתתא בהיכלא ידיעא. פו) כל אוכלוסין דלעילא, אית לון דוכתינ פרישן בהאי ליליא. וכל חד רב ויקירא בדוכתייה, על כל שאר חילוי, ואינון חיילין ממנן תחות ידוי. מאינון חילוי, מתפרשן תרין עילאין די בהו, ונטלי פתורא חד מימינא וחד

מאמר ב'

הסולם

ג' סעודות שבשבת

המלאך בואל, הוא הנושא למסכים של המלכות דאצילות, ובעת שקול השופר דא"א שה"ס מלכות מבחינת מנעולא. מאיר בעולמות, נמצא המלאך בואל, הוא הנושא לאותו המסך. וע"כ הוא נבחן לדין. אלא בעת שהמסך גורם לתוספת אור, כמו כאן, שאע"פ שהמנעולא גרמה להסרת המוחין דישסו"ת, אבל הסתלקות זו גורמת לקבלת המוחין הגדולים דא"א עלאין. אז נבחן, שהשם בואל נתהפך לשם רפאל, כי ע"י הסרת המוחין דישסו"ת שעשה, ריפא את המקבלים שהיו מוכשרים לקבל המוחין דא"א. והשם של כל מלאך הוא תמיד על פי פעולותיו.

ח"ש (באות פ"ד) כדין בואל רב אסוון דאקרי רפאל. שבעת שמתקדשת השבת, השם בואל, שמורה על דינים שבמלכות, מתהפך לשם רפאל, מחמת שגורם עם הדינים להכשיר התחתונים שיהיו ראויים למוחין הגדולים דא"א עלאין. והשם רפאל יוצא מן הפטוק, אל נא רפא נא, בעותא דקאמר מהימנא דמארוי. כי אל רפא הוא אותיות רפאל. ואתר דא אסי למריב, ובואל זה ריפא את מרים, ונהפך לשם רפאל. וע"כ ישנו השם רפאל, בתפילה זו דמשה. נא נא שנשאר אחר השם רפאל, כי כתוב, אל נא רפא נא. הוא בואל, באתוון רשימאן דאדנ"י, כי א"נ שבשם אדני ה"ס, נא נא, שבכאן, והוא מרומז בשם אדני מפני שהוא הנושא את המסכים שלה כנ"ל. בי"ת וא"ו אל"ף למ"ד, דא הוא בואל. כלומר שאותיות בואל במילואן, הם בית ואו אלף למד, שמרמזים על פעולתו של בואל, שעל ידי המסך שלו. נעשה אלף למד, שהוא שם המלכות, בית לו, שהיא ז"א. דהיינו שמתחדת עם ז"א. ומפרש למה נתהפך מבואל לרפאל, ואומר, האי רב אסוון, גדול הרופאים הזה, אפי לכלחו אוכלוסין, דהיינו שמרפא לכל

פה) בהוא שעתא מתערי וכו': באותה שעה, דהיינו בליל שבת, מתעוררים ב' רוחות עליונים, אחד מצד האור, ואחד מצד החשך. והם המלאכים מיכאל שהוא מצד האור וגבריאל שהוא מצד החשך. מפותחים, כלומר שהארתם מתפשטת, לששים רבוא מתנות, השולטים בלילה ההוא. ונועדים, אחד לימין ואחד לשמאל, ולכל אחד ואחד מתתקנים שלחנות, אחר שכל השלחנות שלמטה, נראים בהיכל ידוע.

ששים רבוא אוכלוסין, הוא, מטעם שבביל שבת מאירים שית סטרין (כנ"ל אות פ"א) ילהיותם כלולים מחכמה וחסדים, ה"ס שש מאות אלף, מאות מצד החסדים, ואלף מצד החכמה, שז"ס ששים רבוא.

פו) כל אוכלוסין דלעילא וכו': כל המחנות שלמעלה, יש להם מקומות מיוחדים באותו הלילה. וכל אחד ואחד גדול ויקר במקומו על כל יתר צבאותיו, דהיינו הצבאות האלו, שהם ממונים תחת ידיו, מהצבאות האלו, נבחרים שני העליונים שבהם, ולוקחים השלחן

אחד

משמאלא, וכל פתורא דלא פ אתקרב בין *) תרין ז אלין, לאו איהו פתורא פ דשבתא, ולא איהו פתורא דקמי מלכא קדישא.

פז) וכד אינון אתתא ובעלה ר בחדווה, כדין ההוא פתורא מתעטרא. כד אתקריב ההוא פתורא, בשית נהמי דההוא מנא בההוא ט סטרא. ושית נהמי דההוא מנא בהאי סטרא. דא איהו פתורא דמתעטרא בעטרוי.

פח) אינון תרין דנטלין פתורא, אצטריכו לנטרא פתורא, דלא יתערבו נהמי שית דהאי סטרא, ושית דהאי סטרא. כיון דהאי פתורא, אתקריב קמי ההוא רב ועילאה מינייהו, כדין נטיל חד מהאי סטרא, וחד מהאי סטרא, וקא מברכא עלייהו. כל חד אמר לאוכלסוי, זה השולחן אשר לפני ה'. הכין זיה תרין עשר.

פט) על כל פתורא ופתורא, אתמנן תלת סרכין, ורוחא עילאה עלייהו,

חלופי גרסאות

פ ניא איתקרא (קראקא). ז ניא אלין בסוגריים (חינציא מונקאטש). ק ניא דשבא (קראקא). ר ה"ג בדפוס מונקטש במרובעים ניא ל"ג בתחווה (דפוסים ראשונים). ט ניא ל"ג מן סטרא עד סטרא (קראקא).

ג סעודות שבשבת

הסולם

מאמר ב'

כדין ההוא פתורא מתעטרא, או מקבלת המלכות, שה"ס השלחן, את העטרות שלה. שהם המוחין, שה"ס י"ב ככרות של מן. ומפרש, כד אתקריב בההוא פתורא בשית נהמי דההוא מנא בההוא סטרא ושית נהמי וכו' שה"ס הארת י"ב בחינות של ז"א כנ"ל. דא איהו פתורא דמתעטרא בעטרוי, או מתעטד השלחן בעטרותיו, דהיינו, במוחין דגדלות שלו.

פח) אינון תרין דנטלין וכו' : אלו השנים שנושאים את השלחן (כנ"ל אות פ') צריכים לשמור את השלחן, ששש הככרות של הצד הזה, לא יתערבו בשש הככרות של הצד הזה. כי צריכים להגביר הימין על השמאל, מטעם הארת או"א שהתחילה להאיר, בכניסת השבת כיון שהשלחן הנה נקרב לפני הגדול והעליון שבהם, שבאוכלוסין העליונים, או לוקח אחד מצד זה, ואחד מצד זה, דהיינו מימין ומשמאל, ומברך עליהם. כל אחד אומר למחנות שלו, זה השלחן אשר לפני ה'. הכין זה בחשבון י"ב. הרומז ל"ב חלות.

פט) על כל פתורא וכו' : על כל שלחן ושלחן נתמנו ג' ממונים, ורוח עליון עליהם. ואתו

אחד מימין, ואחד משמאל. דהיינו כדי שהשלחן יהיה כלול מחסד שבימין ומחנמה שבשמאל. וכל שלחן שלא נקרב בין השנים האלו, כדי שיהיה כלול מימין ומשמאל, אין הוא שלחן של שבת. ואינו שלחן שלפני המלך הקדוש.

פז) וכד אינון אתתא וכו' : וכשאתה ובעלה, שהם ז"א ומלכות, הם בשמחה, או מתעטד אותו השלחן, דהיינו, כאשר קרב אותו השלחן בשש ככרות של אותו המן בצד ההוא, ושש ככרות של אותו המן בצד ההוא, זה הוא שלחן שנתעטד בעטרותיו.

פירוש. השלחן הוא סוד מלכות, ובעת שז"א ומלכות הם בשמחה, דהיינו שז"א משפיע למלכות מסוד י"ב בחינות שלו, שה"ס ג' חו"ב תו"מ שבכל אחד ג' קוין, וה"ס ג"פ היום (כנ"ל באות פ' ע"ש) אלו י"ב בחינות נבחנו אצל המלכות שה"ס השלחן ל"ב ככרות, שש מימין, שה"ס ג"פ חסד ות"ת שבהם, שה"ס י"ז שבג' היות, שהם חסדים, ושש משמאל, שה"ס ג"פ בינה ומלכות שבהם שה"ס ה"ה שבג' היות, שהם גבורות, שמהם נשפעת החכמה, וז"ש, וכד אינון אתתא ובעלה בחדווה, דהיינו שז"א משפיע למלכות י"ב בחינות שלו, (דפ"י דף מ"ח ט"ג ט"ד) 642

וההוא רוחא ה' חדי בההוא חדוה, א והוא אוריאל. ב ועם כל אוכלוסין דיליה אזיל, על כל אינון פתורין.

צ) שתין ממנו, טעמין טעמא על כל חד וחד, ואומר המוציא, ומברך להקב"ה. ג ומאן דטעים בתיאובתא, הכי איתוסף חילא בתיאובתא עילאה. ההוא רוחא דקא שלטא ד עליהו, ה שסלקא נהירו בחדוה.

צא) ות"ח, כדוגמא דאינון מלאכים, דאינון שדין יהודאין, דאכלין בדוגמא דבר נש. כך אית אחרנין עילאה לעילא לעילא, ואינון אכלין ושתין מאור דשכינתא דאינון נהנין. ודא הוא דאמרו, צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהן, ונהנין מאור השכינה. ודא האכילה ו דאית.

צב) תד ו את נהיר לעילא לעילא, ואיהי את י'. האי ה את נהיר, ואנהיר כל אוכלוסין, ואיהי לא ידיע, ולא אתגלייא. תחות האי, אתנהרן חמש אתוון, ופרישן על כלהו אוכלוסין, ואינון אלהי"ם. אתגלגלא את א, ושריאי על אוכלסא חד. ט וכן כולם.

צג) ות"ח, ביומא דא דשבתא, בעי בינ למחדי ביממא ובלייליא, ובעי לתקנא פתורא, ויעביד חידו לעילאין ותתאין.

חלופי גרסאות

ת נ"א הוה חדי בההוא אוריאל (קראקא). א ה"ג דפוס מונקאטש במרובעים נ"א ל"ג והוא (חינצאי). ב נ"א ועל (קראקא ובדפוס חינצאי נראה ועם כסוגריים). ג נ"א מאן (דפוסים ראשונים). ד נ"א מוסיף עליהו שתין אוכלוסין דקא מסודין פתורין כההוא ליליא ההוא דתא דקא שלטא (נ"א סלקא קראקא) עליהו. וע"ז כתבו בדפוס חינצאי מונקאטש כנ"א ל"ג ה נ"א סלקא (קראקא). ו נ"א הודאית (קראקא). ז נ"א איתנהיר (קראקא). ח נ"א אתנהיר (חינצאי מונקאטש כסוגריים). ט ה"ג בדפוס מונקאטש במרובעים נ"א ל"ג וכן כלם (כל הדפוסים).

הסולם

מאמר ב'

ג סעודות שבשבת

למוחין העליונים, בשם סעודה ואכילה. צב) חד את נהיר וכו': אות אחת מאירה למעלה למעלה, וזו היא האות י' דהויה, הרומזת על או"א עלאין. אות זו, מאירה והאירה כל המחנות, שהי"ס המוחין והסעודות שמקבלים העליונים ביום השבת. שהם הארת המוחין דאו"א עלאין. כנ"ל. והיא הי' עצמה שהיא או"א לא ידועה ולא נתגלתה, כי מוחין דאו"א הי"ס חסדים מכוסים כנודע. תחת זו הי', שהיא או"א, מאירות חמש האותיות הפרושות על כל המחנות, והן ה' אותיות אלקים, שהי"ס אלקים דמעשה בראשית, שהוא ישו"ת, מתגלגלת האות א' מאלקים ושורה על מחנה אחד. והאות ל' מאלקים על המחנה האחרת וכן כולם. כי ה' אותיות אלקים, הי"ס כח"ב תו"מ דיסו"ת. וכל מחנה מקבלת משרשה שהיא שייכת לו.

צג) ות"ח ביומא דא וכו': ובוא וראה, ביום הזה של שבת, צריך האדם לשמוח ביום ובליילה

זאתו הרוח שמח בשמחה ההיא. והוא נקרא אוריאל. והולך עם כל האוכלוסין שלו, לכל השלחנות האלו.

צ) שתין ממנו טעמין וכו': ששים ממונים, כנגד חג"ת נה"י שכל אחת כלולה מעשר, טעמים טעם על כל שלחן ושלחן, ואומר המוציא, ומברך להקב"ה, וכל הטועם בתאוה, גורם שיתוסף כח בחמדה העליונה, שבמדרגות העליונות. אותו הרוח השולט עליהם, שהוא אוריאל, מעלה את האורה, בשמחה.

צא) ות"ח כדוגמא דאינון וכו': ובוא וראה כדמיון שאלו המלאכים, שהם נקראים שדים יהודים, אוכלים בדומה לאדם, כך יש אחרים למעלה למעלה, שהם אוכלים ושותים מאור השכינה שהם נהנים. וזה הוא שאמרו, צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם, ונהנים מאור השכינה. וזו היא אכילה ודאית. מביא את זה, כדי שלא יקשה להבין, מה שהוא מכנה

צד) ות"ח, כד אתי ב"נ מבי כנישתא, יהכון עמיה מלאכין קדישין מהאי גיסא, ומלאכין מהאי גיסא, ושכינתא על כלהון, כאימא על בנין. ובהאי שעתא, יפול מצדך אלף ורבבה מימינך וגו', רק בעיניך תביט וגו', כי אתה ה' מחסי וגו', לא תאונה אליך רעה וגו'.

צה) כל דא, אם איניש יעיל לבייתיה בחדווא, ויקבל אושפיזין בחדווא. וכד אתי כ שכינתא ומלאכין, ויחזו שרגא נהרא, ופתורא מתתקנא, ואיניש ואיתתיה בחדוה, האי שעתא שכינתא אמרת, זה שלי הוא, ישראל אשר בך אתפאר.

צו) ואם לאו, שכינתא אזלת, ומלאכין עמה, וייתי יצר הרע עם חיליה, ואתחברו עמהון, ויאמר זה שלי הוא, ומן חיילין דילי. ומיד שורה עליו ומטמאתו, ויסתלק י"ה, מן איש ואשה, וישתאר אשא עם אשא. ומאכלו טמא. וע"ד, ואל תתאו למטעמותיו של רע עין. ודאי פתורא דיליה היא מלאה קי"א צוא"ה. ואין צואה, אלא יצר הרע, שהוא טמא.

צז) וע"ד הבא ליטהר מסייעין אותו. בא לטמא פתחין לו. ות"ח, מלאכין קדישין, ומלאכין מסאבין, אזלין עם ב"נ בכל אתר דאזיל. אם ב"נ זכאה הוא,

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

י ג"א יהון (חיניצא) ג"א יהון (קראקא). כ ג"א ויחוי שכינתא שרגא נהרא ומלאכין פתורא מתתקנא (דפוסים ראשונים). ל ה"ג בדפוס מונקאטש במרובעים ג"א מנהון (כל הדפוסים).

י (תהלים צא). כ"א קפה. כ (שם). ל (שם). ח (שם) וישלח עה בשלח תמו שקודי תתסד אחרי מות שנח שסג אמור שכט ואתחנן קח ז"ח ד' פא ט"ב ט"ג ו (ישעיה מט) ב"ב קלו לעיל תרומה אות א. ט (משלי כג) תולדות קנו שמית כא אמור רעה נשא

קפה בלק שצד ז"ח ד' עא ט"ד פו ט"ג לעיל יתרו אות מא.

ג' סעודות שבשבת

הסולם

מאמר ב'

צו) ואם לאו שכינתא וכו': ואם לא. שאין שט, נר דולק, ושלחן ערוך, ושמחה בין איש לאשתו, השכינה הולכת משם, והמלאכים עמה, והיצר הרע בא עם צבאותיו, ומתחברים עמהם. עם האיש ואשתו, ואומר, זה שלי הוא, ומצבאותי הוא. ומיד שורה עליו היצר הרע ומטמא אותו ומסתלק י"ה מאיש ומאשה, דהיינו י, מאיש וה' מאשה, ונשאר אש עם אש. ומאכלו טמא. וע"כ, ואל תתאו למטעמותיו של רע עין. ודאי שהשלחן שלו הוא מלא קיא צואה. ואין צואה, אלא יצר הרע, שהוא טמא.

ובלילה, וצריך לערוך השלחן, ויעשה שמחה לעליונים ולתחתונים. דהיינו באכילה רוחנית ובאכילה גשמית (כנ"ל באות צ"א).

צד) ות"ח כד אתי וכו': ובוא וראה, כשאדם בא מבית הכנסת, הולכים עמו מלאכים קדושים מצד זה ומלאכים מצד זה, והשכינה על כולם. כאם על הבנים. ובאותה שעה נאמר עליו, יפול מצדך אלף ורבבה מימינך וגו'. רק בעיניך תביט וגו'. כי אתה ה' מחסי וגו'. לא תאונה אליך רעה וגו'.

צה) כל דא אם וכו': כל זה אמור, אם האדם נכנס לביתו בשמחה ומקבל האורחים בשמחה. וכשהשכינה באה עם המלאכים, ורואה נר דולק, ושלחן ערוך, והאיש ואשתו הם בשמחה, באותה שעה אומרת השכינה, זה שלי הוא, ישראל אשר בך אתפאר.

צז) וע"ד הבא ליטהר וכו': וע"כ הבא להטהר עוזרים לו. הבא לטמא פותחים לו. ובוא וראה, מלאכים קדושים ומלאכים טמאים, הולכים עם אדם בכל מקום שילך. אם האדם הוא צדיק, מתחברים עמו מלאכים הקדושים, ושומרים

אזדווגו ליה מלאכין קדישין, וינטרון ליה בכל אתרא דאזיל, הה"ד ^ט כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך.

צח) ואם לאו, יסתלקון מניה מלאכין קדישין, וישלטון עליה מלאכין מסאבין, ואנהיגו ליה לגיהנם. ובהאי שעתא, קראתי ואין עונה בשעת דחקו. ובשעתא דשליט עליה רוח מסאבא, או מרעין, או שלטין עליה אוה"ע, ^ט סכותה בענן לך * מעבור תפלה. וגם תפלתו תועבה.

מאמר אשרי משכיל אל דל

צט) ד"א, ^ט אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה', ^ק או יחזק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי. ת"ח, דל אתקרי, גברא דלית ליה מדיליה כלום, ולא שאיל פרוטה משום גברא, ואיהו נסתר, דלא גלי דוחקא דיליה לשום גברא. ובשעת דוחקא דיליה, הוא יעשה מריבה כלפי מעלה, ואמר, יותר חייבא אנא מכל שאר גוברין דעלמא, לגברא חד עותרא סגי, ביתא דיליה מלייא מן דהבא, מן כספא, ^ה ולי אין לי שום פרוטה בעולם, ולא אית ^ו לי לחם לאכול ובגד ללבוש, עד ^ז דיחוב קמי קב"ה. וכל איניש דיחזיק ^ח במעוזו, ויהיב ליה צדקה, יעשה שלום לי שלום יעשה לי.

ק) ות"ח, כל איניש דאיהו דל וחב קמי קב"ה, ^פ לא חשיב ליה קב"ה חובה, בגין דלאו איהו בדעתיה. ומנא לון. מאיוב, בשעתא דאמר קב"ה לשטו

חלופי גרסאות

ט נ"א ולא אית (דפוסים ראשונים). נ"א ל"ג לי (קראקא). ס נ"א דיתב (קראקא). ע נ"א במעוזי (קראקא). פ נ"א לא אית ליה לקב"ה (קראקא).

מסורת הוזהר

ע) (תהלים צא) הקסה"ז רכ ז"ח נח אות לא ד' סד ט"ג. פ) (איכה ג) תק"ח ד' צו ט"א קי ט"ג. צ) (תהלים מא) הקסה"ז רס ז"ח ד' עה ט"ג לעיל לא. ק) (ישעיה כו) ויקרא ולא.

אשרי משכיל אל דל

יעשה לי. בוא וראה. דל נקדא. אדם שאין לו משלו כלום, ואינו מבקש פרוטה משום אדם, והוא צנוע, שאינו מגלה דחקו לשום אדם. ובשעת דחקו, הוא עושה מריבה כלפי מעלה, ואומר, הכי אני חוטא יותר מכל אדם שבועולם, אדם אחד, יש לו עושר רב, ביתו מלא זהב וכסף, ולי אין פרוטה בעולם, ואין לי לחם לאכול ובגד ללבוש. וכן הולך ומתרגם, עד שחוטא לפני הקב"ה. וע"כ, אומר הקב"ה, כל אדם שיחזיק במעוזו, ונותן לו צדקה, יעשה שלום לי שלום יעשה לי. כי לא יריב עוד עמי. ק) ות"ח כל איניש וכו': ובוא וראה, כל אדם שהוא דל, וחוטא בריבו עם הקב"ה, אין הקב"ה חושב לו לחטא, משום שהוא אינו בדעת השלמה. ומאין לנו זה, מאיוב, בשעה שאמר הקב"ה לשטן, מאין תבוא וגו' השמת לבך

הסולם

מאמר

ושומרים אותו בכל מקום שילך. ז"ש כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך. צח) ואם לאו יסתלקון וכו': ואם אינו צדיק, מסתלקים ממנו המלאכים הקדושים, ושולטים עליו המלאכים הטמאים, ומנהיגים אותו לגיהנם. ובשעה זו, נאמר עליו בשעת דחקו, קדאתי ואין עונה. ובשעה ששולטת עליו רוח הטומאה, שולטים עליו או מחלות, או אומות העולם. כח"ש. סכותה בענן לך מעבור תפלה. וגם תפלתו תועבה.

מאמר אשרי משכיל אל דל

צט) ד"א אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו אחרי. אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'. או יחזק במעוזי יעשה שלום לי שלום

ה: מאין תבא כו', (ט) השמת לבך אל עבדי איוב. אמר ליה השטן לקב"ה, אית ב"נ בעלמא, דיהיב ליה מאריה כספא ודהבא ומרגליות ובנים וכל טובא דעלמא, ויהא ביש.

קא) ז א"ל, הנה כל אשר לו בידך רק אליו אל תשלח ידך. יהב ליה בידוי, וקטיל בנוי, ולא נשאר בידוי כלום. לבתר הדר ואמר, וגע אל עצמו ואל בשרו. עד דקב"ה אמר ליה, הנו בידך אך את נפשו שמור.

קב) בההיא שעתא נפק איוב מדעתיה, ואמר הכי, (ח) הטוב לך כי תעשוק. הטוב ק זה העושק שתעשה לי. אבי ואמי עשו הגוף. ואתה התחברת עמהם בשותפות, ונתת בי נפש ונשמה. ר הנפש שהוא שלך, אמרת אך את נפשו שמור, והגוף שעשו לי אבי ואמי, (ט) אמרת עשה בו כל מה שתמצא, וכי הוא טוב זה העושק שתעשה לי.

קג) ד"א (ר) אשרי משכיל אל דל, מהו דל. אדם שימות בלא בנים. א יצאה נשמתו ממנו, בשעת פטירתו מן העולם, ב ראה מה אמר עליו הפסוק, (ג) יד ליד לא ינקה רע. ואם נשאר לו בן בעולם, ג אם יחזיק בו א, וילמדנו תורה, יעשה שלום לי. וביום רעה ימלטהו ה'.

מאמר בזכות בנו ניצל מדין גיהנם

קד) ות"ח, גברא חד אזיל לבי ד טורי ה קרדונייא, הוא ו ותרין עמיה,

מסורת זוהר

חלופי גרסאות

ז (איוב א) בא ט אמור רלח. (ט) (איוב ב) בא ד ט ל
תצוה מא אמור רמ פנחס צג. (ת) (שם י) בא יח ז"ח
ד' עה ט"ד. (א) (תהלים מא) לעיל אות צט. (ב) (משלי
יא) כי תשא עה פנחס קעא ת"ז תכ"ב ד' סח : ת"ע ד'
קל. ז"ח ד' פד ט"ב לעיל יתרו אות צה.
ב ג"א ל"ג ראה (קראקא). ג ג"א או יחזיק בו וילמדנו
קרדינייא (דפוסים ראשונים). ו ג"א מוסיף ותרין תכימין (דפוסים ראשונים).

ז ג"א א"ל גע ירך בכל אשר לו אך את נפשו שמור
בההיא שעתא וליג כל אות זה (קראקא). ק ג"א הוה
העסק (קראקא). ר ג"א והנפש שלך (דפוסים ראשונים).
ש ה"ג בדפוס מונקאטש במדובעיים ג"א ל"ג אמרת
(דפוסים ראשונים). ת ג"א זהו טוב זה העוסק שתעשה
(דפוסים ראשונים). א ג"א יצא (דפוסים ראשונים).
ב ג"א ל"ג ראה (קראקא). ג ג"א או יחזיק בו וילמדנו
קרדינייא (דפוסים ראשונים). ו ג"א מוסיף ותרין תכימין (דפוסים ראשונים).

מאמר

הסולם

אשרי משכיל אל דל

לכך אל עבדי איוב. אמר לו השטן להקב"ה, וכי יש אדם בעולם, שאדונו יתן לו כסף וזהב ומרגליות ובנים וכל טוב שבעולם, ויהיה דע. קא) א"ל הנה כל וגו': א"ל הקב"ה, הנה כל אשר לו בידך רק אליו אל תשלח ידך. נתן לו בידיו. והרג בנוי ולא נשאר בידו כלום. אח"כ חזר ואמר, וגע אל עצמו ואל בשרו. עד שהקב"ה אמר לו, הנו בידך אך את נפשו שמור.

קב) בההיא שעתא נפק וכו': באתה שעה יצא איוב מדעתו, ואמר, הכי הטוב לך כי העשוק. שפירושו, הטוב העושק הזה שתעשה לי. אבי ואמי עשו לי הגוף. ואתה התחברת עמהם בשותפות ונתת בי נפש ונשמה. הנפש שמור.

קג) ד"א (ר) אשרי משכיל אל דל. מהו דל. אדם שימות בלא בנים. א יצאה נשמתו ממנו, בשעת פטירתו מן העולם, ב ראה מה אמר עליו הפסוק, יד ליד לא ינקה רע. כלומר, כיון שלא הניח בן, אין לו מי שינקה את הרע שלו. ואם נשאר לו בן בעולם, אם יחזיק בו אדם, וילמדנו תורה, יעשה שלום לי. וביום רעה ימלטהו ה'.

מאמר בזכות בנו ניצל מדין גיהנם

קד) ות"ח גברא חד וכו': ובוא וראת אדם

וחמא גומין בקיעין דאשא, ותננא נפיק מן גומין. ושמע גברא חד דאמר ווי
ז. ווי. אמר, ודאי אתר ׀ חד מן דוכתי דגיהנם ׀ הכא.

קה) אדמוך וחזא . בחלמיה לאינש חד, והדא ׀ גדישא מן קוצין על
כתפוי, ותרין ממונין מן גיהנם עאלין ׀ נורא תחות גדישא דמן קוצין, ואיתוקד.
והוה ׀ צעיק. והווי אמרין ׀ ליה תרין מלאכין קדישין, שלוחין מן השופט
דלעילא דדן ליה, את שבקת להקב"ה ולמלאכין דיליה, דהווי נטרין לך בעלמא
דין ובעלמא דאתי, ואת עבדת רעווא דקוצין, דאינון רשעים, דאינון מסטרא
דסמאל ונחש. הקוצין ישרפו אותך.

קו) א"ל ׀ להווא חייבא דגיהנם, מאן אנת. אמר יודאי חייבא אנא,
וממונין דגיהנם לא ׀ מדכרין לי שמי. ותלת זמנין דיינין לי ביומא, ותרין
בליליא. אמר ליה שמא דדוכתך ידעית. אמר ליה, ׀ גלילא עילאה. ושבקת
בר בעלמא.

קז) אמר ינוקא שבקנא. ואנא קצבא הוינא. ומן בישין סגיאי דעבידנא
בקדמיתא, הווי דיינין לי מפי, ומרגלי, ומידי. ומלאך שהוא ממונה על הקברות,
אומר לי בשעתא דדיינין לי, אוי למי שנשבע לקיים את התורה, ונשבע על
שקר. ווי לקרקפתא דלא מנחא תפלין מעולם. ואו לידים ששמשו בהבלי העולם.
(׀ ואוי לרגלים שהיו הולכים בהבלי העולם.

חלופי גרסאות

ז ג"א מוסיף ווי חי (חייצא). ח ג"א דא (דפוסים ראשונים). ט ג"א מוסיף אית הכא (דפוסים ראשונים).
י ג"א בחלמא (קראקא). כ ג"א גדיש מן קוצין לכתפין ותרין ממונין מן גיהנם עאלין תחות גדיש מן קוצין
גירא (דפוסים ראשונים). ל ה"ג דפוס מונקאטש במרובעים ג"א ל"ג נורא. מ ג"א מצעק (דפוסים ראשונים).
נ ל"ג ג"א מן ליה עד ליה (קראקא). ס ג"א הווא יודאי לחייבא דגיהנם (דפוסים ראשונים). ע ג"א דכרין (דפוסים
ראשונים). פ ג"א בגלילא (דפוסים ראשונים).

מאמר

הסולם

בזכות בנו ניצל מדין גיהנם

קו) א"ל להווא חייבא וכו': אמר לו
לאותו דשע שבגיהנם, מי אתה. אמר יהודי
דשע אני, והממונים של הגיהנם אינם מזכירים
לי את שמי. וג' פעמים ביום דנים אותי, וב'
פעמים בלילה. אמר לו, האם תרע שם מקומך.
אמר לו, גליל העליון. א"ל, השארת בן בעולם.
קז) אמר ינוקא שבקנא וכו': אמר,
הנחתי אותו הבן, כשהוא ילד. ואני הייתי קצב.
ומרוב הרשע שעשיתי מקודם, דנים אותי
על החטאים שעשיתי בפני, ועל החטאים
שעשיתי בדגלי, ועל החטאים שעשיתי בידי.
והמלאך שהוא ממונה על הקברות, אומר לי
בשעה שדנים אותי, אוי למי שנשבע לקיים
התורה ונשבע לשקר. אוי לגלגולת שלא הניחה
תפלין מעולם. ואוי לידים ששמשו בהבלי
העולם. ואוי לרגלים שהלכו בהבלי העולם.
בשעתא

אדם אחד הלך למקום הרי חשך, הוא ושנים
אחרים עמו. וראה נקבים ובקעים של אש,
ועשן יוצא מן הנקבים. ושמע אדם אחד, שאמר
אוי אוי. אמר, ודאי מקום אחד כאן, מהמקומות
שבגיהנם.

קה) אדמוך וחזא בחלמיה וכו': התנמנם
ודאה בחלומי, איש אחד, וערמה אחת של
קוצים על כתפיו, וב' ממונים מגיהנם מביאים
אש תחת הערמה של הקוצים, והוא נשרף.
והיה צועק. והיו אומרים לו ב' מלאכים
קדושים, השלוחים מן השופט של מעלה שדן
אותו, אתה עזבת את הקב"ה והמלאכים שלו,
שהיו שומרים אותך בעולם הזה ובעולם הבא,
ואתה עשית את דצון הקוצים, שהם הרשעים,
שהם מצד סמאל ונחש. ע"כ, הקוצים ישרפוך.

קח) בשעתא שהיו מלקין אותי מכות מרדות, אמרתי כל מה שעשיתי. ובאה נשמתי, והמלאך שהיה ממונה על נשמתי, ונתנו כתב אחד מכל מה שעשיתי. ונשמתי עשתה עדות עם המלאך, ואמרו, ^א ע"פ שנים עדים או שלשה עדים יומת המת. וע"ד, ^ב משוכבת חיקך שמור פתחי פיך. ומאן ^ג איהו. דא נשמתא, דהיא מעידה על בר נש בשעת מיתתו.

קט) איתער משינתיה ההוא גברא אזיל, לגלילא עילאה, ואמר לגברא חד, חזיתא לינוקא דאיהו בן קצבא, דמית בזמן פלוני. א"ל, ינוקא דא דאת שאיל עליה, איהו אזיל בבי מטבחיא, ואיהו רשע כאבוהי, כך וכך יהא ליה, ולאבוה, ^ה ולמיניקתא ^ו דיניקא ליה. אזיל למדרשא חד, שמע לינוקא דהוה אמר, ^ז אם תבקשנה ככסף וגו'.

קי) אזל לבי מטבחיא, וחזא לינוקא דהוה ^ח משחק עם הנערים בבי מטבחיא, א"ל, ברי, זיל עמי, ואזל עמיה, ואלביש יתיה, ויהב ליה ^ט לרב חד דהוה אוליף ליה אורייתא, ^י עד דרבא רביא וקרא. ועבד ליה, ^{יא} דיימר הפטרה בבית הכנסת, ^{יב} ועבד ליה דיתפלל. עד דקרא ^{יג} ושנה ואתחכם יותר, עד דקרו ליה רבי.

קי"א) ההוא ב"נ מית דהוא אבוהי דינוקא, דהוה דיינין ליה, אתא בחלמא לחכם דא ואמר ליה, רבי, כמה דנחמת לי, ינחם לך קב"ה. בשעתא דאמר בני

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

א) (דברים יז) שופטים יא י"ז. ז) (מיכה ז) לך שנש. ז ג"א איהי (דפוסים ראשונים). ק ג"א ולינוקיא (ה) (משלי ב) ז"ח ד סד ט"ג. ד קרא רבה דרביא (קראקא). ב ג"א דאמר (דפוסים ראשונים). ג ג"א דאמר (קראקא). ד ה"ג דפוס מונקאטש במרובעים ג"א ל"ג ושנה (דפוסים ראשונים).

מאמר

החולם

בוכות בנו ניצל מדין גיהנם

בזמן פלוני. אמר לו, הילד הזה, שאתה שואל עליו, הוא הולך בבית המטבחים, והוא רשע כאביו, כך וכך יהיה לו, ולאביו, ולמיניקתו שהניקה אותו. הלך לבית המדרש, ושמע ילד שהיה אומר, אם תבקשנה ככסף וגו'. קי) אזל לבי מטבחיא וכו': הלך לבית המטבחים. וראה ילד שהיה משחק עם הילדים בבית המטבחים. אמר לו, בני בוא עמי. והלך עמו. והלבישו. ונתנו לרב אחד שהיה מלמד אותו תורה, עד שגדל הילד, וקרא בספר. ולמדהו שיאמר הפטרה בבית הכנסת, ועשהו שיתפלל. עד שקרא ושנה, ונחכם יותר, עד שקראו לו רבי.

קח) בשעתא שהיו מלקין וכו': בשעה שהיו מכים אותי מכות אנושות, אמרתי כל החטאים שעשיתי. ונשמתי באה עם המלאך שהיה ממונה על נשמתי, ונתנו כתב אחד, שהיה כתוב עליו כל מה שעשיתי. ונשמתי עשתה עדות עם המלאך, ואמרו ע"פ שנים עדים או שלשה עדים יומת המת. וע"כ משוכבת חיקך שמור פתחי פיך. ומי היא שוכבת חיקך, זו היא הנשמה שמעידה על האדם בשעת מיתתו. מרדות פירושו אנושים. מלשון עניים מרודים. שפירושו עניים נכאבים ואנושים (ישע"י נ"ח ז).

קט) אתער משינתיה ההוא וכו': הקיץ אותו אדם משנתו. והלך לגליל העליון, ואמר לאדם אחד, הראית ילד, שהוא בן הקצב שמת (דפ"י ד"ן מ"ט ט"ב)

קי"א) ההוא ב"נ מית וכו': אותו אדם שמת, שהוא אביו של הילד, שהיו דנים אותו בגיהנם

ההפטרה בקהל, ה אפקעי לי מן דינא. בשעתא דעבר לתפלה, ואמר קדיש, קרעו לי גזר דין מכל וכל. ובשעתא דאתחכם, יהבו לי חולקא בגנתא דעדן, ודא ו הוא חלק, דאמרי חלק לעה"ב, חלק שיש לכל צדיק וצדיק בפני עצמו. ועאלו לי עם הצדיקים בישיבה דילהון.

קיב) ובשעתא דאתחכם יותר, וקרו ליה רבי, אעטרו לי בכתרא, דצדיקייא ז אתעטרוין ביה. ויהבו לי אכילה ושתייה, ח מההיא ט שנהנין מזיו השכינה. ודא הוא דאמרי, צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה. וכל גברא דנהנה מזיו השכינה, כאלו אכל ושתה. ובשבילך רבי, זכינא לכל האי יקר. זכאה חולקך, שבשביל דא אית לך חולקא עילאה יתיר, בעלמא דין, ובעלמא דאתי. וזכאה איהו, מאן דזכי דישובק ברא בעלמא י.

מאמר י"ח אלף עולמות

קיג) ענין י"ח אלף עולמות. רבי שמעון אומר, עד שלא ברא הקב"ה את

חלופי גרסאות

ה ג"א סקעו (דפוסים ראשונים). ו ג"א ליג הוא (דפוסים ראשונים). ז ג"א מתעטרוין (דפוסים ראשונים). ח ג"א מה היא (קראקא). ט ג"א שנהנה (דפוסים ראשונים). י בדפוסים כתבו ע"כ מצאתי.

מאמר

הסולם

י"ח אלף עולמות

ענין י"ח אלף עולמות שהולך בהם הקב"ה בכל יום. בסו"ה, רכב אלקים רבותים אלפי שנאן, אל תקרי שנאן אלא שאינם. (ע"ז ג'). דהיינו רבותים פחות ב' אלפים. רבי שמעון אומר, עד שלא ברא הקב"ה את עולמו, היה הוא ושמם סתום בתוכו. עלה ברצונו לברוא העולם, כיון שעלה ברצונו, הקיף הנקודה הסותמת, וסובב גבולה בהיכלו, ופשט התפשטות לג' צדדים ולא יותר.

פירוש. י"ח העולמות מתחילים מאו"א עלאין, כי בא"א שה"ס הכתר, אין גילוי לתחתונים כלל. כי החכמה שבו נסתמה, ואינה מאירה כלל לתחתונים, אלא בשיעור שאו"א עלאין מקבלים ממנו. וע"כ מאו"א מתחילים העולמות. וא"א האציל את או"א וישסו"ת, על ידי שהעלה המלכות המסיימת מתחת החכמה שלו, ונמצאת כבר הבינה שלו מתחת המלכות המסיימת את הראש, ונבחן שכל המלכות המסיימת שמתחת החכמה דא"א, נכנסה בבינה זו, בסוד ה' שנכנסה לאור ועשתה אותו לאור, דהיינו לו"ק, לגוף בלי ראש. ומבינה זו נעשו ב' פרצופין, מג"ר שלה נעשו או"א עלאין, ומו"ק שלה נעשו ישסו"ת. ועיקר ההפרש שביניהם הוא, כי אותה ה' שנכנסה לאור הבינה

בגיהנום, בא בחלום לחכם הזה, ואמר לו, רבי, כמו שנחמת אותי, ינחם איתך הקב"ה. בשעה שאמר בני ההפטרה בקהל, הוציאוני מן הדין, בשעה שעבר לתפלה ואמר קדיש קרעו לי גזר הדין מכל וכל. ובשעה שהחכים, נתנו לי חלק בגן עדן. וזה הוא החלק שאומרים, חלק לעולם הבא, דהיינו חלק שיש לכל צדיק וצדיק בפני עצמו. והכניסו אותי עם הצדיקים בישיבה שלהם.

קיב) ובשעתא דאתחכם יותר וכי: ובשעה שנחכם יותר וקראו לו רבי, העטירו אותי בכתר, שהצדיקים מתעטרים בו, ונתנו לי אכילה ושתייה, מההיא, שנהנים מזיו השכינה. וזה הוא שאמרו, צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה. וכל אדם הנהנה מזיו השכינה, הוא דומה, כמו שאכל ושתה. ובשבילך רבי, זכיתי לכל היקר הזה. אשרי חלקך, כי בשביל זה, יש לך חלק עליון יותר, בעולם הזה, ובעולם הבא. ואשרי הוא, מי שזוכה להגות בן בעולם.

מאמר י"ח אלף עולמות

קיג) ענין י"ח אלף עולמות וכו': מבאר

עולמו, הוה הוא ושמיה סתים בגויה. סליק ברעותא למברי עלמא, כיון דסליק ברעותא, אסחר נקודא דסתים, ואסחר תחומיה בהיכליה. ופשיט פשיטו לתלת סטרין ולא יתיר.

קיד) מגו דנקודא דא, נפקו כחדא תלת נקודין, ואתיישרו תרין בחד

מאמר

הסולם

י"ח אלף עולמות

אחת למטה, מתחת ב' הנקודות שמימין ומשמאל. ואותה הנקודה שהוציאה שלש נקודות אלו, נכנסה תסתתרה בנקודה האמצעית, ומטרם שנכנסה, עלתה ונגזזה.

פירוש. מאותה נקודה שבא"א, שה"ס ה' שנכנסה לאויר שלהם, נתפשטו ג' נקודות דישסו"ת, שה"ס חולם שורק חידק, שה"ס ג' קוין המתחברים ומאיירים יחד, שתחילה הוציאה כדמותה, את קו הימין, שה"ס ו"ק מחמת ה' שבאויר. ואח"כ הוציאה ה' מאויר וחדר אור החכמה, שה"ס קו השמאל. ונעשתה ביניהם מחלוקת ולא יכלו להאיר, עד שבא הקו האמצעי במסך דחידק שבו, שיש בו ב' פעולות, שתחילה פועל במסך דמנעולא, שהוא נמעט את קו השמאל לגמדי, ואח"כ מעלה המסך דמנעולא וממתיקו בבינה, ובוה נמצא משאיר הארת הו"ק דחכמה בשמאל (כנ"ל בפלפאה"ס אות ל"ח ע"ש) גם נתבאר לעיל (אות פ"ד בהסולס) אשר באו"א מאידה הנקודה דמנעולא ע"ש.

ו"ש, מגו דנקודה דא, דהיינו הנקודה שבאויר דאו"א, שאינה יוצאת משם, שבה הארת המנעולא, נפקו כחדא תלת נקודין, יוצאים להאיר ביחד ג' נקודות, שהם ג' קוין, ע"ד שנתבאר לעיל. ואתיישרו תרין בחד גזוזא, כלומר, אע"פ שקו שמאל ה"ס בינה ותו"מ שהם למטה מקו הימין, שהוא כתר וחכמה (כנ"ל בפלפאה"ס אות כ"ט) עם כל זה נתישדו להיות ב' קוין זה בצד זה, זה בימין וזה בשמאל. וטעם הדבר, מבוואר בזה (ויקהל אות קל"א בהסולס ע"ש) וחד לתתא, שהוא קו אמצעי, הוא למטה מב' קוין ימין ושמאל. ואיהי נקודה, דאפיק אליון תלת, דהיינו הנקודה שבאויר דאו"א, שבה הארת המנעולא, כנ"ל. עאל ואתממר באמצעיותא, שהיא מתלבשת במסך דחידק שבקו האמצעי, כי בפעולה הא' פועל הקו האמצעי במסך דמנעולא למעט ג"ד, כנ"ל. ועד דלא עאל ומטרם שנכנסה המנעולא במסך דחידק שבקו האמצעי, להתלבש בו ממש, כדי ליחד ימין ושמאל, ולגלות ו"ק דחכמה, סליק עלתה המנעולא להתנתק

הבינה ועשתה אותו אויר, דהיינו ו"ק, נשארה כך בקביעות באו"א עלאין, שמהם אין ה' יוצאת מאויר לעולם (כמ"ש בזהר בראשית א' דף רנ"א ד"ה נחית ע"ש) אבל בישסו"ת שה"ס ו"ק דבינה, בהם לעת גדלות יוצאת ה' מאויר שלהם, שעל ידי זה מתפשטים ג' קוין, ואור ג"ד חוזר אליהם. (כמ"ש כל זה לעיל בפלפאה"ס אות נ"ג ע"ה).

ו"ש, עד שלא ברא הקב"ה, שהוא א"א, את עולמו, שהוא או"א וישסו"ת שנעשו מבינה שלו שיצאה לחוץ מדאשו, ומכנה עשיתם בשם, ברא, ולא האציל. הוא משום שהוא מלשון לבר, דהיינו מחוץ, ובשביל שעשה אותם מבינה שיצאה לבר מדאש, ע"כ אומר עליהם ברא, ואינו אומר האציל. הוה הוא ושמיה סתים בגויה ששמו, שה"ס החכמה, היתה סתומה בתוכו, שלא היתה שום דרך להשפיע החכמה לתחתונים. סליק ברעותא למברי עלמא, שעלה בדצונו לברוא עולם, שהחכמה תגלה בו. כיון דסליק ברעותא למברי עלמא, כלומר, בתחילה כשאך עלה בדצונו לברוא העולם, דהיינו מטרם שברא אותו העולם המגלה חכמה, אסחר נקודה דסתים, הקיף את ה' שנכנסה באויר הבינה שלו, עם אור החסדים, ואסחר תחומיה בהיכליה, או"א נקראים היכלו של א"א, וסיבב הגבול של הנקודה, שהיא ה' שנכנסה באויר, עם קומת או"א, שהיא היכלו, באפן, שהנקודה לא תצא מגבולה לעולם. דהיינו שהחכמה לא תגלה שמה, ואחר זה ברא את ישסו"ת מו"ק דבינה, שבהם יוצאת ה' מאויר, והחכמה מתגלה על ידי התפשטות ג' קוין, ו"ש, ופשיט פשיטו לג' סטרין ולא יתיר, דהיינו שבדא את ישסו"ת, שבו יש התפשטות של ג' קוין, המגלים חכמה, ולא יתיר, כי המלכות המתחברת עם ג' הקוין, אינה עושה כלום, דק שמקבלת מג' הקוין האלו.

קיד) מגו דנקודה דא וכו'; ומפרש דבריו, מתוך נקודה זו, יוצאות להאיר ביחד ג' נקודות, ומתישרות, שתי נקודות באפן אחת, דהיינו ששתיהן בשוה למעלה, זו בצד זו, ונקודה

גוונא, וחד לתתא. ואיהי נקודה דאפיק אלין תלת, עאל ואתמר באמצעיתא. ועד דלא עאל, סליק ואיגניז.

קטו) בשעתא דנפקו אלין תלת נקודין, ודליגו מגווה, נפק מגו סתימא דסתים, חד בוצינא ידיע ולא ידיע, טמיר ולא טמיר, ומדיד משחתא סתימא. מנקודא דא לנקודא דא. כ אתפשטו נקודין גו חילא דבוצינא, ומדיד אלף עלמין סתימין, דעין לא ראתה, מן דא נקודה לדא נקודה. ואתאחידו תרין נקודין

חלופי גרסאות

כ נ"א ואתפשטו (דפוסיים ראשונים).

מאמר

הסולם

יח אלף עולמות

מסך דחירק שהוציא את הקי האמצעי, שכלל הימין והשמאל זה בזה, ותקן אותם (כנ"ל בפלפלה"ס אות ל"א ול"ב ע"ש).

ו"ש, בשעתא דנפקו אלין תלת נקודין, בעת יציאתם של ג' הקוין, ודליגו מגווה, בעת שדלגו ויצאו מתוך הנקודה דא"ו"א עלאין, נפק מגו סתימא דסתים, יצא מתוך הסתימה. שסתם הקו השמאל את האורות, מחמת המחלוקת שלו עם הימין, חד בוצינא, דהיינו הקו האמצעי, שנולד ויצא מחמת הסתימא ההיא. ידיע ולא ידיע, שאפשר לחשבו כידוע. כי ע"י תקונו מתגלים ו"ק דחכמה. ואפשר לחשבו כלא ידוע, מחמת שהחכמה אינה מתגלה שם אלא במקום המלכות. וקו אמצעי עצמו הוא בחסדים מכוסים. וכן מטעם זה היא נבחן לטמיר ולא טמיר, שמצד גילוי החכמה במלכות הוא אינו טמיר, ומטעם שבמקומו החכמה מכוסה, נחשב לטמיר. ונדוע שהקו האמצעי מורד הארת החכמה דשמאל שלא תאיר ממנו רק ו"ק דחכמה, ולא ג"ר דחכמה. ו"ש, ומריד משהתא סתימא וכו', שמועד מדה סתומה, שלא תאיר ג"ר דחכמה רק ו"ק. שבי"ס אלף עלמין סתימין דעין לא ראתה. מן דא נקודה, לדא נקודה, דהיינו מקו שמאל לקו ימין ומימין לשמאל. ואתאחידו תרין נקודין כחדא, וב' הקוין ימין ושמאל נתאחדו זה בזה יחד. ובין נקודה לנקודה אלף עלמין. דהיינו ההארה המיוחדת לעצמה שבין הנקודות, שהוא אלף עולמות, דהיינו הארת החכמה המכונה אלף. בסו"ה ואלפך חכמה. מריד אלף, מגו נקודה תניינא עד נקודה דלתתא, וכן מרד הקו האמצעי הארת חכמה הנקראת אלף שבין הקוין משמאל לאמצעי, העומד תחת ב' הקוין. ועבד משחתא בפשיטו

לחתמתק בבינה, ונעשית לבחינת מפתחא. ואיגניז, ומנעולא עצמה נגנזה. כדי שלא תזיק ליציאת ה"ק דחכמה (כח"ש) בזהר לך דף י"ג ד"ה ונתבאר ע"ש).

קטו) בשעתא דנפקו אלין וכו': בשעה שיצאו אלו ג' נקודות, ודלגו מתוכה, יצא מתוך הסתימה שסתם, נר אחד, שהוא ידוע ואינו ידוע, סתור ואינו סתור, ומדד מדה סתומה מנקודה זו לנקודה זו. נתפשטו הנקודות בכח הנר, ומדדו אלף עולמות סתומים. אשר עין לא ראתה, מנקודה זו לנקודה זו. ונתאחדו ב' הנקודות ביחד. ובין נקודה לנקודה אלף עולמות. מדד אלף מנקודה שניה עד נקודה שלמטה, ועשה מדה בהתפשטות אלף עולמות אחרים. וכל העולמות הם סתומים.

פירוש. ר"ש, משמיענו במאמר הזה, שיש ב' הבחנות בג' קוין, הבחנה א' היא בעצם הקוין, דהיינו מה שהם מתחילת יציאתם, ומה שכל אחד נשלם על ידי חבירו. הבחנה ב' היא, ההארה המאירה בין ב' קוין, דהיינו שיש בה מוג של שני הקוים ביחד, ועכ"ז אין בה כלום לא מקו זה ולא מקו זה, אלא הארה מיוחדת העומדת בפני עצמה. והיא נקראת הארה שבין הקוין. וכמו שיש ג' קוין, כן יש להבחין ביניהם מיני הארות שבין הקוין. ויש להבחין ביניהם גם בשרשם. כי השורש של ג' הנקודות, שהם ג' קוין, היא נקודה עליזונה שבא"א, שהיא הוציאה אותם (כנ"ל אות ק"ד) אבל השורש של ג' האורות שבין הקוין, הוא הקו האמצעי, כי אחר שהקו האמצעי כלל ימין ושמאל זה בזה, אז יצאו ג' הארות אלו שבין הקוין. גם ידעת שהשורש והסבה של יציאת הקו האמצעי, הוא המחלוקת והסתימה שנעשו אחר יציאת ב' הקוין ימין ושמאל, שאז נעשה הזווג על 651 (דפו"י דף מ"ט ס"ב)

כחדא. ובין נקודה לנקודה, אלף עלמין. מדיד אלף מגו נקודה תניינא, עד נקודה דלתתא, ועבד משחתא בפשיטו דאלף עלמין אחרנין. וכלהו עלמין סתימין. קטז) ואלין, אינון תרין אלפין שנין דקיימא אורייתא, עד לא אברי עלמא. כדין עאל אורייתא, נקודה סתימא באמצעיתא, ואשלים להאי סטרא, ולהאי * סטרא. ואשתכחו להאי סטרא תלת נקודין, ולהאי סטרא תלת נקודין. קיז) כיון דאתעביד דא, אתפשטו נקודין מהאי נקודא להאי נקודא אחרא, נהורא דנהיר, ואתלבש נקודה דא בנקודא דא. ז דליג מהאי נקודא אחרא סתימא, ח נקודא אחרא, ואתלבש דא בדא. קיח) נקודה סתימא דברא כלא בטש, ובגין דקיימא באמצעיתא, אפיק נקודה אחרא, עמודא דקיימא באמצעיתא בין אינון נקודין דנפקו, דאינון לבושין להני סתימין.

קיט) עד הכא תרין נקודין סתימין, דאתפשטו ואיברו מגו נקודה סתימא, עבדו אומנות דא, ט בההיא נקודה סתימא. ההוא נקודה דלתתא, ט דאסחר

חלופי גרסאות

ז נ"א דליק (קראקא). ח נ"א נהורא (וינציא מונקאטש בסוגריים). נ נ"א נהורא (וינציא מונקאטש בסוגריים). ז נ"א והוא (קראקא). ע נ"א דאתאחד על (וינציא מונקאטש בסוגריים).

זאמר

הסולם

י"ה אלף עולמות

זו, שהיא חכמה, לנקודה זו האחרת. שהיא חסד, אור המאיד. ונתלבשו נקודה זו חכמה, בנקודה זו חסד. דלג מנקודה האחרת הסתומה, שהיא בינה, נקודה אחרת, שהיא גבורה, ונתלבשו זו בינה בזו בגבורה. קיח) נקודה סתימא דברא וכו': הנקודה הסתומה שברא הכל, דהיינו הנקודה שבאור"א שהוציאה את ג' הנקודות שבישוס"ת שהם חב"ד, (כנ"ל אות קי"ד) הכתה, דהיינו שהאירה (על דרך שנתבאר לעיל אות קי"ד) ומשום שעומדת באמצע, דהיינו שנתלבשה בנקודה תחתונה שבין ב' נקודות דישוס"ת (כמ"ש שם) הוציאה משם מנקודה אמצעית דישוס"ת, נקודה אחרת, דהיינו תפארת, שהיא עמוד העומד באמצע בין הנקודות האלו, חסד וגבורה, שהן לבושים לאלו הסתומות שהם חכמה ובינה. כנ"ל, בדבור הסמוך, שחז"ב התלבשו בחז"ג.

קיט) עד הכא תרין וכו': עד כאן, ב' נקודות הסתומות, שהן חכמה ובינה, שנתפשטו ונבראו מתוך נקודה הסתומה שבאור"א עלאין, עשו אומנות זו, להוציא ג' נקודות חג"ת בכח אותה הנקודה הסתומה שבאור"א. שח"ס הארת מנוטלא, (כנ"ל אות קי"ד) אבל ג' התחתונים שהם

כפשיטו דאלף עלמין אחרנין שעשה מדה של ו"ק דחכמה בהתפשטות אלף עולמות אחרים. שהם בחינת הארה מיוחדת המאירה מבין שמאל לאמצעי. וכלהו עלמין סתימין, כי אע"פ שאמרנו שהם אלף עלמין, שפירושה הארת חכמה, עם כל זה הם סתומים מחכמה, במקום הזה, שהוא ישוס"ת. אלא שהם מתגלים במקום נה"י דז"א. ששם סוד המלכות.

קטז) ואלין אינון תרין וכו': ואלו ב' הנקודות העליונות אלו, הם ב' אלפים שנה, שהתורה נמצאת מטרם שנברא העולם. אז נכנסה התורה דהיינו הקו האמצעי הנקרא תורה שהיא נקודה סתומה, באמצע, והשלים צד זה וצד זה, ונמצאות ג' נקודות מצד זה, וג' נקודות מצד זה. פירוש, כי ב' הנקודות ימין ושמאל נכללו זה מזה, ויש בכל אחת ב' נקודות, ועם הנקודה התחתונה שהיא הקו האמצעי שכללם יחד, יש בכל נקודה ג' נקודות.

קיז) כיון דאתעביד דא וכו': עתה מבאר התפשטות חג"ת. ואומר, כיון שנעשה זה, דהיינו ההתפשטות של נקודה עליונה שבאור"א, לג' נקודות בישוס"ת, שהם חב"ד, נתפשטו הנקודות דחג"ת מהן. ונתפשט מנקודה 652 (דפו"י דף מ"ט ט"ב י"ט ט"ג)

בין אינון תרין, אפיק כנקודא דלעילא, תרין נקודין לתתא. • ומאינון נקודין לבושין דקא אמרן.

קכ) וההיא נקודה עיקרא דכלא, אפיק ודליג מניה נקודה אחרא, דקיימא באמצעיתא, בין תרין נקודין אלין דלתתא.

קכא) עד הכא, אינון נקודין לבושין לנקודין עילאין כדקא חזי. ואינון שית נקודין, דנפקא מגו תלת נקודין סתימין, דאינון שית בנקודא עיקרא דכלא, דאשלים לכל סטר.

קכב) אלין נקודין לבושין, דאינון שית, כל חד אפיק תרין, ואיהו עאל באמצעיתא, ואתלבש בתרין נקודין אלין, ואתעבידו לבושין להאי נקודה דנפקו מתמן.

קכג) ואע"ג דאמרן דאינון שית, ארבע נקודין מנייהו הוו, דאפיקו כל חד וחד תרין נקודין, לאתכסאה ולאחלבשא בהו, ואתעבידו תמנייא נקודין,

חלופי גרסאות

• נ"א מאינון (דטוסיס ראשונים).

מאמר

הסולם

י"ח אלף עולמות

נקודות, חג"ת נה"י, היוצאות מג' נקודות סתומות דישסו"ת, שהן שש, ג' מצד זה וג' מצד זה, שנעשו ע"י הנקודה שהיא עיקר הכל, דהיינו הנקודה האמצעית, שהשלימה לכל צד. (כנ"ל אות קט"ז ע"ש).

קכב) אלין נקודין לבושין וכו': אלו הנקודות שהן לבושים, שהן שש, דהיינו חג"ת נה"י, כל אחת הוציאה שתיים והיא נכנסה באמצע, ונתלבשה בשתי הנקודות האלו, וב' הנקודות, נעשו לבושים, לאותה הנקודה שיצאו משם.

פירוש. שהנקודה האמצעית דישסו"ת, הוציאה מב' נקודות עליונות שלה את ב' הנקודות חסד וגבורה, והיא עצמה נכנסה בנקודה אמצעית דחו"ג, שהיא תפארת, וכן הנקודה דת"ת הוציאה מב' נקודות עליונות שלה את ב' הנקודות נצח והוד, והיא עצמה נתלבשה ביסוד, ולפיכך נבחן שב' נקודות חסד וגבורה, מלבישות את הנקודה האמצעית דישסו"ת, שממנו יצאו, וב' נקודות נ"ה מלבישות ומשלימות את הנקודה דת"ת שממנה יצאו, וז"ש כל חד אפיק תרין וכו'.

קכג) ואע"ג דאמרן דאינון וכו': ואע"פ שאמרנו, שהן שש נקודות, הנה רק ארבע נקודות מהן היו, שהוציאו כל אחת ואחת שתי

שהם נה"י, לא יצאו מנקודה דאו"א שהיא מנעולא, אלא מבחינת מפתחא בלבד, הנמשכת מנקודה אמצעית דישסו"ת שאשם נתמתקה המנעולא למפתחא (כנ"ל באות קי"ד בסופו). ואותה הנקודה שלמטה המסבבת, דהיינו הכוללת, בין אלו ב' נקודות שהן חו"ב, דהיינו הנקודה האמצעית דישסו"ת, שהיא מפתחא, המלוכשת בת"ת, הוציאה כמו הנקודה שלמעלה דאו"א, ב' נקודות למטה, שהן נצח והוד, כלומר, כמו שהנקודה האמצעית דאו"א הוציאה חו"ג בהארת מנעולא מתוך התלבשותה בדעת דישסו"ת, כך הנקודה האמצעית דישסו"ת הוציאה למטה נ"ה בהארת מפתחא, מתוך התלבשותה בת"ת, ומאלו הנקודות הן הלבושים, שמלבישים את החו"ג, כמו שאמרנו בחו"ג שהם לבושים של חו"ב (כנ"ל אות קי"ז).

קכ) וההיא נקודה עיקרא וכו': ואותה הנקודה האמצעית שבישסו"ת, שהיא עיקר הכל, כי היא הוציאה גם נ"ה, כנ"ל, הוציאה, ודלג ממנה ע"י התלבשותה בתפארת, נקודה אחרת, שהיא יסוד, העומדת באמצע בין ב' נקודות אלו שלמטה, שהן נצח והוד.

קכא) עד הכא אינון וכו': עד כאן, אלו הנקודות חג"ת נה"י, הם לבושים לנקודות עליונות חב"ד דישסו"ת, כראוי, והן שש

דאינון לבושין לדי' נקודין. לבושין ז' לאינון עילאין סתימין. עד הכא נקודין דציורא דעלמא עילאה.

קכד) כיון דאצטיירו נקודין, נפק בוצינא, ועבד משחתא, ומדיד אלף בין נקודא לנקודא. ובין כל נקודא ונקודא אשתכחו, מדידו ומשחתא דבוצינא. באלין נקודין תמנייא אלף עלמין מתפשטין. תמניא נקודין דאתאחדן בהו אלין משחתי, אקרון תמנייא אלף עלמין גניזין, אשתכחו משחתי באתגלייא, ונקודי דאתכסיין, שיתסר אלף עלמין.

קכה) ומן שית נקודין לבושין אלין, אשתכחו תרין דאינון באמצעיתא דנקודין, על ק כל חד אלף עלמין, אשתכחו תמניסר ר אלף עלמין, דאזיל בהו

חלוסי גרסאות

ז גיא דאינון (דפוסים ראשונים). ק גיא ל"ג כל (דפוסים ראשונים). ר גיא ל"ג אלף (קראמא)

י"ח אלף עולמות

הסולם

מאמר

הנקודות העומדות בימין ובשמאל דיסודות. דהיינו מימין לסשמאל אלף, ומשמאל לאמצע אלף. וזהו בחב"ד שבימין דיסודות, וכן עדין ב' אלפים בחב"ד דשמאל דיסודות, וב' אלפין בחג"ת, וב' אלפים בנה"י. שהם שמונה אלף עולמות שנתפשטו בחללים שבין הנקודות. ושמונה נקודות עצמן, שנתאחדו בהן אלו המדידות שבין נקודה לנקודה, הם נקראים ג"כ, שמונה אלף עולמות גנוזים. ונמצא שח' אלף עולמות שבמדידות שבין הנקודות, שהם בגלוי, עם ח' אלף עולמות שבעצם הנקודות, שהם נתכסו וגנוזים, הם ביחד ששה עשר אלף עולמות.

קכה) ומן שית נקודין וכר': ומשש נקודות הלושים, שהן חג"ת נה"י, נמצאות שתיים שהן באמצע הנקודות, דהיינו ת"ת ויסוד, ולכל אחת אלף עולמות, הם נמצאים ביחד עם ששה עשר אלף הנ"ל י"ח אלף עולמות, שהקב"ה דהיינו ז"א, הולך בהם בכל יום. וכל עולם ועולם גנוז וסתום מזה שלמטה ממנו. ועל כולם כתוב, כי גבוה מעל גבוה שומד וגבוהים עליהם. וכתוב עין לא ראתה אלקים זולתך.

והנה נתבאר סוד י"ח אלף עולמות שהקב"ה הולך בהם בכל יום. שהם י"ח מדרגות שבו"א. דהיינו ד' נקודות שביסודות דראש ז"א, חו"ב שבימין, וחו"ב שבשמאל. וד' נקודות שבגוף ז"א, שהן חסד וגבורה ונצח והוד. שהם שמונה אלף. וד' האדות שביין

שתי נקודות אחרות להתכסות ולהתלבש בהן. כי חו"ב הוציאו ונתלבשו בחו"ג, וחו"ג הוציאו ונתלבשו בנו"ה, (כנ"ל אות קי"ז וקי"ח) ונעשו שמונה נקודות, כי אלו ד' נקודות חו"ג נו"ה הן לבושים לדי' נקודות אחרות, שהם לבושים לאלו ד' הנקודות העליונות הסתומות שביסודות. כי ג' נקודות שביסודות נעשו שש נקודות, ג' נקודות חב"ד מימין וג' נקודות חב"ד משמאל, (כנ"ל אות קט"ז) ונמצא שאם לא נחשוב את האמצעי שהוא דעת, כמו כאן, יש ב' נקודות חו"ב מימין וב' נקודות חו"ב משמאל. אשר חו"ג מלבישים החו"ב מימין, ונו"ה מלבישים את חו"ב משמאל. הרי ח' נקודות. עד כאן הן הנקודות של ציוד העולם העליון, שהוא ז"א. כי גם או"א ויסודות שאמרנו, הם בראש ז"א. וחג"ת נה"י הם הגוף דז"א.

קכד) כיון דאצטיירו נקודין וכר': כיון שנצטיירו הנקודות, דהיינו שבאו"א ויסודות שבראש ז"א וחג"ת נה"י שבגוף דז"א, יצא הנר, שהוא קו אמצעי שבכל מדרגה (כנ"ל אות קט"ו) ומדד אלף בין נקודה לנקודה, ונמצאים בכל נקודה ונקודה מידה ומדה של הנר. שה"ס הארה המיוחדת שיוצאת ע"י הקו האמצעי בין נקודה לנקודה, כי בין ימין לשמאל יצאה הארה מיוחדת, ובין שמאל לאמצעי יצאה הארה מיוחדת (כנ"ל באות קט"ו ע"ש) ונמצא שבין אלו הנקודות נתפשטו שמונה אלף עולמות, בד' חללים שבטעם

קב"ה בכל יומא. וכל עלמא ועלמא גניז וסתים • מן דא. ועל כלהו כתיב, (ז) כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם. וכתיב (ח) עין לא ראתה אלהים וולתך. ה

מסורת הזוהר

חלופי גרסאות

(ז) (קהלת ה) כ"ב קעו. (ז) (ישעיה סד) לעיל פרשת • נ"א מוסיף דא מן (קראקא). ת בדמו"י כתבו ע"כ. יתרו אות קט.

מאמר

הסולם

י"ח אלף עולמות

תקדי שנאן, אלא שאינן. דהיינו רבותים פחות שני אלפים. שהם אלו ב' הנקודות האמצעיות מימין ומשמאל שבישסו"ת, שאינן בכלל זה. דהיינו שהקב"ה אינו הולך בהם. והטעם הוא, כמו שביאר ר"ש בראש המאמר (באות קי"ד) שנקודה דאו"א שה"ס מנעילא, נתפשטה ובאה בנקודה אמצעית דישסו"ת. ואע"פ שהנקודה עצמה עלתה ונגנזה כמ"ש שם. עכ"ז כיון שהארתה נשארת בגניזו, אין הקב"ה הולך בהם, כדי שלא לעודר את מדת הרין שנמצאת בהארת המנעולא. ולפיכך גם אחר שנתחלקה הנקודה האמצעית דישסו"ת, לב' צדדים שבראש, ונעשתה לב' נקודות אמצעיות, אין הקב"ה הולך בשתייהן כי הארת המנעולא נשארה בגניזה בשתייהן. וז"ס תרי אלפי שאינן, ואין הקב"ה הולך אלא בי"ח אלף עולמות.

שבין הנקודות דישסו"ת, דראש, שהן ב' הארות שבין חכמה לבינה, ובין בינה לדעת שמימין דישסו"ת, וכן עד"ז ב' הארות, שבין חכמה לבינה, ובין בינה לדעת, שמשמאל דישסו"ת, ואלו ד' הארות הן ד' אלפים עולמות, ועד"ז ד' הארות שבין חסד לגבורה, ובין גבורה לת"ת, ושבין נצח להוד, ובין הוד ליסוד. שהם ג"כ ד' אלפים עולמות וביחד הם עוד שמונה אלפים עולמות, ועם שמונה אלפים עולמות של עצם הנקודות, הן ששה עשר אלף עולמות. ועם ב' הנקודות האמצעיות שבגוף ז"א, שהם ת"ת ויסוד, הן שמונה עשר אלף עולמות.

ולכאורה יש להקשות הרי יש עוד ב' נקודות אמצעיות בישסו"ת שבראש ז"א, דהיינו דעת שבימין דישסו"ת, ודעת שבשמאל דישסו"ת. והתשובה היא, שזסו"ה, דכב אלקים רבותים אלפי שנאן, שאמדו ז"ל (ע"ז ג:) אל (דמו"י דף מ"ט ס"ג)

סליק פרשת אחרי